

UNDERDÄNIGT BETÄNKANDE

AFGIFVET AF

DEN AF KUNGL. MAJ:ET DEN 3 OKTOBER 1902
TILLSATTA KOMMITTÉ

RÖRANDE

REGLERING AF STATENS ÄMBETSVERKS OCH MYNDIGHETERS LÖNEFÖRHÅLLANDEN M. M.

XII.

REGLERING AF LÖNEFÖRHÅLLANDEN M. M.
VID
STUTERIÖFVERSTYRELSEN OCH STUTERISTATEN

STOCKHOLM

KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER
1908

INNEHÅLL.

	Sid.
Underdånig skrifvelse till Konungen	I—II
Betänkande och förslag.	
Stuteriöfverstyrelsen.	
Stuteriöfverstyrelsens organisation och ämbetsverksamhet	1.
Aflöningsförhållanden	10.
Inkomna framställningar	13.
Kommitténs förslag.	
<i>Organisation och aflöningsförmåner</i>	<i>38.</i>
<i>Sekreterarens arbetstid</i>	<i>45.</i>
<i>Aflöningsvillkor för sekreteraren</i>	<i>47.</i>
<i>Särskilda sammanträden med sakkunniga</i>	<i>50.</i>
Stuteristaten.	
Stuteristatens organisation och verksamhet	53.
Aflöningsförhållanden	69.
Inkomna framställningar	77.
Kommitténs förslag.	
<i>Hingstdepåernas personal</i>	<i>95.</i>
<i>Aflöningsförmåner för tjänstemän å ny stat</i>	<i>97.</i>
<i>Betjäningens aflöningsförmåner</i>	<i>102.</i>
<i>Aflöningsvillkor för depåchefer, beridare och bokhållare</i>	<i>103.</i>
<i>Beridares pensionsålder</i>	<i>106.</i>

Förslag till stater jämte kostnadsberäkning m. m.

<i>Förslag till stater</i>	109.
<i>Kostnadsberäkning</i>	110.
<i>Disponibla medel år 1906 till hästafvelns förbättrande</i>	111.
<i>Upphörande af skyldighet att ställa uppbördssäkerhet.</i>	113.

Till KONUNGEN.

Den kommitté, åt hvilken Eders Kungl. Maj:t den 3 oktober 1902 uppdragit att afgifva underdånigt utlåtande och förslag rörande reglering af statens ämbetsverks och myndigheters löneförhållanden m. m., får här-

med i underdånighet öfverlämna delen XII af kommitténs betänkanden, innefattande förslag i nämnda hänseende beträffande stuteriöfverstyrelsen och stuteristaten.

Landshöfdingen m. m. Johan Widén, som, på underdånig ansöknings, den 31 nästlidne januari entledigats från uppdraget att vara ledamot af denna kommitté, har jämväl dessförinnan varit, i följd af ämbetsgöromål och annat kommittéuppdrag, hindrad att deltaga i de arbeten, hvilkas resultat föreligger i det nu aflämnade betänkandet.

Stockholm den 1 februari 1908.

Underdånigst
F. H. SCHLYTERN.

PHILIP KLINGSPOR.
HENRIK SCHULTZBERG.

CARL PERSSON.
IVAR WIJK.

Allan Cederborg.

Stuteriöverstyrelsen.

Stuteriöfverstyrelsens organisation och ämbetsverksamhet.

Sedan enligt kungl. bref den 28 september 1818 uppdragits åt riksmarskalken m. m. greve von Essen att öfvertaga styrelsen öfver Strömsholms stuteriinrättning, ställdes genom kungl. bref den 2 december samma år såväl Strömsholms som Flyinge stuterier under en särskild *stuteriöfverstyrelse*, med greve von Essen såsom chef. Under denna styrelse lades sedermera äfven det stuteri, som i början af 1830-talet tillkom vid Ottenby.

Styrelsens inrättande.

Den för stuteriöfverstyrelsen ännu gällande, ehuruval i vissa delar till följd af förändrade förhållanden ej vidare tillämpliga, instruktionen är af Kungl. Maj:t utfärdad den 18 maj 1837 (svensk författningssamling n:r 25).

1837 års instruktion.

Enligt densamma är styrelsen anförtrodd åt en tills vidare förordnad chef, biträdd i expeditionsgöromålen af en af Kungl. Maj:t, på chefens anmälan, tills vidare konstituerad sekreterare.

§ 1.

Styrelsens ändamål angifves i instruktionen vara »att i en föreningspunkt verka sammanhållning i det hela och gifva kraft åt verkställigheten i det speciella af alla de anstalter, som å statens sida vidtagas till inhemska hästafvelns förkofran».

§ 2.

I sådant syfte fick styrelsen sig öfverlåten högsta administrationen af rikets stuterier och landtbeskällarinrättningen, m. m.

Det ålades styrelsen tillse, att alla för hästafvelns befrämjande vidtagna anstalter blifva på ändamålsenligaste sätt ordnade, med uppmärksamhet följa den verkan dessa medföra, samt hos Kungl. Maj:t föreslå de förändringar och ytterligare åtgärder i afseende därå, som kunna prövas nyt-

§ 3.

tiga. »Styrelsen bör således taga kännedom om de försök och rön, som tid efter annan i främmande länder kunna göras i hästkulturen, och om de åsikter, som i följd däraf därstädes gjort sig gällande».

§ 4. Styrelsen skulle hålla hand däröfver, att kungl. stuterierna förvaltades i enlighet med fastställda planer och stater samt att de för tjänstemännen och betjäningen upprättade instruktioner med noggrannhet efterlefdes, bestämma de hästraser, hvilka företrädesvis borde vid stuterierna fortplantas, samt tillse, att dessa inrättningsars ekonomi på det fördelaktigaste sätt handhades.

§ 5. De till hästafvelns förkofran anslagna allmänna medel, hvilka af statskontoret till stuteriöfverstyrelsen utanordnas, skola disponeras af styrelsen efter meddelade föreskrifter. Styrelsen är för dessa medel ansvarig och sekreteraren skall däröfver, under chefens inseende, föra ordentliga årsräkenskaper. Sekreteraren är pliktig att till belopp, som af chefen bestämmes, ställa säkerhet för de medel, som kunna af chefen anförtros honom till omhänderhafvande.

§ 6. Vid ledighet af chef för något af stuterierna skulle stuteriöfverstyrelsen hos Kungl. Maj:t föreslå den person, styrelsen ansåg därtill skicklig och tjänlig. Beridare, veterinärläkare, m. fl. tjänstemän skulle konstitueras af styrelsen tills vidare, efter därom af stuterichefen gjord anmälan.

§ 8. Styrelsen skulle jämväl, efter därom af vederbörande stuterichef gjord hemställan, besluta alla betydligare inköp och försäljningar vid stuterierna af hästar, boskap, spannmål, inventarier, m. m., samt granska de förslag öfver erforderliga reparationer å stuterierna tillhörande boställen och andra byggnader, hvilka af stuterichefen insändes.

§ 11. Det föreskrefs ock, att stuteriöfverstyrelsen skulle genom Konungens befallningshafvande i de län, där landtbeskällare året om äro stationerade, träffa öfverenskommelser om dessa hingstars vårdande.

1868 års
riksdag.

I skrifvelse den 13 maj 1868 (n:r 77) anmälde Riksdagen, att hos densamma fråga blifvit väckt om indragning af det till hästafvelns förbättrande uppförda anslag samt förändradt användande af de till stuterier anslagna egendommar, men att Riksdagen, med hänsyn till det stora infly-

tande stuterierna borde utöfva på hela landets hästafvel, icke kunnat biträda förslaget om indragning af det för dem å ordinarie stat uppförda anslag. Riksdagen hade likväl icke kunnat förbise vikten däraf, att de betydliga kostnader, staten årligen utgaf för stuteriernas underhåll, blefve använda på sådant sätt, att ändamålets ernående kunde med säkerhet vara att förvänta. Och anhöll Riksdagen, att Kungl. Maj:t täcktes låta tillsätta en kommitté af sakkunniga män äfven utom kavalleriyrket, med uppdrag att utarbete förslag till stuteriväsendets bättre ordnande och därvid taga i särskildt öfvervägande: om stuteriernas ändamål ej kunde vinnas med ett mindre antal, men till afvel uteslutande afsedda djur; hvilka raser vid de olika stuterierna borde vidmakthållas, och lämpligaste sättet att för framtiden afgöra frågor rörande rasförändring; samt hvilka förändringar i afseende på stuteriernas ekonomiska och administrativa ordnande i öfrigt kunde vara påkallade af förändrade tidsförhållanden och leda till besparing i kostnaderna.

Sedan Kungl. Maj:t den 12 september 1868 uppdragit åt utsedda kommitterade att utarbete förslag till stuteriväsendets ändamålsenliga ordnande, afgåfvo dessa kommitterade den 17 december 1869 betänkande i ämnet. I detta betänkande, som jämväl innefattar en historisk öfversikt öfver stuteriirättningarna och de till hästafvelns befrämjande tid efter annan vidtagna åtgärder, framställdes förslag dels till åtskilliga nya bestämmelser i afseende å den chefen för stuteriöfverstyrelsen anförtrodda ledning och förvaltning af de å statens sida vidtagna anstalter till den inhemska hästafvelns förkofran, dels ock till förändrad anordning af statens stuterier samt vidtagande af åtgärder för att genom ett i möjligaste måtto fullständigt landtbeskålleri äfvensom genom prisbelöningar främja utvecklingen af den enskilda hästafveln.

*1868 års
kommitté.*

Den 1 november 1872 aflät Kungl. Maj:t skrifvelse till chefen för stuteriöfverstyrelsen angående stuteriväsendets ordnande. I denna skrifvelse (intagen i svensk författningssamling n:r 74) blef, med tillägg och ändring i ofvannämnda instruktion för stuteriöfverstyrelsen, förordnadt, bland annat,

*K. skrifvelsen
1/11 1872.*

att, på det såväl landtförsvarets som ock jord- och bergsbrukets samt öfriga näringars behof af lämpliga och för ändamålet tjänliga hästar måtte varda behörigen tillgodosedda, två i hästafveln med hvad därtill hörer erfarna och kunniga män, hvilka Kungl. Maj:t ville för viss tid utse, böra, så ofta till afgörande förekomma frågor om förändringar i statsstuteriers hästbesättning, ombyte af raser därstädes, uppköp af hästar från utlandet, uppgörande af inkomst- och utgiftsstaten, reglementen och instruktioner för stuterier eller hingstdepåer samt för därvid anställda tjänstemän och betjänte, åtgärder till landthästafvelns befordran, äfvensom andra hästafveln i allmänhet rörande viktigare frågor, med chefen för stuteriöfverstyrelsen, såsom ordförande, sammanträda till en stuterikommission, i hvilken bemälda styrelses sekreterare skall föra protokoll;

att denna kommission skall minst en gång om året på chefens kallelse sammanträda antingen i hufvudstaden eller ock vid stuteri eller hingstdepå, samt att chefen för stuteriöfverstyrelsen skall äga att till sådant sammanträde, därest nödigt finnes, kalla en eller flera af stuteriernas eller hingstdepåernas chefer för meddelande af erforderliga upplysningar;

att ledamöterna i kommissionen skola äga att i sådana ämnen, som tillhöra kommissionens handläggning, icke allenast meddela råd och upplysningar utan ock själfständigt väcka förslag, de där skriftligen affattade böra till chefen för stuteriöfverstyrelsen ingifvas;

att, sedan förekommande ärende blifvit af bemälda chef föredraget och ledamöterna fått däröfver till protokollet afgifva de upplysningar, råd och yttranden, hvartill de finna sig befogade, samt ärendet sålunda genom rådplägning i kommissionen vunnit tillfyllestgörande utredning, chefen för stuteriöfverstyrelsen, som fortfarande såsom dittills ensam skulle äga beslutanderätt, skall till protokollet meddela sitt beslut, hvilket skall såsom styrelsens i vanlig ordning expedieras; samt

att ledamöterna äga att mot chefens sålunda fattade beslut till protokollet afgifva reservation.

Genom samma kungl. skrifvelse af den 1 november 1872 fastställdes vidare, till stuteriöfverstyrelsens ledning och efter rättelse, plan för anordnande af statens stuterier och därmed sammanhängande inrättningar för inhemska hästafvelns befrämjande. Enligt denna plan bibehölls stu-

terier och hingst- eller landtbeskällardepåer vid Flyinge och Ottenby, hvaremot stuteriet vid Strömsholm skulle i angifven ordning öfvergå till uteslutande hingst- eller landtbeskällardepå. Det förordnades därjämte om införande af ett organiseradt premieringssystem för hela landet.

Sedan vid 1873 års riksdag för införande af prisbelöningar för hästar beviljats förhöjning i ordinarie anslaget till hästafvelns förbättrande med 35,000 riksdaler att såsom reservationsanslag användas uteslutande till bestridande af dylika belöningar och däraf härflytande kostnader, fastställdes genom kungl. kungörelse den 20 februari 1874 reglemente för prisbelönande af hästar (svensk författningssamling n:r 13), enligt hvilket sedermera upphäfdade reglemente stuteriöfverstyrelsen hade att fördela det för ändamålet beviljade statsanslaget äfvensom att besörja en del andra bestyr.

*1874 års
premierings-
reglemente.*

Genom kungl. kungörelse likaledes af den 20 februari 1874 fastställdes jämväl reglemente för landtbeskälleriet i riket (svensk författningssamling n:r 14), hvilket reglemente fortfarande är till det väsentliga gällande. Enligt detsamma är riket indeladt i landtbeskällarområden, ställda under uppsikt af chefen för den depå, hvarifrån området förses med hingstar. Dessa hingstar kunna antingen för hela året utställas hos enskilda personer, hvilka ombesörja djurens utfodring, skötsel och användande (s. k. utplacering), eller ock af depåbetjäningen föras till samhällen med större häststock och där stationeras under betäckningstiden (s. k. stationering eller hingstkringföring). Det omedelbara ordnandet af dessa och andra åtgärder rörande landtbeskälleriet tillhör depåcheferna, men stuteriöfverstyrelsen skall pröfva träffade öfverenskommelser om utplacering af hingstar, utfärda kungörelser om utstationering samt, där inom ett landtbeskällarområde ansökningar om utstationering ej kunnat bifallas af brist å hingstar, söka fylla behovet från annat landtbeskällarområde, bestämma betäckningsafgifter m. m.

*1874 års
reglemente
för landt-
beskälleriet.*

Den 13 april 1886 tillsatte Kungl. Maj:t en kommitté med uppdrag att uppgöra förslag till de förändrade anordningar i afseende å

*1886 års
kommitté.*

statens stuteriinrättningar, som kunde finnas af förhållandena påkallade för vinnande af ett ändamålsenligare användande af de till hästafvelns förbättrande anslagna tillgångar. Nämnda kommitté afgaf den 13 oktober 1886 betänkande. I detta betänkande, som, med hänvisning till den af 1868 års kommitté utarbetade historiska öfversikten, gifver en öfverblick öfver den vidare utvecklingen af landets hästafvel, föreslogs, bland annat, indragning af Ottenby och Flyinge stuterier samt jämväl af hingstdepåen vid Ottenby. I sammanhang därmed förordades af kommittén den förändring i afseende å landtbeskalleriet, att statens beskällare skulle stationeras vid Strömsholm och Flyinge samt att chefen för stuteriöfverstyrelsen, utan hinder af dittills gällande områdesindelning, skulle äga låta utplacera hingstarna, där de för tillfället bäst behöfdes. Kommittén hemställde tillika, under framhållande af premieringens vikt, att Kungl. Maj:t måtte taga i öfvervägande, om icke anslaget till premieringsväsendet borde ökas.

*K. br. 3/6
1887 och 26/6
1892.*

Genom kungl. bref den 3 juni 1887 förordnades, att stuteriet vid Flyinge skulle upphöra och därstädes finnas endast hingstdepå; och den 25 juni 1892 meddelades af Kungl. Maj:t beslut om indragning af Ottenby stuteri med hingstdepå. Under stuteriöfverstyrelsen höra sedan dess blott två hingstdepåer, vid Strömsholm och Flyinge.

*Förnyade
premierings-
reglementen
1890 och
1900.*

Efter det vid 1889 års riksdag det särskilda anslaget till prisbelöningar för hästar höjts med 15,000 kronor till 50,000 kronor, fastställdes genom kungl. kungörelse den 7 mars 1890 förnyadt reglemente för prisbelöande af hästar (svensk författningssamling n:r 6). Sedan ifrågasvarande anslag vid 1899 års riksdag ytterligare höjts till 100,000 kronor, blef genom kungl. kungörelse den 23 november 1900 utfärdadt ännu gällande »förnyade reglemente för den med statsmedel understödda hästpremieringen» (svensk författningssamling n:r 85), hvilket reglemente, utom i viss undantagen del, trädde i kraft den 1 januari 1901.

Då premieringen numera för stuteriöfverstyrelsen innebär ett ganska betydande arbete, torde här böra redogöras för hufvudbestämmelserna i sistnämnda reglemente, särskildt i hvad desamma afse stuteriöfverstyrelsen.

Den med statsmedel understödda hästpremieringen har till ändamål att verka för åstadkommande af goda och för olika trakter inom landet fullt lämpliga häststammar.

För tillämpning af reglementet är riket indeladt i sex distrikt och dessa i underdistrikt, ett för hvarje hushållningssällskaps område.

Premieringen verkställles inom hvarje underdistrikt, vid besiktningsmöten, af en särskild nämnd, bestående af en ordförande och två ledamöter. Ordföranden och den ena ledamoten utses af Kungl. Maj:t efter förslag af stuteriöfverstyrelsen och hafva *helt distrikt* till verksamhetsområde, medan den andra ledamoten utses af vederbörande hushållningssällskaps förvaltningsutskott för *underdistriktet*.

Afvelsdjur af adelt, varmblodigt slag, såväl fullblod som halfblod, utgöra föremål för premiering inom samtliga underdistrikt, hvaremot endast vissa kallblodiga slag eller typer kunna blifva föremål för premiering, och på stuteriöfverstyrelsens bestämmande ankommer, i hvad mån premiering af sistnämnda slag eller typer må äga rum inom särskilda underdistrikt.

I reglementet meddelas bestämmelser angående grunderna för premieringen, uppläggande af stambok för särskilda underdistrikt, hästägares och premieringsnämnders åligganden m. m.

Premierna utgå under form af penningpris, skådepenningar af silfver, intyg om godkännande, afvelsdiplom och frisedlar.

Uteslutande af statsmedel bekostas vissa rese- och traktamentsersättningar¹ samt alla af premieringsväsendet i dess helhet föranledda utgifter för blanketter, expenser o. dyl., medan en del andra utgifter bestridas uteslutande med inom underdistriktet tillskjutna medel. Med dylika medel och statsmedel gemensamt bekostas de inom underdistriktet utgående penningpris och skådepenningar samt inlösen af frisedlar; och skall därvid iakttagas, att af statsmedel ej må för sådana premier användas mera än för samma ändamål inom underdistriktet tillskjutits.

¹ Jämlikt kungl. bref den 7 februari 1902 och den 17 mars 1905 har medgifvits ordförande i premieringsnämnd att, utöfver stadgad resekostnads- och traktamentsersättning, åtnjuta arfvode af 300 kronor för år, att utgå från anslaget till prisbelöningar för hästar.

Stuteriöfverstyrelsen åligger, enligt reglementet, hufvudsakligen:

att, efter meddelanden från hushållningssällskapen om storleken af de bidrag, som af vederbörande underdistrikt lämnas till penningpris, skådepenningar samt inlösen af frisedlar, inom februari månads utgång uppgöra och Kungl. Maj:t underställa förslag till fördelning af tillgängliga statsmedel underdistrikten emellan och i förhållande till deras bidrag;

att, efter det Kungl. Maj:t beslutat rörande fördelningen, meddela dem, som förordnats att leda premieringen inom de särskilda distrikten, uppgift å bidragen till premiering af såväl stats- som andra medel för hvarje underdistrikt, äfvensom uppgift å de bestämda uppvisningsställena m. m.;

att på rekvisition från ordförandena i premieringsnämnderna utlämna nödigt antal skådepenningar och blanketter m. m.;

att granska de besiktningssrullor, hvilka jämte tillhörande anmälningssedlar skola af ordförandena i premieringsnämnderna efter afslutade resor insändas till styrelsen, samt att efter dylik granskning till vederbörande hushållningssällskap öfversända ett exemplar af dessa rullor med därtill hörande af styrelsen stämplade anmälningssedlar jämte de statsmedel, som på grund däraf tillkomma hvarje underdistrikt;

att hos Kungl. Maj:t föreslå lämpliga personer till ordförande och ledamöter i premieringsnämnderna;

att, efter förslag af vederbörande hushållningssällskap, bestämma, hvilken eller hvilka af de kallblodiga raser eller typer, som kunna premieras, må inom olika underdistrikt blifva föremål för premiering, så ock område för hvarje ras eller typ;

att på anhållan från vederbörande hushållningssällskap verkställa granskning af förslag till stambok;

att tillse, att reglementet på ett för olika orters förhållanden afpassadt, systematiskt sätt tillämpas, och därvid meddela de föreskrifter och utfärda de närmare bestämmelser, hvilka i öfverensstämmelse med reglementets anda och syfte för befordrande af därmed afsedt ändamål kunna vara af behovet påkallade; samt

att årligen till chefen för jordbruksdepartementet afgifva berättelse öfver årets premiering och hvad därmed äger sammanhang.

Vid 1907 års riksdag beslöts, på hemställan af Kungl. Maj:t, att ytterligare höja det särskilda anslaget till prisbelöningar för hästar från 100,000 till 160,000 kronor.

Aflöningsförhållanden.

*Aflönings-
staten år
1874.*

Enligt den aflöningsstat för stuteriöfverstyrelsens och stuteristatens tjänstemän, som, i öfverensstämmelse med Riksdagens beslut, fastställdes genom kungl. bref den 29 maj 1874, ägde stuteriöfverstyrelsens chef, som icke uppbar någon lön, åtnjuta ersättning för expenser med 600 kronor, medan sekreteraren ägde uppbära ett arfvode af 1,500 kronor samt i ersättning för expenser och vaktmästares aflönande tillhopa 150 kronor. De sålunda i staten upptagna beloppen utgingo af reservationsanslaget till hästafvelns förbättrande.

Från det under nämnda anslagstitel ingående särskilda anslaget till prisbelönande af hästar uppbar sekreteraren ytterligare 150 kronor för expenser och vaktmästares aflönande.

*1902 års
riksdag.*

Vid 1902 års riksdag gjordes af Kungl. Maj:t framställning om beviljande af arfvode till styrelsens chef och höjning af arfvodet till sekreteraren.

Då frågan om denna framställning den 11 januari 1902 förekom till behandling inför Kungl. Maj:t, erinrade vederbörande departementschef, att om än vid den tid, då stuteriöfverstyrelsen inrättades, chefskapet för densamma kunde betraktas som en hederspost, för hvilken något arfvode ej behöfde bestämmas, förhållandena dock dåmera i så väsentlig grad förändrats, att en dylik uppfattning ej längre kunde vara hållbar. På chefens initiativ och intresse berodde till stor del hästafvelns framåtskridande inom landet, och ärendenas handläggning kräfde både genom deras antal och omfattning icke ringa arbete. Det årliga anslaget till hästafvelns förbättrande (då utgörande 159,620 kronor) disponerades genom stuteriöfverstyrelsen, och under densamma lydde hingstdepåerna med sin talrika personal och dyrbara uppsättning af hästar, hvilken sistnämnda äfven rekryterades genom styrelsens chef. Den stora betydelse, hästafveln ägde för vårt land med hänsyn icke

allenast till jordbruket och industrien utan jämväl till rikets försvar, gjorde det angeläget, att vid tillsättande af chefsbefattningen Kungl. Maj:t hade tillfälle välja bland ett så stort antal för landets hästafvel nitälskande personer som möjligt och ej var uteslutande hänvisad till sådana personer, som kunde mottaga befattningen icke allenast utan någon som helst godtgörelse för sitt arbete utan därtill med ekonomisk uppoffring.

Departementschefen anförde vidare, att, om det varit fråga om att definitivt fastslå stuteriöfverstyrelsens organisation, han antagligen icke skulle hafva funnit sig kunna underlåta att åt styrelsens chef föreslå ett arfvode till belopp, närmande sig hvad af nedannämnda år 1896 tillsatta kommitté ifrågasatts, eller 6,000 kronor, såsom en mot hans arbete och ansvar svarande aflöning. Men då departementschefen förutsatte, att fråga blott var om ett ordnande af förhållandena tills vidare i afvaktan på en slutlig lösning, hade han funnit sig böra stanna vid ett ersättningsbelopp, som kunde beräknas fullt betäcka de för styrelsens chef i anledning af tjänsten uppkommande utgifter och därutöfver lämna någon godtgörelse för hans arbete; och föreslog departementschefen i sådant afseende, att det till chefen för stuteriöfverstyrelsen utgående expensanslaget måtte utbytas mot ett arfvode af 2,000 kronor.

Jämväl för styrelsens sekreterare hade, enligt hvad departementschefen ock framhöll, göromålen i hög grad ökats. I sådant hänseende erinrades, att anslaget till prisbelönande af hästar, som år 1874 utgick med 35,000 kronor, år 1901 var 100,000 kronor, samt att antalet prisbelönade hästar stigit från 555 år 1874 till 4,425 år 1901. Då sekreteraren var den enda hos stuteriöfverstyrelsen anställda tjänstemannen, måste han verkställa den enligt premieringsreglementet hos styrelsen erforderliga granskning af rullor och anmälningssedlar, hvarjämte likviderna med hushållningssällskapen verkställdes genom honom. Departementschefen föreslog höjning af sekreterarens arfvode från 1,500 till 3,000 kronor, hvaremot någon ändring icke ifrågasattes i afseende å den till sekreteraren utgående ersättning för expenser och vaktmästares aflöning, tillhopa 300 kronor.

De föreslagna arfvodena skulle utgå från reservationsanslaget till hästafvelns förbättrande.

Hvad departementschefen sålunda tillstyrkt och hemställt vann Kungl. Maj:ts bifall; och affattades i enlighet därmed framställningen i ämnet till 1902 års riksdag.

I skrifvelse den 15 maj 1902 (n:r 118) meddelade Riksdagen, att den väl funnit tillökning böra beredas i ersättningen till stuteriöfverstyrelsens chef och i arfvodet till styrelsens sekreterare, men att Riksdagen ansett en afsevärd och tillräcklig ökning vara beredd genom bestämmande af arfvodet för chefen till 1,500 kronor och för sekreteraren till 2,500 kronor.

1907 års
riksdag.

Med dessa belopp utgå fortfarande arfvodena i fråga; men vid 1907 års riksdag beslöts, på framställning af Kungl. Maj:t, att i stuteriöfverstyrelsens stat skulle från och med år 1908 uppföras ett anslag å 400 kronor för beredande åt sekreteraren dels af semesterledighet under en månad, dels ock af extra biträde vissa delar af året. Vid samma riksdag har ock, med afseende därå att styrelsen fått sig anvisad egen lokal, beslutits att höja det i styrelsens stat för expenser och vaktmästares aflönande uppförda belopp från 150 till 600 kronor. För sistnämnda ändamål utgår emellertid därutöfver fortfarande som förut 150 kronor från det särskilda anslaget till prisbelöningar för hästar.

K. br. ^{26/6}
1907.

I detta sammanhang torde böra omnämnas, att Kungl. Maj:t enligt nådigt bref till stuteriöfverstyrelsen den 28 juni 1907 dels medgifvit, att styrelsens nuvarande chef må vara bosatt å Ellinge i Malmöhus län, dels ock förklarar, att ersättning för chefens tjänsteresor må, utom för de fall då resereglementets föreskrifter föranleda till annat, beräknas från och till hans nämnda hemvist, dock att ersättning icke får beräknas för de resor, som af honom företagas till hufvudstaden för inställelse till tjänstgöring i styrelsen, samt för hemresan efter sådan tjänstgöring.

Vid de tillfällen, då chefen företager utrikes resa för hästinköp, plägar, enligt beslut i de särskilda fallen, honom medgifvas för färden inom landet rese- och traktamentsersättning enligt eljest gällande grunder samt för vistelsen utomlands godtgörelse för den verkliga kostnaden.

Inkomna framställningar.

Redan under förra hälften af 1890-talet väcktes bland intresserade fråga om behovet af en förändrad organisation af den centrala ledningen af landets hästväsen, och denna fråga blef föremål för behandling af olika korporationer och myndigheter samt äfven af särskilda, af Kungl. Maj:t den 28 mars 1896 förordnade kommitterade.

Uti yttranden och förslag, som i nämnda hänseende afgåfvos, afhandlades, understundom med ej ringa skärpa, spörsmålet, huruvida fortfarande borde finnas en särskild centralmyndighet för landets hästväsen eller om dithörande ärenden borde läggas under landtbruksstyrelsen.

Det af sistnämnda kommitterade den 18 november 1896 afgifna betänkande äfvensom åtskilliga andra handlingar i ämnet blefvo genom remiss den 4 maj 1907 från jordbruksdepartementet öfverlämnade till löne-regleringskommittén för att tagas i öfvervägande vid afgifvande af de från denna kommitté genom kungl. bref den 21 december 1906 och den 3 maj 1907 infordrade utlåtanden angående löne reglering för under nämnda departement lydande ämbetsverk, däribland landtbruksstyrelsen.

I anledning däraf har kommittén i sitt den 2 november 1907 afgifna betänkande, delen VIII, angående landtbruksstyrelsen till behandling upptagit frågan om öfverflyttning af ärenden rörande hästafveln till sistnämnda styrelse. Å sid. 31—53 i nämnda betänkande har för sådant ändamål lämnats en redogörelse för yttranden och förslag, som å skilda tider framkommit rörande en förändrad organisation af den centrala ledningen af landets hästväsen. Därvid har särskildt beaktats hvad anfördt blifvit i fråga om bibehållandet af en särskild centralmyndighet för dithörande ärenden eller förläggandet af dessa under landtbruksstyrelsen.

Efter att hafva lämnat nämnda redogörelse har kommittén gifvit tillkännan (sid. 54 i delen VIII), att vid öfvervägande af hvad på den ena och på den andra sidan blifvit anfördt i fråga om den myndighet, åt hvilken den centrala ledningen af landets hästväsen bör vara anförtrodd, kommittén för sin del, med hänsyn till de särskilda intressen, som äro förknippade med vårdnaden om hästafveln, ansett klokast och lämpligast, att dithörande ärenden handläggas af en särskild styrelse och alltså fortfarande undantagas från landtbruksstyrelsens ämbetsbefattning.

Under erinran härom och med hänvisning till nämnda redogörelse öfvergår kommittén nu till att återgifva hvad i kommittébetänkandet af den 18 november 1896 samt vissa senare yttranden blifvit framhållet i åtskilliga hänseenden, hvilka för den nu föreliggande regleringsfrågan, i dess af kommittén fattade läge, synta böra beaktas.

*1896 års
kommitté-
betänkande.*

De af Kungl. Maj:t den 28 mars 1896 förordnade kommitterade fingo i uppdrag att taga i öfvervägande, huruvida en förändrad organisation af den myndighet, åt hvilken den centrala ledningen af landets hästväsen var anförtrodd, kunde vara af verkligt behof påkallad, och att, därest efter omsorgsfull utredning så befunnas, afgifva af underdånigt betänkande i ämnet åtföljdt förslag därom.

I det betänkande, kommitterade den 18 november 1896 afgåfvo, lämnas redogörelser för organisationen af hästväsendets ledning i åtskilliga främmande länder samt för vidtagna åtgärder till hästafvelns befrämjande i Sverige afvensom för afgifna förslag och yttranden angående en förändring af den centrala ledningen af landets hästväsen.

*Allmän
motivering.*

För egen del framhöllo kommitterade såsom obestridligt, att de stora framsteg landets hästafvel under senare tid gjort och den utveckling densamma vunnit voro till en rätt väsentlig del att tillskrifva det allt mer och mer växande intresse, som allmänheten visat för denna näringsgren. Detta intresse hade allestädes tagit sig ett uttryck uti bildande af afvelsföreningar och inköp af afvelsdjur med kraftigt understöd från de olika hushållnings-sällskapen och landstingen, framkalladt och uppmuntradt genom det syn-

nerligen gagnande prisbelöningssystem, som under de senare årtiondena blifvit i landet tillämpadt.

Men om än dessa framsteg verkligen voro förvånansvärdt stora, måste man dock — ansågo kommitterade — erkänna, att ganska många misstag blifvit begångna och ej obetydliga penningbelopp fruktlöst använda till följd däraf att det vidlyftiga arbetet ej blifvit nog planmässigt bedrifvet och en tillräckligt sammanhållande och ordnande kraft saknats. Stuteriöfverstyrelsen hade visserligen i sin instruktion haft sig ålagdt att äfven bevaka hästafvelns intresse i allmänhet och följa dess utveckling i landet, men den hade dock i främsta rummet haft sig det särskilda uppdraget anförtrodt att sköta statens stuterier, så länge sådana funnos, och därefter de efter hand i deras ställe anordnade hingstdepåerna. Samverkan mellan denna styrelse och den hästuppfödande allmänheten samt särskildt de institutioner, som hade att bevaka landtbrukets intressen, hade, om den också kanske ej fullkomligt saknats, dock varit otillräcklig.

Utan att vilja på något sätt underskatta betydelsen af statens hingsthållning såsom medel för hästafvelns förkofran, finge man väl dock — menade kommitterade — erkänna, att ett kraftigt understödjande och en klok ledning af enskildes och korporationers åtgärder för hästafveln vore af stor vikt, och det syntes därför, som om allt borde göras för att bereda dessa tillfälle att från en erfaren styrelse erhålla råd och upplysningar och på allt sätt underlätta ett verkligt samarbete i detta afseende.

Kommitterade sade sig därför ej tveka, att, med allt erkännande af att stuteriöfverstyrelsen, jämlikt sin instruktion och föregående kommittéers framhållna grundsatser, verksamt arbetat och bidragit till hästafvelns förkofran, dock instämma i den från flera håll uttalade åsikten, att de i så många afseenden förändrade förhållandena nödvändiggjorde en något förändrad organisation och en utförligare instruktion för den styrelse, som skall hafva sig anförtrodd ledningen af landets hästväsen.

Efter att hafva — såsom redan är berördt i löneregleringskommitténs betänkande angående landtbruksstyrelsen (delen VIII sid. 45) —

framlagt skäl mot att till landtbruksstyrelsen öfverlämna ledningen af landets hästväsen, uttalade kommitterade såsom sin åsikt, att ledningen af hästafveln borde anförtros åt en särskild själfständig styrelse, ställd under det departement, som handhade landtbruksfrågor i allmänhet, eller för det dåvarande civildepartementet.

Kommitterade framhöllo vidare, att, mer än i många andra grenar af landtbruket, hos den person, hvilken såsom chef skulle handhafva ledningen af landets hästväsen, erfordrades stor fackkunskap och erfarenhet och att det var af stor betydelse att en särdeles framstående fackman uppsöktes till chef för en blifvande styrelse. Enligt kommitterades mening förefanns emellertid föga utsikt att alltid kunna påräkna en person uti en sådan ekonomisk ställning, att han utan ersättning eller mot en alltför obetydlig sådan kunde åtaga sig ett dylikt uppdrag, hvilket dessutom, med den stora utveckling hans verksamhet borde komma att få, nästan uteslutande skulle komma att taga hans tid och krafter i anspråk. En särskild och helst ej alltför ringa aflöning måste därför beredas den blifvande chefen. Kommitterade tänkte sig likväl, att ersättningen endast skulle utgå i form af ett arfvode och att chefen endast skulle tillsättas på förordnande samt ej åläggas att vara bosatt i hufvudstaden utan fritt få välja bostadsort, ehuru alltid själfva expeditionen och styrelsens byrå skulle blifva förlagd till Stockholm. Kommitterade föreslogo alltså, att för den ifrågavarande styrelsen skulle tillförordnas en chef med ett visst årligt arfvode.

Ehuru, enligt kommitterades åsikt, chefen i sin ämbetsutöfning borde beklädas med stor makt och i alla frågor vara ensam beslutande, måste han dock — anförde kommitterade — alltid vara i tillfälle och till och med i vissa frågor tvungen att rådföra sig med andra tillgängliga erfarna personer, hvilka äfven i sin egenskap af representanter för hästuppfödare skulle på detta sätt hafva tillfälle att för chefen få framlägga sina önskingar om hästafvelns behof. Vid chefens sida borde därför ställas två ledamöter, som, ehuru endast rådgifvande, dock skulle hafva skyldighet att till protokollet anföra sina särskilda meningar, såvida de vore afvikande från chefens och det af denne fattade beslutet. Då emellertid dessa personers ämbetsutöfning ej kunde behöfva påkallas i alla frågor och förden-skull, ehuru ansvarsfull, dock ej blefve så maktpåliggande, borde de kunna

ägna sig äfven åt annan verksamhet, och kommitterade ansågo därför, att endast ett mindre arfvode kunde behöfva beräknas för dessa ledamöter, hvarförutom de borde tillförsäkras reseersättning och dagtraktamente, så att de befriades från särskilda kostnader för sin ämbetsutöfning.

För att handhafva expeditionen och för öfrigt biträda chefen borde en aflönad sekreterare vara anställd, men då fackkunskapen i hästafveln rörande frågor var fullt tillräckligt representerad hos chefen och de båda ledamöterna, ansågo kommitterade sådan kunskap ej böra fordras hos sekreteraren, helst han däremot, enligt kommitterades åsikt, måste hafva den juridiska bildning samt den vana och erfarenhet vid expeditionsgöromål, som i flera förekommande fall kunde vara af nöden, för att ej vid sådana ärendens förekomst annat särskildt biträde skulle behöfva anlitas.

På grund däraf föreslogo kommitterade, att styrelsen, förutom af chefen, skulle bestå af två ledamöter, hvarjämte en sekreterare skulle finnas anställd hos styrelsen.

Under erinran att premieringsväsendet dåmera måste betraktas såsom ett synnerligen viktigt medel för hästafvelns höjande och förbättrande, anförde kommitterade, att just med afseende å detsamma — hvars högsta ledning skulle tillkomma styrelsen för landets hästväsen, men hvars utöfvande var öfverlämnadt åt särskilda prisbelöningsnämnder — en mera direkt samverkan mellan dessa senare och styrelsen var af synnerligen stor betydelse, för att å ena sidan styrelsen måtte vara i stånd att noga kunna följa prisbelönningssystemets verkningar och få kännedom om de ändringar, som vare sig i själfva reglementet eller dess tillämpning kunde vara af behovet påkallade, samt å andra sidan prisbelöningsnämnderna bättre än ditills sättas i stånd att tillämpa de grundsatser, som reglementet framhöll.

Det syntes kommitterade, att för detta ändamål styrelsen borde hafva tillfälle att årligen sammanträffa med ordförandena i de olika premieringsdistrikten, hvilka då också sinsemellan skulle kunna få utbyta åsikter uti hithörande frågor. Därigenom skulle såväl de möjligen befintliga ojämnheterna i premieringens tillämpande, som äfven brister, hvilka erfarenheten kunde visa vidlåda själfva reglementet, kunna undvikas och afhjälpas. Då prisbelöningen äfven hade ganska stor betydelse för statens remonteringsväsende, borde enligt kommitterades mening chefen

för remonteringsstyrelsen och vara närvarande vid en sådan öfverläggning för att gifva tillkänna sina erfarenheter och önskningsmål. Genom en sådan årligen återkommande rådplägning med personer, som måste anses äga grundlig kännedom om förhållandena inom olika orter, syntes styrelsen för landets hästväsen äfven kunna sättas i tillfälle att inhämta värdefulla upplysningar rörande hästafvelns ståndpunkt och sålunda noga följa dess utveckling. Med anledning däraf föreslogo kommitterade, att styrelsen en gång årligen skulle sammankalla ordförandena i de olika prisbelöningsnämnderna jämte chefen för remonteringsstyrelsen till ett gemensamt sammanträde inför styrelsen.

På det att tillfälle måtte lämnas i hästafveln intresserade institutioner och myndigheter att tid efter annan med styrelsen för landets hästväsen öfverlägga om frågor rörande hästafveln, föreslogo kommitterade, att hvar femte år under ordförandeskap af styrelsens chef och inför dess öfriga ledamöter en kommission skulle sammanträda i hufvudstaden, bestående af:

cheferna för hingstdepåerna, ordförandena i prisbelöningsnämnderna, chefen för remonteringsstyrelsen, chefen för landtbruksstyrelsen, en särskild af chefen för landtförsvarsdepartementet utsedd representant för armén samt, såsom ombud för hushållningssällskapen, de inom de olika länen till medlemmar af prisbelöningsnämnderna utsedda personer.

En tidrymd af fem år mellan kommissionens sammanträden ansågo kommitterade erfordras för att i någon mån visa verkan af de åtgärder, som af en föregående kommissions uttalanden kunnat föranledas. Då chefen för styrelsen för landets hästväsen enligt kommitterades mening skulle vara allena beslutande i hvad som rörde hans verksamhet, syntes det kommitterade naturligt, att han icke i något afseende skulle vara bunden af hvad kommissionen uttalade, utan att han skulle äga att fästa det afseende han funne för godt vid hvad kommissionens flertal eller enskilda medlemmar föresloge. Men ehuru alltså kommissionen ej skulle hafva någon beslutanderätt utan blott en rådgifvande befogenhet, borde dock de inom kommissionen förda öfverläggningarna vara af stort intresse för en större allmänhet och därför äfven förtjäna att offentliggöras.

Kommitterade uttalade jämväl, att, enär åt chefen för den föreslagna styrelsen måste öfverlämnas en större befoegenhet med afseende å tillämpningen af reglementena för prisbelönande af hästar och för landtbeskalleriet, i desammas lydelse onekligen kräfdes någon förändring liksom ock uti instruktionerna för hingstdepåernas chefer. Äfven framhölls önskvärdheten af att samtliga bestämmelser rörande landtbeskalleriets och hingstdepåernas verksamhet sammanfördes uti ett reglemente, hvarigenom dessa bestämmelser, som återfunnos uti flera på olika tider utfärdade kungl. förordningar, skulle blifva mera öfverskådliga.

Betänkandet innefattar jämväl förslag till instruktion för styrelsen för landets hästväsen jämte specialmotivering af de i nämnda förslag förekommande bestämmelser.

*Instruktionsförslag
jämte specialmotivering.*

Vid uppgörandet af detta förslag hade den för landtbruksstyrelsen den 13 december 1889 utfärdade instruktionen i många afseenden tjänat till förebild.

Enligt § 1 i förslaget skulle det åligga styrelsen för landets hästväsen att med uppmärksamhet följa hästafvelns tillstånd och utveckling inom landet och att efter omständigheterna själf vidtaga eller hos Kungl. Maj:t föreslå de åtgärder, som styrelsen ansåge lämpliga för denna närings befrämjande, på det såväl landtförsvarets som ock jord- och bergsbrukets samt öfriga näringars behof af lämpliga och för ändamålet tjänliga hästar måtte blifva behörigen tillgodosedda.

Styrelsen skulle öfvertaga den stuteriöfverstyrelsen anförtrodda ledningen och förvaltningen af de å statens sida vidtagna anstalter till den inhemska hästafvelns förkofran äfvensom den sistnämnda styrelse i öfrigt tillkommande befattning med frågor rörande hästafveln.

Jämlikt § 2 i förslaget borde styrelsen för landets hästväsen stå i oafbruten förbindelse med länens hushållningssällskap och remonteringsstyrelsen; och skulle styrelsen för landets hästväsen fördenskill äga att från hushållningssällskapen, deras förvaltningsutskott samt remonteringsstyrelsen infordra erforderliga yttranden och upplysningar, liksom å andra sidan styrelsen för landets hästväsen borde meddela hushållningssällskapen och remonteringsstyrelsen kännedom om sådant, som kunde vara

af vikt för främjande af deras ändamål, samt hos sällskapen och remonteringsstyrelsen göra framställningar och väcka förslag i ämnen, som berörde deras verksamhet.

Att i § 2 föreslagits samma befogenhet i afseende på samverkan med hushållningssällskapen, som gällde för landtbruksstyrelsen, hade kommitterade ansett nödvändigt, då hushållningssällskapen närmast representerade hästuppfödarna och äfven genom de anslag, som af dem på få undantag när lämnades till prisbelönande af hästar, visat sig äga ett lefvande intresse för hästafvelns förbättrande. Det syntes kommitterade vara med dessa sällskap till mellanhand, som den önskade samverkan mellan styrelsen för landets hästväsen och landets hästuppfödare bäst skulle uppnås på sådant sätt, att dels sällskapen lämnade upplysningar om hästafvelns ståndpunkt inom deras områden och om de åtgärder, som de ämnade vidtaga för dess höjande, samt inhämtade styrelsens råd i ärenden, som rörde deras verksamhet, dels ock styrelsen å sin sida borde framhålla de synpunkter, som för hvarje sällskap vore värda beaktande, samt väcka förslag till åtgärder från sällskapens sida, hvilka styrelsen ansåge skola främja hästafveln.

Att styrelsen äfven skulle stå i förbindelse med chefen för remonteringsstyrelsen hade kommitterade ansett nödvändigt af det skäl, att denne representerade staten i dess egenskap af största förbrukare af hästar och således hans åsikter och uttalanden vägde tungt i vågskålen för en styrelse, hvars förnämsta sträfvan skulle vara att göra hästuppfödningen inbringande för dem, som ägnade sig däråt. De statistiska uppgifter, som chefen för remonteringsstyrelsen under sin verksamhet vore i tillfälle att samla, utgjorde för styrelsen för landets hästväsen ett synnerligen viktigt grundlag för de årsberättelser, den borde till vederbörande statsdepartement ingifva, och för de åtgärder, den vidtog i afseende på hingstarnas utplacering m. m. Å andra sidan kunde styrelsen för landets hästväsen mången gång vara i tillfälle att gifva remonteringsstyrelsen goda upplysningar och äfven hafva framställningar att göra, t. ex. rörande bestämmande af minimipris för remonter.

Årsberättelsen till vederbörande statsdepartement ansågo kommitterade vara af största betydelse, förutsatt att den af departementet

sedermåra offentliggjordes till allmänhetens upplysning. I denna berättelse borde ingå en detaljerad redogörelse för prisbelöningen af hästar, och denna redogörelse borde lämna en klar bild af de olika hästrasernas utbredning och förekomst samt hästafvelns ståndpunkt inom olika trakter äfvensom sätta de olika hushållningssällskapen i tillfälle att erfara, huru stora anslag lämnades från andra län och huru deras egna anslag fördelades. I berättelsen borde äfven intagas upplysningar rörande hingstdepåernas besättning såväl i afseende å raser som verksamhet äfvensom angående de åtgärder, som för deras rekontering vidtagits. Dessa upplysningar ansågo kommitterade vara af stort allmänt intresse, likasom äfven meddelanden om hvilka reproduktörer, som visat sig mest framstående i ena eller andra afseendet. Upprättandet af en dylik berättelse erfordrade visserligen rätt mycket arbete, men dess nytta och betydelse syntes kommitterade obestridlig. Hvert femte år borde lämnas en mera omfattande öfversikt af hästafvelns allmänna ståndpunkt, hvilket ännu mera måste vara till hästuppfödarnas nytta.

Enligt § 3 i instruktionsförslaget skulle styrelsen för landets hästväsen tillse, att det af Kungl. Maj:t utfärdade reglementet för prisbelöande af hästar tillämpades på ett för olika orters förhållanden afpassadt, systematiskt sätt, samt därvid meddela de föreskrifter och utfärda de närmare bestämmelser, hvilka i öfverensstämmelse med ifrågavarande reglementes anda och syfte kunde för befordrande af därmed afsedt ändamål vara af behovet påkallade. Likaledes skulle det åligga styrelsen att öfvervaka och tillse, att det af Kungl. Maj:t utfärdade reglementet rörande landtbeskålleriet noga följdes och tillämpades på sådant sätt, att det i alla afseenden uppfyllde sitt ändamål att verka isynnerhet för den ädlare hästafvelns förbättrande inom landet.

De till hästafvelns förbättrande anslagna medel skulle, jämlikt § 4, disponeras af styrelsen, som hade att använda och redovisa desamma i enlighet med af Kungl. Maj:t meddelade föreskrifter.

Före november månads utgång hvarje år skulle styrelsen (§ 5) till Kungl. Maj:t ingifva förslag till inkomst- och utgiftsstat för styrelsen jämte under densammes ledning stående anstalter till hästafvelns förkofran. Därjämte skulle styrelsen årligen inom februari månads utgång till Kungl. Maj:t

inkomma med förslag till fördelning mellan de särskilda underdistrikten af det för löpande året utgående statsanslag till prisbelönande af hästar.

Enligt § 6 skulle det tillkomma styrelsen att till Kungl. Maj:t afgifva förslag till ordförande, ledamöter och suppleanter i de olika prisbelöningsnämnderna. I samma § äro föreslagna bestämmelser i afseende å tillsättandet af tjänstemän vid hingstdepåerna samt tjänstledighet, förordnanden och afsked för dem.

Jämlikt § 7 skulle styrelsen hafva att, efter särskilda framställningar af depåcheferna, besluta om alla betydligare inköp och försäljningar vid hingstdepåerna. Äfven förslag öfver erforderliga reparationer å hingstdepåerna tillhörande boställen och andra byggnader skulle af styrelsen granskas och godkännas, innan de ifrågasatta reparationerna finge utföras.

Af de i instruktionsförslaget intagna bestämmelser rörande styrelsens organisation må här återgifvas följande.

För styrelsens chef föreslogs benämningen öfverlandtstallmästare.

Denne och styrelsens ledamöter skulle förordnas af Kungl. Maj:t, chefen tills vidare och ledamöterna på tre år.

Sekreteraren borde tillsättas medelst förordnande af styrelsen, och till denna befattning borde ej få antagas annan än den, som aflagt examen berättigande till inträde i rikets rättegångsverk eller Kungl. Maj:ts kansli.

Skulle för något ärende erfordras utredning, som icke stode att vinna hos styrelsen eller hos underlydande tjänstemän, borde styrelsen äga för sådant ändamål anlita särskildt sakkunnigt biträde.

Styrelsen skulle hafva sitt säte i hufvudstaden, chefen och ledamöterna dock obetaget att hafva sitt hemvist på annat ställe.

I fråga om ärendenas handläggning innehåller förslaget, bland annat, följande.

Styrelsen skulle sammanträda på kallelse af chefen, så ofta ärendena det påfordrade, antingen i hufvudstaden eller vid någondera af hingstdepåerna.

Chefen skulle, med visst angifvet undantag, själf inför styrelsen föredraga alla förekommande ärenden. Han ägde ock ensam besluta på sätt i instruktion bestämmes. Han skulle äfven vara ensam ansvarig för

användandet och redovisningen af de till styrelsens disposition ställda, för hästafvelns förbättrande afsedda medel.

Ledamot skulle åligga, förutom annat, att i sådana ämnen, som tillhörde styrelsens handläggning, själfständigt väcka förslag, hvilka, skriftligen affattade, skulle till chefen ingifvas.

Särskilda ärenden uppräknas, vid hvilkas föredragning skulle, utom chefen, minst en af styrelsens ledamöter närvara och i ärendenas behandling deltaga.

Vid uppgörandet af ofvanberörda förslag till inkomst- och utgiftsstat — hvilket ärende skulle förekomma på styrelsesammanträde i hufvudstaden före november månads utgång — borde cheferna för hingstdepåerna närvara och hvar för sig inför styrelsen föredraga förslag till dylik stat för vederbörande depå.

Chefen för styrelsen för landets hästväsen skulle hvarje år, efter det de med prisbelöandet af hästar förenade arbeten för året afslutats, kalla ordförandena i prisbelöningsnämnderna att med styrelsen sammanträda i hufvudstaden för att afgifva redogörelse för prisbelöningsförrättningarna. Detta sammanträde, till hvilket jämväl chefen för remonteringsstyrelsen borde kallas, skulle hållas i sammanhang med och omedelbart före styrelsesammanträdet för uppgörandet af förslag till inkomst- och utgiftsstat.

I § 20 af instruktionsförslaget har intagits den bestämmelsen, att chefen må, när han så nödigt finner, företaga ämbetsresor ej mindre för att inspektera möten för prisbelönande af hästar samt landtbeskälleriets depåer och stationer, än äfven för att bereda sig kannedom om hästafvelns allmänna ståndpunkt inom landet.

Dessa ämbetsresor skulle enligt kommitterades åsikt utgöra en mycket viktig del af chefens verksamhet. Därigenom skulle han sättas i tillfälle att på ort och ställe förvissa sig om, huru ordförandena i prisbelöningsnämnderna leda sina förrättningar, och att omedelbarligen inskrida, om han funne detta påkalladt, äfvensom att själf få en öfverblick af olika orters hästbesättning. Genom inspektioner på hingstdepåerna borde han städse öfvervaka deras riktiga och reglementsenliga skötsel. Men ej endast till inspektionsresor borde chefen inskränka sig. Han skulle äfven

äga rättighet och skyldighet att genom besök vid uppvisningar, täffingar och andra tillfällen, då ett större antal hästar vore samlade, samt hos enskilda hästuppfödare skaffa sig en ännu grundligare inblick i huru hästafveln i olika orter bedrefves. Kommitterade skulle till och med velat ifrågasätta, att dylika ämbetsresor kunde få utsträckas utom landet, men kostnaderna härför ansågos blifva för dryga och chefen finge dessutom ändå vid inköp af hingstar i främmande länder tillfälle därtill.

Sekreteraren, hvilken tillika skulle bestrida registrators- och aktuariegöromålen, skulle hafva till åliggande:

att föra styrelsens protokoll samt uppsätta utgående expeditioner;

att mottaga inkommande handlingar samt ombesörja att remisser och utgående expeditioner varda behörigen afsända eller till vederbörande utlämnade;

att öfver inkommande handlingar samt utgående expeditioner föra särskilda diarier samt upprätta register därtill;

att ordna och förvara alla styrelsens handlingar äfvensom i öfrigt hafva vården om dess arkiv;

att tillhandagå ämbetsmyndigheter och enskilda med de upplysningar i tjänsten han vore i tillfälle lämna, på begäran utfärda diariibevis samt meddela eller bestyrka afskrifter eller utdrag af hos styrelsen befintliga handlingar;

att handhafva och redogöra för styrelsens expensmedel;

att enligt af styrelsen fastställt formulär och under chefens inseende föra verkets räkenskaper; samt

att föra protokoll vid sammanträdena inom den kommission, som enligt § 19 af instruktionsförslaget borde sammanträda hvart femte år.

*Ekonomiska
förslag och
beräkningar.*

Uti kommitterades betänkande finnes en särskild afdelning med rubriken »ekonomiska förslag och beräkningar».

Däri hemställde kommitterade, att aflöning och expensmedel åt styrelsen för landets hästväsen måtte utgå med 10,000 kronor årligen, hvaraf till chefen 6,000, till ledamöterna 500 hvardera, till sekreteraren 2,000 och till hyra för lokal, expenser m. m. 1,000 kronor såsom förslagsanslag, samt att dessa medel måtte få utanordnas af anslaget till hästafvelns förbättrande.

Kommitterade ansågo chefen vara närmast att jämföra med en öfverdirektör i afseende på ämbetsställning. Då han emellertid dels ej behöfde vistas i hufvudstaden och således ej vore underkastad de drygare lefnadskostnader, som med en dylik vistelse äro förenade, dels ock af sin ämbetsutöfning icke fullständigt hindrades från att fortfarande ägna sig åt annan verksamhet, syntes hans aflöningsförmåner ej behöfva vara lika höga som en öfverdirektörs. Enär han likväl mycket ofta måste företaga resor mellan sin vistelseort och den plats — hufvudstaden — där styrelsen hade sitt säte, och för dessa resor naturligen icke särskild reseersättning för hvarje gång kunde utgå, ansågs han för desamma böra kunna påräkna ersättning genom de aflöningsförmåner, som komme honom till del. Därvid borde äfven tagas i betraktande, att chefen blefve iklädd personligt ansvar för alla de anslag till hästafvelns förbättring, hvilka stode under styrelsens förvaltning. På grund af anförda förhållanden hade kommitterade funnit skal föreslå, att arfvodet till chefen måtte utgå med 6,000 kronor årligen.

De två ledamöterna i styrelsen behöfde visserligen icke i så hög grad som chefen ägna sin tid åt utöfningen af sina ämbetsgöromål, men finge dock städse vara beredda att på kallelse inställa sig vid styrelsens sammanträden. De måste därför kunna påräkna någon om ock ringa ersättning, hvilken kommitterade ansågo böra utgå i form af ett arfvode, som ej syntes kunna sättas lägre än 500 kronor årligen för hvar och en af dem.

Sekreterarens arbete komme att blifva förökadt i ganska hög grad. Den föreslagna årsberättelsen i synnerhet i förening med ett möjligen utveckladt premieringsväsende komme särskildt att kräfva mycken tid. I följd däraf hade kommitterade ansett, att arfvode till sekreteraren borde utgå med 2,000 kronor.

I afseende å de kostnader, som utöfver ofvanberörda aflöningar och expenser m. m. förorsakades af kommitterades förslag, hemställdes om följande bestämmelser.

De ämbetsresor, som chefen måste göra förutom dem som afsågo hans inställelse å den ort, där styrelsen hade sitt säte, borde ersättas från vederbörande hufvudtitels anslag till rese- och traktamentspenningar i den klass, Kungl. Maj:t funne skal förordna.

Ledamöterna borde, förutom ofvannämnda arfvode, under deltagande i styrelsesammanträdena äfvensom på resa till och från den ort, där dessa ägde rum, åtnjuta dagtraktamente och resekostnadsersättning från vederbörande hufvudtitel och i den klass, Kungl. Maj:t funne skäl förordna.

För det styrelsesammanträde, vid hvilket ordförandena i prisbelöningsnämnderna och chefen för remonteringsstyrelsen borde vara närvarande, skulle kostnaderna, i hvad de rörde nämnda ordförande, utgå från anslaget till prisbelöning af hästar efter samma grunder som vid de vanliga förrättningsresorna. Chefen för remonteringsstyrelsen skulle för deltagande i sammanträdet åtnjuta ersättning efter enahanda grunder och från samma anslag som vid andra hans ämbetsresor.

I fråga om kostnaderna för det ifrågakända större sammanträdet hvart femte år, ansågo kommitterade det kunna påräknas, att lokal komme att erhållas kostnadsfritt antingen genom landbruksakademiens i dylika fall vanliga tillmötesgående eller ock i någon af Kungl. Maj:t disponerad lägenhet. Ordförandena i prisbelöningsnämnderna och chefen för remonteringsstyrelsen borde ersättas på samma sätt som vid det i nästföregående stycket omnämnda sammanträdet. Chefen för landbruksstyrelsen syntes såsom bosatt i hufvudstaden icke vara i behof af någon särskild ersättning. Representanten för armén borde såsom vid öfrigt tjänsteuppdrag åtnjuta arfvode från fjärde hufvudtiteln. De hushållningssällskap, som åstundade att låta sig representeras, borde själfva bestrida kostnaderna för ombudens resor och deltagande i sammanträdet. De öfriga kostnader, som blefve en följd af detta sammanträde, borde ersättas från anslaget till prisbelöning af hästar, då afsikten med sammanträdet i främsta rummet varit att sätta styrelsen för landets hästväsen i stånd att på ett systematiskt och för olika orters behof afpassadt sätt tillämpa prisbelöningsreglementet.

*Yttranden
öfver 1896 års
kommitté-
betänkande.*

*Kavalleri-
inspektörens
yttrande.*

Öfver kommitterades betänkande afgafs den 19 januari 1897 underdånigt utlåtande af dåvarande t. f. kavalleriinspektören.

Med instämmande i öfrigt uti kommitterades förslag, framhöll kavalleriinspektören emellertid såsom sin särskilda mening, att chefen för remonteringsstyrelsen borde ingå såsom ledamot i styrelsen för landets

hästväsen, att tre af chefen för landtförsvarsdepartementet utsedda ledamöter borde deltaga i den hvart femte år sammanträdande kommissionen, att sekreteraren i styrelsen för landets hästväsen skulle vara en med dennas verksamhet förtrogen samt i öfrigt lämplig person, samt att sekreterarens arfvode borde i någon mån höjas och särskilda medel anvisas för ersättning åt tillfälligt anlitadt juridiskt ombud.

Den 30 oktober 1897 afgafs utlåtande i ärendet af landtbruksstyrelsen. Styrelsen, som därvid vidhöll sin förut uttalade uppfattning, att ledningen af hästafveln borde anförtros åt landtbruksstyrelsen, gjorde beträffande kommitterades förslag angående den hvart femte år sammanträdande kommissionen ett par erinringar. Den ena gällde den ställning landtbruksstyrelsens chef borde intaga inom denna kommission. Den andra gällde frågan om vidsträcktare befogenhet för hushållningssällskapen vid val af ombud till kommissionen.

Landtbruksstyrelsens yttrande.

Stuteriöfverstyrelsen fick sedermera genom kungl. remiss befallning att afgifva utlåtande i ärendet. I detta utlåtande, som efter stuterikommissionens hörande afgafs den 31 augusti 1898, anförde styrelsen till en början, att den funnit kommitterades betänkande i flera afseenden förtjäna erkännande. Åtskilliga erinringar framställdes emellertid.

Stuteriöfverstyrelsens yttrande.

Så anfördes i afseende å instruktionsförslaget, bland annat, att, enär tillgodogörandet jämväl af »enskildes» behof af lämpliga såväl lyx- som öfriga hästar syntes böra utgöra ett viktigt mål för styrelsens för landets hästväsen verksamhet, äfven detta syftemål borde i § 1 uttryckligen framhållas.

I mom. 3 af samma § hade kommitterade föreslagit, att styrelsen för landets hästväsen skulle hafva att i sin ämbetsutöfning ställa sig till efterrättelse, bland annat, de särskilda föreskrifter, som funnes meddelade i afseende å »landtbeskalleriet med tillhörande hingstdepåer». Enär emellertid enligt stuteriöfverstyrelsens mening statens hingstdepåer så mycket mindre voro att hänföra under landtbeskalleriet, som hvarje landtbeskällarområde enligt § 1 i kungl. reglementet för landtbeskalleriet i riket den 20 februari 1874 var ställt under uppsikt af chefen för den depå, hvar-

ifrån området försågs med hingstar, och således fast hellre lydde under vederbörande hingstdepå, ansåg stuteriöfverstyrelsen uti ifrågavarande moment i instruktionen böra insättas, i stället för uttrycket »landtbeskalleriet med tillhörande hingstdepåer», orden »statens hingstdepåer, landtbeskalleriet».

I sammanhang därmed borde det i instruktionsförslaget begagnade uttrycket »landtbeskalleriets depåer» utbytas mot benämningen »statens hingstdepåer» samt uttrycket »landtbeskalleriets depåer och stationer» mot benämningen »statens hingstdepåer och landtbeskallarstationer».

Det i § 2 föreslagna stadgandet, att styrelsen för landets hästväsen borde stå i »oafbruten» förbindelse med länens hushållningssällskap och remonteringsstyrelsen, ansåg stuteriöfverstyrelsen böra omformuleras sålunda: »Med länens hushållningssällskap och remonteringsstyrelsen bör styrelsen för landets hästväsen, då så erfordras, sätta sig i förbindelse».

Uti § 4 hade kommitterade föreslagit, att de till hästafvelns förbättrande anslagna medel skulle disponeras af »styrelsen», som hade att desamma använda och redovisa i enlighet med gifna föreskrifter. I § 14 mom. 3 föreslogs däremot, att »chefen» ensam skulle vara ansvarig för användandet och redovisningen af de till styrelsens disposition ställda, för hästafvelns förbättrande afsedda medel. Stuteriöfverstyrelsen ansåg dessa bestämmelser, sådana de affattats, vara sins emellan motsägande eller åtminstone, trots chefens beslutande myndighet inom styrelsen, högst olämpliga. Enär styrelsens för landets hästväsen medlemmar skulle äga rätt att bo hvar som helst inom riket, samt svårighet och tidsutdräkt på grund däraf ständigt måste uppstå vid de rätt ofta påkommande utbetalningarna af nämnda medel, om »styrelsens» beslut skulle för dessa utbetalningar erfordras, ansåg stuteriöfverstyrelsen ifrågavarande medel lämpligast böra ställas under chefens uteslutande disposition, mot skyldighet för honom att på eget ansvar använda och redovisa desamma enligt gifna föreskrifter.

I afseende å själfva organisationen af styrelsen för landets hästväsen eriurade stuteriöfverstyrelsen, att en suppleant borde finnas att vid förfall för ledamot, eller då ledamot fungerade såsom chef, träda i ledamots ställe. Stuteriöfverstyrelsen ansåg jämväl nödigt, att uttryckligt stadgande funnes angående den ordning, i hvilken ledamot skulle vid förfall för chefen inträda såsom dennes vikarie.

Sekreteraren borde, enligt stuteriöfverstyrelsens åsikt, fortfarande såsom dittills konstitueras af Kungl. Maj:t på förslag af vederbörande chef. Och då det syntes stuteriöfverstyrelsen, att sekreteraren borde vara kompetent ej mindre att bestrida de göromål, som enligt instruktionsförslaget skulle åligga honom, än äfven att bereda och jämväl inför styrelsen eller chefen föredraga flertalet ärenden, däribland äfven de juridiska frågor, som ej sällan kunde förekomma hos styrelsen, men dylik kompetens ansågs i allmänhet ej ägas af den, som aflagt endast examen till Kungl. Maj:ts kansli, höll stuteriöfverstyrelsen före, att såsom kompetensvillkor för erhållande af sekreterartjänst hos styrelsen för landets hästväsen borde stadgas att hafva aflagt examen berättigande till utöfning af domar-ämbete.

Enligt instruktionsförslaget skulle styrelsen på kallelse af chefen sammanträda, så ofta ärendena det påfordrade, antingen i hufvudstaden eller vid någondera af hingstdepåerna. Enär emellertid erfarenheten visat, att vägande skäl ofta kunde förekomma för att hålla dessa sammanträden äfven å andra platser, ansåg stuteriöfverstyrelsen, att några bestämda ställen för nämnda sammanträdens hållande ej borde föreskrivas, utan att chefen borde äga att kalla styrelsen att sammanträda å ställe, som han funne lämpligt.

Att, såsom kommitterade föreslagit, chefen själf skulle, med visst angifvet undantag, inför styrelsen föredraga alla förekommande ärenden, syntes stuteriöfverstyrelsen mindre lämpligt, utan ansåg den, att sekreteraren borde åläggas ej mindre att till föredragning förbereda än äfven att inför styrelsen eller chefen föredraga alla till styrelsen inkommande ärenden, med undantag af de förslag till inkomst- och utgiftsstater för hingstdepåerna, som borde af vederbörande depåchefer inför styrelsen föredragas.

Bland de ärenden, vid hvilkas föredragning borde närvara, förutom chefen, minst en af styrelsens ledamöter, hade i instruktionsförslaget upptagits jämväl »framställningar och utlåtanden till Kungl. Maj:t». I afseende därå anmärkte stuteriöfverstyrelsen, att dylika framställningar och utlåtanden, såsom erfarenheten visat, ej så sällan torde komma att påfordras; och enär styrelsens ledamöter säkerligen komme, såsom dittills varit fallet

med stuterikommissionens ledamöter, att vara bosatta å skilda orter inom landet, ansåg stuteriöfverstyrelsen, att ett stadgande, enligt hvilket styrelsesammanträde skulle erfordras beträffande hvarje framställning eller utlåtande till Kungl. Maj:t, komme att föranleda såväl onödigt dryga resekostnadsersättningar som tidsutdräkt. Om därför åt chefen öfverlämnades att bedöma eller uttryckligt stadgande meddelades, hvilka dylika underdåniga framställningar och utlåtanden borde underställas pröfning jämväl af en af styrelseledamöterna, skulle därigenom en afsevärd besparing och tidsvinst säkerligen åstadkommas.

Bland de personer, som skulle kallas till det hvart femte år återkommande sammanträdet, nämndes i instruktionsförslaget jämväl ett ombud från hvarje hushållningssällskap, som ville låta sig representeras vid sammanträdet, hvarvid emellertid den inskränkning gjordes, att ombud från hushållningssällskap finge endast vara den af sådant sällskap valde ledamot i prisbelöfningsnämnd. Denna inskränkning syntes stuteriöfverstyrelsen böra bortfalla.

I fråga om sekreterarens åligganden erinrade stuteriöfverstyrelsen, förutom annat, att enligt förslaget sekreteraren skulle handhafva och redogöra för styrelsens expensmedel. Enligt stuteriöfverstyrelsens åsikt kunde det emellertid finnas lämpligt att låta sekreteraren mot redovisningsskyldighet handhafva äfven vissa andra styrelsens medel, däribland sådana medel, som ständigt måste vara tillgängliga för löpande utgifter; och hemställdes därför, att sekreteraren måtte åläggas att för chefen redovisa omhänderhafvande medel.

Kommitterade hade föreslagit, att styrelsen skulle äga meddela de närmare föreskrifter, som, utöfver hvad instruktionen innehölle, kunde erfordras rörande sättet och ordningen för göromålens bestridande hos styrelsen. Dessa föreskrifter borde enligt stuteriöfverstyrelsens mening meddelas af chefen, ej af »styrelsen», enär denna hufvudsakligen borde hafva att behandla rena fackfrågor och därmed nära sammanhängande angelägenheter.

I afseende å de i instruktionsförslaget upptagna bestämmelser beträffande utgående expeditioner och koncept till dessa m. m., anmärkte stuteriöfverstyrelsen, att — med särskild hänsyn dels därtill att hvarken

styrelsens chef eller dess ledamöter torde komma att vara bosatta i Stockholm, hvarest emellertid alltid själfva expeditionen och styrelsens byrå komme att vara förlagda, dels ock därtill att, enligt kommitterades förslag, framdeles liksom för det dåvarande hos styrelsen torde blifva anställd endast *en* tjänsteman, sekreteraren — ifrågavarande bestämmelser borde i öfverensstämmelse därmed till större delen omarbetas. Bestämmelserna kunde nämligen vara praktiska hos en styrelse med sådan sammansättning och arbetssätt som t. ex. landtbruksstyrelsen; men för ett ämbetsverk med den sammansättning och det arbetssätt, som styrelsen för landets hästväsen enligt kommitterades förslag skulle erhålla, syntes bestämmelserna vara såväl opraktiska som ock i vissa fall, om ej omöjliga att följa, så åtminstone ägnade att synnerligen försvåra och fördröja all expedition. Det ansågs fördenskull vara nödvändigt att utarbete nya bestämmelser uti ifrågavarande hänseende och att därvid såvidt möjligt iakttaga de mest praktiska anordningar. I sådant afseende fästade stuteriöfverstyrelsen uppmärksamheten å vissa särskilda punkter, under framhållande därvid af nödvändigheten att åt chefen lämnades rätt att bestämma om expeditionssättet.

Vid den i instruktionsförslaget förekommande afdelningen om tjänstledighet m. m. anmärktes saknaden af något stadgande angående semester. Enligt stuteriöfverstyrelsens åsikt borde emellertid både chefen och ledamöterna samt sekreteraren i styrelsen för landets hästväsen komma i åtnjutande af semester, när sådant utan hinder för göromålens behöriga gång kunde äga rum, chefen och ledamöterna under en och en half månad samt sekreteraren under en månad årligen.

I afseende å kommitterades »ekonomiska förslag och beräkningar» erinrades, bland annat, att ökningen af sekreterarens arfvode från 1,500 till 2,000 kronor syntes vara väl obetydlig i förhållande till de, enligt hvad kommitterade själfva framhållit, mycket ökade göromål, som komme att åläggas honom. En särskild vaktmästare ansågs nödvändig, ty då styrelsen erhöle särskild lokal, kräfdes ock en särskild, uteslutande hos styrelsen anställd vaktmästare, och en sådan syntes ej kunna erhållas under en årlig lön af minst 600 kronor.

Erinran framställdes ock i fråga om det anslag, hvarifrån en del kostnader borde utgå, som blefve en följd af de sammanträden, hvilka enligt kommitterades förslag skulle hållas hvart femte år.

Stuteriöfverstyrelsen hemställde slutligen, att, innan kommitterades förslag upptoges till slutlig pröfning, Kungl. Maj:t måtte låta vidtaga de ändringar och tillägg därtill, som med anledning af stuteriöfverstyrelsens underdåniga yttrande kunde finnas erforderliga.

*Hushållnings-
sällskapens om-
buds yttrande.*

Efter det genom kungl. stadgan den 31 mars 1900 ärenden rörande statens stuteriväsen och hästafvelns förbättrande öfverflyttats från civildepartementet till det nyinrättade jordbruksdepartementet samt tillika bestämmts, att stuteriöfverstyrelsen med stuterikommissionen och stuteristaten skulle anses höra till jordbruksdepartementet, anbefalldes genom kungl. remiss den 15 oktober 1901 landtbruksstyrelsen att lämna hushållnings-sällskapens under nästföljande november månad i Stockholm sammanträdande ombud tillfälle att yttra sig i förevarande ärende samt därefter till Kungl. Maj:t inkomma med ombudens yttrande.

Med underdånig skrifvelse den 6 december 1901 öfverlämnade landtbruksstyrelsen ombudens yttrande.

I detta yttrande, dateradt den 11 november 1901, anfördes, att ombuden, hvilkas intresse i föreliggande fråga väl torde framgå af föregående underdåniga skrivelser den 14 november 1893 och den 13 november 1895 (intagna såsom bilagor i 1896 års kommittés betänkande), tagit del af såväl kommitterades förslag som de af vederbörande myndigheter däröfver afgifna yttranden, och att ombuden ej kunde finna annat än att det af kommitterade afgifna förslaget i hufvudsak fullt motsvarade hvad ombuden genom sina nyssberörda skrivelser velat ernå och hvad för det dåvarande syntes kunna åtgöras för befrämjande af landets hästväsen.

Beträffande särskildt själfva hufvudgrunden i förslaget eller att frågor rörande landets hästväsen skulle behandlas af en själfständig, direkt under Kungl. Maj:t i det dåmera inrättade jordbruksdepartementet lydande styrelse, ansågo ombuden, att spørsmålet därom blifvit på ett lyckligt sätt löst i förslaget. Ombuden sade sig väl finna några af de utaf stuteriöfverstyrelsen framställda detaljanmärkningar i viss mån befogade, men att

för öfrigt de ansett sig endast böra meddela yttrande i den del af förslaget, där, så att säga, ombudens intressen särskildt berördes, nämligen beträffande den kommission, som föreslagits att sammanträda hvart femte år för öfverläggning om frågor rörande hästafveln. I detta hänseende framhöllo ombuden såsom välbetänt bestämelsen därom, att ombud för hushållningssällskap borde vara den af sådant sällskap valda ledamoten i prisbelöningssnämnd, dock med det tillägg att det syntes böra stå vederbörande hushållningssällskap fritt att i händelse af förfall för dylik ledamot eller dennes suppleant sända annan af hushållningssällskapet vald ledamot till sammanträdet.

Ombuden hemställde, att Kungl. Maj:t måtte i hufvudsak godkänna det af kommitterade afgifna förslaget till instruktion för styrelsen för landets hästväsen med det af ombuden föreslagna tillägget.

Chefen för stuteriöfverstyrelsen har i en till löneregleringskommittén ställd skrifvelse af den 12 november 1907 gjort hemstallan om väsentligt förändrad tjänsteställning för styrelsens sekreterare.

Skrifvelse
12/11 1907
från chefen
för stuteri-
öfverstyrel-
sen.

I denna skrifvelse framhålles — under hänvisning till de vid senaste löneregleringar för andra ämbetsverk meddelade bestämmelser i fråga om förening af ordinarie tjänst med annan befattning samt om utsträckt arbetstid å tjänsterummet — att, därest sekreteraren hos stuteriöfverstyrelsen äfven framdeles skall tagas bland tjänstemän i annat verk, han måste utväljas bland de *extra ordinarie* tjänstemännen. Detta skulle emellertid medföra ständiga ombyten af sekreterare, och man kunde alltså ej påräkna den nödvändiga kontinuiteten vid befattningens skötande. Hos en extra tjänsteman kunde ej heller förutsättas de kvalifikationer, som måste krävas af sekreteraren, för att han må kunna bereda och föredraga de många ärendena af olika slag hos stuteriöfverstyrelsen, hvilken i allo fungerar såsom ett centralt ämbetsverk, om än i mindre skala. I nämnda hänseende fordrades hos sekreteraren vana samt mångårig och själfständig utbildning — och detta desto mera, då chefen ej är bosatt i hufvudstaden samt styrelsens hufvudgöromål äro af synnerligen egenartad karaktär.

Chefen för stuteriöfverstyrelsen framhåller vidare, att, då sekreteraren måste vara bevandrad i såväl civila som juridiska spörsmål och dess-

utom honom åligger att vara uppbördsman och redogörare, hans ställning måste göras ekonomiskt trygg, och detta icke minst i chefens intresse, som ytterst ansvarar för alla under styrelsens förvaltning stående medel, men, såsom boende å annan, aflägsen ort, icke alltid kan ägna medelsförvaltningen närmare tillsyn.

Beaktas borde ock, enligt chefens uppfattning, att för sekreteraren hos stuteriöfverstyrelsen utsikt till vidare befordran ej funnes.

Af nämnda skäl och då sekreterarens åligganden, särskildt med hänsyn till föredragnings- och redovisningsgöromålen, måste, enligt chefens åsikt, anses både mera omfattande och mera ansvarsfulla än dem, som i allmänhet pläga tillhöra sekreterare i centrala ämbetsverk, syntes hans ställning ock böra blifva förmånligare än dessa andras. Chefen föreslår med afseende härå, att sekreteraren hos stuteriöfverstyrelsen måtte komma i åtnjutande af enahanda aflöningsförmåner, som vid 1907 års riksdag tillerkänts byrådirektör i järnvägsstyrelsen eller lägst 6,600 och högst 7,500 kronor.

Promemoria
25/11 1907.

Till kommittén har ock inkommit en af stuteriöfverstyrelsens nuvarande sekreterare uppgjord, den 25 november 1907 daterad och af chefen till riktigheten vitsordad promemoria angående sekreterarens tjänsteåligganden m. m.

I denna promemoria erinras, att sekreteraren har att tjänstgöra äfven såsom registrator, redogörare, revisor, arkivarie samt föredragande, hvarjämte honom åligger att föra protokoll vid stuterikommissionens sammanträden.

I afseende å omfattningen af själfva sekreterargöromålen meddelas, att antalet till styrelsen inkomna ärenden, som år 1900 utgjorde 200, år 1906 uppgick till 348, samt att antalet utgående skrivelser stigit från 73 år 1900 till 251 år 1906, i hvilket sistnämnda antal ingingo 35 skrivelser eller utlåtanden till Kungl. Maj:t eller statsdepartement. Det framhålles tillika, att i det angifna antalet utgående skrivelser ej inginge de s. k. sekreterarskrivelserna, hvilkas antal årligen ökats dels genom de till sekreteraren allt oftare inkommande förfrågningarna i tjänsteangelägenheter, dels ock genom den af det ökade antalet ärenden påkallade, allt vidlyftigare skriftväxlingen under hand med cheferna för hingstdepåerna, premieringsnämndernas ordförande, hushållningssällskapens sekreterare m. fl.

Den sålunda inträdda ökningen i ärendenas och skrivelsernas antal kunde med visshet angifvas såsom förorsakad hufvudsakligen af 1900 års premieringsreglemente och det i sammanhang med premieringen alltjämt ökade intresset för hästafveln och sträfvandena för densammas höjande. Detta intresse hade tagit sig uttryck ej endast i underdistriktens allt rikligare bidrag till och liffigare deltagande i premieringarna än äfven i framställningar och förfrågningar från hushållningssällskap och intresserade personer rörande hästafveln och därmed i samband stående anstalter.

Vid 1906 års premieringsmöten blefvo 5,733 hästar premierade, under det motsvarande antal år 1900 utgjorde endast 4,127. Statens och underdistriktens gemensamma bidrag uteslutande till premier hade stigit från 183,100 kronor år 1900 till 234,252 kronor år 1906.

I samma mån, heter det vidare i promemorian, som dessa nu nämnda siffror angifva en betydlig stegring i intresset för hästafveln i allmänhet och premieringsväsendet i synnerhet, i samma proportion kan ock sekreterarens arbete beträffande särskildt premieringarna med fog sägas hafva blifvit ökad. Sekreteraren åligger nämligen, förutom uppsättandet af alla från stuteriöfverstyrelsen på grund af premieringsreglementets föreskrifter erforderliga skrivelser, att verkställa granskningen af samtliga premieringsrullor med tillhörande anmälningssedlar, att öfvervaka dessas öfverensstämmelse såväl sinsemellan som med de öfver premieringarna afgifna protokoll och statistiska uppgifter, att uppgöra premieringslikviden med hvarje hushållningssällskap för sig, samt att, beträffande premieringsnämnderna, såväl före premieringsresornas början ombesörja rekvisitionen af och nämndernas förseende med erforderliga penningförskott, skådepenningar och blanketter, som ock efter nämnda resors slut kontrollera de afgifna reseräkningarnas och andra af nämndernas verksamhet föranledda redogörelsens riktighet äfvensom i öfrigt i formellt hänseende öfvervaka, att premieringsreglementets föreskrifter blifvit följda.

Efter en kort redogörelse för de sekreteraren åliggande registratorsgöromål framhålles, att sekreterarens åligganden som redogörare äro synnerligen ansvarsfulla. Däri innefattas nämligen skyldigheten ej endast att föra och i viss mån ansvara för styrelsens räkenskaper utan ock att, då styrelsens chef icke plägar vara bosatt i Stockholm, tidtals omhänderhafva

och ansvara för ansemliga penningbelopp. Och sekreteraren skall därjämte omhänderhafva och redovisa förrådet af skådepenningar, af hvilka år 1907 nyanskaffats 2,830 med ett inköpsvärde af 13,473 kronor 6 öre.

På grund af styrelsens nuvarande organisation, enligt hvilken sekreterartjänsten med dess många förpliktelser måste skötas såsom en bisyssla, har sekreteraren, såsom i promemorian vidare meddelas, hittills icke kunnat åt revisionsgöromålen ägna den tid och det arbete, som skulle hafva erfordrats för en mera ingående granskning af hingstdepåernas årsräkenskaper, innan desamma öfverlämnas till kammarrätten. Den tjänstgöringstid, sekreteraren under nuvarande förhållanden måst använda för stuteriöfverstyrelsens räkning, har ej heller, ehuru förhållandevis drygt tilltagen, medgifvit den ingående granskning af reseräkningarna från de af Kungl. Maj:t utsedda funktionärerna i premieringsnämnderna, som varit önskelig, ej minst för sekreterarens eget vidkommande. Eventuella anmärkningar från kammarrättens revisionsafdelning mot den stuteriöfverstyrelsens räkenskap, hvori nämnda reseräkningar ingå, utställas nämligen till förklaring af sekreteraren såsom redogörare hos styrelsen.

En tillfyllestgörande granskning af såväl berörda reseräkningar som hingstdepåernas årsräkenskaper skulle, enligt hvad i promemorian betonas, kräfva så mycken tid, att densamma endast torde kunna åläggas en tjänsteman, så aflönad, att han kan ägna sin tid och sin erfarenhet uteslutande åt stuteriöfverstyrelsen.

Jämlikt promemorian hvila vidare å sekreteraren dels förekommande arkivgöromål, särskildt för att, sedan styrelsen numera erhållit egen lokal, sammanföra, ordna och förteckna de värdefulla arkivalier angående landets hästväsen, som nu förvaras i olika statsmyndigheters arkiv, dels ock vården af det för premieringsväsendet erforderliga blankettförrådet.

I promemorian framhålles ock, att det åligger sekreteraren att bereda och inför styrelsens chef föredraga samtliga hos styrelsen förekommande ärenden. Detta åliggande kräfver så mycket mera tid, arbete och omtanke, som föredragningen, på grund af att chefen är bosatt å annan ort, måste i de flesta fall ske skriftligt genom promemorior.

Då ärendena hos stuteriöfverstyrelsen ofta afse tillämpning af lagar och författningar, upprättande eller tolkning af kontrakt, expropriation eller

andra frågor af juridisk natur, och då sekreteraren vidare måste stå cheferna för hingstdepåerna och ordförandena i premieringsnämnderna tillhanda med råd och upplysningar i de juridiska fall, som ej sällan möta i nämnda funktionärens tjänsteutöfning, är det, enligt hvad i promemorian betonas, en oefftergiftig förutsättning, att sekreteraren hos stuteriöfverstyrelsen har juridisk bildning. Detta betingas äfven af behovet att inom en snar framtid få för stuteriöfverstyrelsen och stuteristaten utarbetade nya instruktioner i stället för nu gällande föräldrade bestämmelser.

Därjämte framhålles, att, då sekreteraren under chefens bortovaro från Stockholm kan behöfva i tjänsteangelägenheter företräda denne ej blott inför allmänheten utan äfven inför vederbörande statsdepartement och andra statsmyndigheter, af sekreteraren måste fordras verklig inblick i och kännedom om verkets angelägenheter. Detta är desto nödvändigare, som det under chefens i regel hvarje år företagna resor till utlandet för hingstinköp m. m. måste åt sekreteraren anförtros att i förekommande trängande tjänsteangelägenheter meddela erforderliga provisoriska beslut.

Enligt hvad i promemorian meddelas, hafva göromålen hos stuteriöfverstyrelsen under nuvarande förhållanden påkallat minst fem timmars dagligt arbete af sekreteraren, en arbetstid, som emellertid måst utsträckas med ytterligare några timmar dagligen under den tid af minst en månad årligen, som brukar ägnas åt granskning af premieringsrullor och anmälningssedlar.

I vissa fall har likväl ej ens den sålunda anslagna arbetstiden varit tillräcklig, i följd hvaraf, då göromålen af en eller annan anledning hopats, ärendena ej alltid kunnat vinna den snabba handläggning, som varit önskvärd. Göromålen hos styrelsen komma ock säkerligen, säges det vidare, att allt fortfarande ökas i samma mån som hittills, och därest hos styrelsen anställes en ordinarie tjänsteman, tillräckligt aflönad i förhållande till göromålens mängd och beskaffenhet, finner styrelsen säkerligen anledning att ålägga denne åtskilliga utrednings- och andra erforderliga göromål, som hittills ej kunnat påfordras, då sekreteraren måst ägna sin hufvudverksamhet åt annan befattning i statens tjänst.

Uti ifrågavarande, af stuteriöfverstyrelsens chef attesterade promemoria uttalas slutligen det antagandet, att under sålunda förändrade förhållanden sekreterartjänsten hos styrelsen säkerligen torde komma att väl påfordra sju timmars dagligt arbete.

Kommitténs förslag.

*Organisation
och aflönings-
förmåner.*

Såsom ofvan, sid. 14, blifvit erinradt, har kommittén i sitt betänkande angående landtbruksstyrelsen uttalat den uppfattning att, med hänsyn till de särskilda intressen, som äro förknippade med vårdnaden om hästafveln, det är klokast och lämpligast, att dithörande ärenden fortfarande handläggas af en särskild styrelse.

I sådant hänseende öfvergår kommittén nu till att yttra sig, om och i hvad mån ändringar må anses påkallade i organisationen af den styrelse, åt hvilken den centrala ledningen af landets hästväsen nu är anförtrodd — denna styrelse må för framtiden benämnas »styrelsen för landets hästväsen» eller bibehålla den hittillsvarande benämningen »stuteriöfverstyrelsen».

Af den i ärendet förebragta utredning framgår noggsamt, att under senare tid de stuteriöfverstyrelsen tillhörande göromål väsentligt ökas både i betydelse och omfattning, och att det arbete, som med de nu för ändamålet disponibla anslag skäligen kan påfordras af styrelsen, ej är tillräckligt för att i alla erforderliga hänseenden må på ett tillfredsställande sätt fullgöras hvad på styrelsen ankommer eller bör ankomma i och för en tidsenligt anordnad ledning af landets hästväsen. Giltiga skäl torde ock förefinnas för det antagandet, att, med det allt mer och mer ökade intresset för hästafvelns utveckling, göromålen hos styrelsen skola komma att framdeles än ytterligare ökas.

Det kunde vid sådant förhållande till äfventyrs ifrågasättas, huruvida man ej borde, med frångående af styrelsens hittillsvarande egenartade organisation och arbetssätt, skapa för dithörande uppgifter ett centralt ämbetsverk i vanlig och egentlig bemärkelse, och således äfven med chefen och öfriga befattningshafvare regelbundet tjänstgörande i hufvud-

staden. En så vidtgående förändring synes emellertid kommittén icke vara påkallad.

De åligganden, som hvila på stuteriöfverstyrelsens chef, hafva visserligen vunnit en större betydelse än tillförne och kräfva såväl på grund häraf som med afseende å den kvantitativa ökningen åtskilligt mera arbete af honom, än tidigare torde hafva varit behöfligt och beräknadt, men arbetet är dock icke, åtminstone ännu, af den ständiga beskaffenhet och omfattning, att det kan anses behöfva regelbundet taga hans hela arbetskraft i anspråk. Vid sådant förhållande torde det icke för närvarande böra ifrågakomma att af chefen fordra ständig tjänstgöring i hufvudstaden, hvaraf skulle följa en väsentligt större utgift för staten, än som betingas vid bibehållande af hittillsvarande ordning för uppehållande af chefsbefattningen och utöfningen af därmed förenade åligganden. Bibehållandet af denna ordning torde ock erbjuda de största möjligheterna att för chefsbefattningen förvärfva personer med de särskilda kvalifikationer, som krävas för en framgångsrik och gagnelig ledning af landets hästväsen med därtill hörande, ofta vanskliga och ömtåliga uppgifter.

Därest sålunda den nuvarande ordningen i afseende å chefsbefattningen varder bibehållen, anser kommittén ersättningen till chefen böra fortfarande som hittills utgå i form af ett arfvode. Med hänsyn till betydelsen och omfattningen af de uppgifter, som numera åligga honom, bör emellertid detta arfvode väsentligt höjas, på det att detsamma verkligen må kunna anses innefatta en skälig godtgörelse för åliggande arbete och ansvar. Kommittén finner sig i sådant hänseende böra, i likhet med 1896 års kommitterade, föreslå arfvodets bestämmande till 6,000 kronor årligen. Detta arfvode skulle dock tillika anses innefatta godtgörelse för de resor, chefen har att företaga från sitt hemvist till hufvudstaden eller annan ort för inställelse till tjänstgöring i styrelsen, samt för hemresa efter sådan tjänstgöring. Särskild rese- och traktamentsersättning skulle däremot tillkomma honom för tjänsteresor i öfrigt, såsom för sådan inspektion af hingstdepåerna, som verkställes utan sammanhang med styrelsesammanträde därstädes.

Likasom hittills synes chefen böra vara ensam beslutande i alla förekommande fall. Under den tid, stuterikommissionen varit i verksamhet, torde

emellertid en stadgad erfarenhet hafva vunnits om gagnet däraf, att chefen i vissa viktigare frågor har tillgång till sakkunniga rådgifvare, hvarigenom för dylika frågor vinnes en mångsidigare pröfning. Det synes emellertid icke finnas något skäl att för sådant ändamål bibehålla den mera fristående institution, som stuterikommissionen utgör, utan torde det vara lämpligare, att de två särskilda sakkunniga blifva, såsom redan 1896 års kommitterade föreslogo, ledamöter i styrelsen. I enlighet med nämnda kommitterades förslag skulle dessa ledamöter sammanträda med chefen, så ofta han funne ärendena det påfordra, och alltid minst en af dem deltaga i behandlingen af vissa viktigare ärenden.

I fråga om hvilka särskilda ärenden, som skola göras till föremål för gemensam pröfning, anser kommittén sig kunna till det mesta ansluta sig till 1896 års kommittéförelag.

Vid detta förslag vill kommittén emellertid erinra, att med särskild hänsyn till den förändrade tjänsteställning, som kommittén i det följande föreslår för styrelsens sekreterare, kommittén anser denne ej böra, med ändring af nuvarande ordning, tillsättas af styrelsen utan utnämns af Kungl. Maj:t på förslag af styrelsen. Häraf betingas ändringar i det af 1896 års kommitterade afgifna instruktionsförslaget.

Såsom af stuteriöfverstyrelsen framhållits i dess yttrande öfver nyssnämnda förslag, torde det ej kunna anses påkalladt att i hvarje fall, då framställning eller utlåtande skall afgifvas till Kungl. Maj:t, inkalla ledamöterna till styrelsesammanträde, utan synes det böra i de fall, som ej i sådant hänseende varda uttryckligen angifna i instruktion, få ankomma på styrelsens chef att pröfva, huruvida ledamöternas deltagande i dylikt ärende kan anses behöfligt. Till de ärenden, i hvilka de böra höras, torde emellertid böra hänföras framställningar till Kungl. Maj:t med förslag till instruktion för styrelsen eller till ändring af dylik instruktion äfvensom frågor rörande instruktionsbestämmelser för personalen vid statens hingstdepåer, vare sig sistnämnda bestämmelser må anses böra meddelas af Kungl. Maj:t eller kunna få utfärdas af styrelsen själf.

I hufvudsaklig öfverensstämmelse med hvad som gäller för stuterikommissionens ledamöter skulle de blifvande ledamöterna i styrelsen ej allenast hafva att meddela råd och upplysningar i de frågor, uti hvilkas

behandling de deltaga, utan ock vara berättigade att aflämnas skriftligen affattade förslag till åtgärder, som synas dem lämpliga att vidtaga i förekommande ärenden. Därest uti ärende, i hvars behandling ledamot deltagar, chefen beslutar i strid mot ledamots mening, skulle ledamot äga både rätt och skyldighet att låta till protokoll anteckna sin skiljaktiga mening.

Stuteriöfverstyrelsen har i sitt yttrande öfver 1896 års kommittéförslag erinrat, att i blifvande instruktion borde finnas uttryckligt stadgande angående den ordning, i hvilken ledamot skulle vid förfall för chefen inträda såsom dennes vikarie, äfvensom att en suppleant borde finnas att vid förfall för ledamot, eller då ledamot fungerade såsom chef, träda i ledamots ställe.

I fråga om hvem som i förekommande fall bör vara vikarie för chefen, synes det dock, med den ifrågavarande styrelsens organisation, lämpligast att icke meddela något stadgande i instruktionen, utan låta det bero på Kungl. Maj:ts pröfning i särskilda fall.

Godkännes 1896 års kommitterades förslag därom, att pleniären må kunna af styrelsen för landets hästväsen handläggas, äfven om allenast en af ledamöterna är tillstädes, torde ej heller vara behöfligt att på förhand utse suppleant för ledamöterna, utan frågan om vikarie för ledamot kunna pröfvas i särskilda fall.

Lika med 1896 års kommitterade anser förevarande kommitté, att ledamöter i den ifrågavarande styrelsen böra förordnas på viss tid, lämpligen tre år, och att till ledamot bör utgå ett årligt arvode å femhundra kronor. Därjämte borde ledamot tillgodonjuta rese- och traktamentsersättning för de af tjänstgöringen föranledda resor.

Styrelsens sammanträden torde i regel komma att äga rum i hufvudstaden eller vid någon af hingstdepåerna. Men då, såsom stuteriöfverstyrelsen i sitt yttrande öfver 1896 års kommittéförslag anmärkt, det kan tänkas lämpligt att hålla sammanträden äfven å andra platser i riket, torde någon begränsning därutinnan till vissa orter ej böra stadgas.

Hos styrelsen skulle, såsom för närvarande, vara anställd endast en tjänsteman, sekreteraren, å hvilken komme att hvila enahanda särskilda åligganden som å befattningens nuvarande innehafvare. Den af honom lämnade och af chefen till riktigheten vitsordade promemorian gifver vid handen,

att dessa åligganden delvis äro af ganska kräfvande beskaffenhet, särskildt på grund af det egenartade verksamhetssättet för styrelsen, i hvilket afseende någon förändring icke af kommittén ifrågasättes. Af promemorian framgår ock, att sekreterarens göromål rent kvantitativt ökats i en mycket betydande grad.

Såsom af stuteriöfverstyrelsens chef antydts, kan det, med de skärpta aflöningsvillkor, som vid de år 1907 beslutade löneregleringar fastställts för ordinarie tjänstemän hos olika statsmyndigheter, icke vidare förutsättas, att sekreterartjänsten hos den ifrågavarande styrelsen skall kunna förenas med ordinarie befattning i annat ämbetsverk. De åligganden, som tillhöra sekreteraren, äro ock, åtminstone till en betydande del, af den beskaffenhet att de icke, annat än undantagsvis, kunna fyllas af en extra tjänsteman. Antalandet af denna utväg skulle för öfrigt medföra den olägenheten, att sekreterartjänsten komme att tidt och ofta byta innehafvare, något som särskildt hos ett sådant verk som det ifrågavarande lärar böra undvikas.

Kommittén har efter noggrant öfvervägande kommit till den uppfattningen, att de göromål, hvilka tillhöra sekreteraren hos stuteriöfverstyrelsen, numera, om de skola på ett fullt tillfredsställande och effektivt sätt fullgöras, kräva hans odelade arbetskraft och att befattningen därför bör göras till en ordinarie tjänst. Och skall man för de delvis ganska maktpåliggande uppgifterna kunna vinna och behålla en person med vederbörliga kvalifikationer — hvartill ock hör att han bör vara juridiskt bildad och administrativt förfaren — lär det, särskildt med hänsyn därtill att inom styrelsen ej finnes möjlighet till vidare befordran, vara nödigt att bereda platsens innehafvare en jämförelsevis förmånlig ställning. Att härutinnan gå så långt, som af stuteriöfverstyrelsens chef ifrågasatts, synes dock ej vara påkalladt. Tager man emellertid i betraktande hela den mångfald af uppgifter, som tillhöra sekreterarbefattningen i fråga, torde det vara väl motiveradt, att densamma uppföres i samma grad, till hvilken sekreterartjänster hos de centrala ämbetsverken i allmänhet höra, d. v. s. i andra normala lönegraden, och i sådant hänseende erhåller enahanda aflöningsförmåner, som vid 1907 års riksdag tillerkändes tjänstemän af nämnda lönegrad hos statskontoret.

Då kommittén sålunda förordar, att en ordinarie sekreterarbefattning inrättas hos styrelsen för landets hästväsens, sker detta emellertid under den uttryckliga förutsättning, att den *ökade* arbetskraft, som därigenom tillföres styrelsen, fullt utnyttjas. Kommittén vill i sådant hänseende särskildt betona angelägenheten däraf, att såväl hingstdepåernas räkenskaper som de till styrelsen ingående reseräkningar för deltagande i premieringsnämndernas resor varda inom styrelsen underkastade en detaljerad och effektiv revision.

I detta sammanhang må jämväl såsom en mycket viktig angelägenhet, af beskaffenhet att böra snarast möjligt handläggas, framhållas utarbetandet af förslag till nya instruktioner för styrelsen och underlydande.

Såsom å sid. 10—12 blifvit nämndt, utgå till expenser och vaktmästares aflönande hos stuteriöfverstyrelsen dels sedan längre tid 150 kronor från det särskilda anslaget till prisbelöningar för hästar och dels, enligt beslut vid 1907 års riksdag, å styrelsens stat 600 kronor eller sålunda tillhopa 750 kronor. Någon ändring i afseende å beloppet af denna ersättning har ej ifrågasatts, men i sammanhang med den nya löneregleringen torde ersättningen med hela sitt sammanlagda belopp böra uppföras å styrelsens stat.

Vid 1907 års riksdag uppfördes jämväl å styrelsens stat ett anslag å 400 kronor för beredande åt sekreteraren af semesterledighet under en månad årligen, till en beräknad kostnad af 100 kronor, och af extra biträde vissa delar af året. Om sekreteraren, såsom kommittén förordat, uppföres i andra normala lönegraden, torde han, i likhet med andra tjänstemän i denna lönegrad, böra erhålla semester under en och en half månad årligen, och i sådant fall skulle, med de tjänstgöringspenningar som i samma grad utgå enligt beslut vid 1907 års riksdag, för semestervikariat behöfva afses ett belopp af 225 kronor. Ifrågavarande särskilda anslag måste fördenskull i erforderlig mån höjas, och har kommittén ansett detsamma skäligen kunna bestämmas till 600 kronor.

Under åberopande af hvad ofvan blifvit anfördt, hemställer kommittén,

att styrelsen för landets hästväsen må bestå af en chef, som ensam äger besluta i alla förekommande ärenden, samt två ledamöter, hvilka hafva att, på kallelse af chefen, inställa sig för deltagande i styrelsens sammanträden i hufvudstaden eller på annan ort inom riket, som af chefen bestämmes;

att hos styrelsen må, såsom ordinarie tjänsteman, anställas en juridiskt bildad sekreterare;

att ledamot skall hafva att meddela råd och upplysningar i de frågor, uti hvilkas behandling han deltagar, och jämväl vara berättigad att aflämna skriftligen affattade förslag till åtgärder att vidtagas i förekommande ärenden;

att, därest chefens beslut varder afvikande från den af ledamot uttalade mening, ledamot skall vara berättigad och pliktig att låta anteckna sin mening till protokollet;

att, förutom chefen, minst en af styrelsens ledamöter skall närvara vid behandlingen af frågor angående tillämpning af reglementet för den med statsmedel understödda hästpremieringen;

inköp och kassation af hingstar för statens hingstdepåer;

förslag till Kungl. Maj:t för tillsättande af sekreterartjänsten hos styrelsen och af chefsbefattning vid hingstdepå;

tjänstefel af den styrelsen underlydande personal;

förslag till instruktion för styrelsen eller till ändring af dylik instruktion;

instruktionsbestämmelser för personalen vid hingstdepåerna;

förslag till reglementen för den med statsmedel understödda hästpremieringen och för landt-

beskälleriet samt till förändring af sådana reglementen;

förslag till inkomst- och utgiftsstat och till fördelning af statens anslag för hästpremieringen; äfvensom

andra frågor, i hvilka styrelsens chef finner skäl att höra styrelsens ledamöter;

att det må medgifvas styrelsens chef och ledamöter att vara bosatta utom hufvudstaden;

att chefen må tillerkännas årligt arfvode af 6,000 kronor, innefattande godtgörelse jämväl för de resor, som af honom företagas för inställelse till tjänstgöring i styrelsen, samt för hemresa efter sådan tjänstgöring, hvar emot för de tjänsteresor i öfrigt, som af honom företagas, han må äga att uppbära särskild rese- och traktamentsersättning;

att styrelsens ledamöter må förordnas för tre år i sänder och undfå en hvar ett arfvode af 500 kronor årligen jämte rese- och traktamentsersättning för de af tjänstgöringen föranledda resor;

att den hos styrelsen anställda sekreteraren må tilldelas en aflöning af 5,800 kronor, däraf 3,600 i lön, 1,800 i tjänstgöringspenningar och 400 i ortstillägg, hvartill kunna komma två ålderstillägg till lönen, det ena med 500 kronor efter fem år och det andra, likaledes med 500 kronor, efter ytterligare fem år; samt

att i styrelsens stat må uppföras särskilda anslag dels å 600 kronor till vikariatsersättning och extra biträde, dels ock å 750 kronor till vaktmästares aflönande och expenser.

I skrivelser den 14 maj 1907 n:r 131, angående ny aflöningsstat för statskontoret, och n:r 145, angående organisation af arméns centrala förvaltningsmyndighet, har Riksdagen tillkännagifvit, att den såsom förut

**Sekreterarens
arbetstid.**

sättning för sitt godkännande af de föreslagna nya aflöningsstaterna för statskontoret och arméförvaltningen uppställt, att Kungl. Maj:t före den 1 januari 1908, då staterna skulle träda i kraft, meddelat föreskrift därom, att samtliga ordinarie tjänstemän och betjante skola, i den mån ej undantag kunna anses böra stadgas eller för särskilda fall efter pröfning medgifvas, vara å tjänsterummet tillstädes minst 6 timmar hvarje söckendag.

Vidkommande uttrycket »i den mån ej undantag kunna anses böra stadgas eller för särskilda fall efter pröfning medgifvas» säges i Riksdagens skrifvelse angående statskontoret, hurusom det afsetts, att under det senare fallet skulle inrymmas t. ex. de tillfällen, då en tjänsteman för utförande af ett eller annat arbete i tjänsten å annan plats än tjänstelokalen, såsom i annat ämbetsverk, arkiv eller dylikt, under en eller flera timmar måste vara från tjänstelokalen frånvarande. Med uttrycket »i den mån ej undantag kunna anses böra stadgas» hade Riksdagen afsett, bland andra, de fall, då en mera allmän föreskrift om inskränkning i arbetstiden, afseende t. ex. en längre tidsperiod och hela ämbetsverket, funnes böra medgifvas. Riksdagen hade därvid i första rummet haft sin uppmärksamhet riktad på tjänstgöringen under sommarmånaderna. Då nämligen erfarenheten gafve vid handen, att ett behörigt skötande af tjänsten under denna del af året, på grund af det i allmänhet i något mindre mängd inkommande arbetsmaterial, ställde mindre kraf på arbetsintensiteten inom ämbetsverken än under året i öfrigt, och då därtill komme, att ett strängt fasthållande af regeln om 6 timmars tjänstgöring under ifrågavarande tid otvifvelaktigt i många fall skulle ställa sig hindrande i vägen för tjänstemannen att tillbringa den tjänstefria delen af dygnet på landet, hade Riksdagen ansett, att möjlighet borde förefinnas att under exempelvis tiden juni—augusti medgifva skäligen nedsättning i ifrågavarande tjänstgöringstid.

Beträffande frågan, af hvilken myndighet och i hvilken ordning pröfningen af omhandlade undantagsfall skulle verkställas, hade Riksdagen funnit lämpligast, att föreskrifter i detta afseende meddelades af Kungl. Maj:t i ämbetsverkets instruktion. Bestämmelser i ämnet hafva sedermera intagits i de instruktioner, som den 11 och 18 oktober 1907 utfärdats för arméförvaltningen och statskontoret.

Under förutsättning att sekreteraren hos styrelsen för landets hästväsen varder uppförd på stat såsom ordinarie tjänsteman, tillåter sig kommittén hemställa,

att bemälda sekreterare skall, i den mån ej undantag kunna anses böra stadgas eller för särskilda fall efter pröfning medgifvas, vara å tjänsterummet tillstädes minst 6 timmar hvarje söckendag.

För sekreteraren hos styrelsen för landets hästväsen torde böra i tillämpliga delar uppställas enahanda aflöningsvillkor, som vid 1907 års riksdag antogos för statskontoret. *Aflöningsvillkor för sekreteraren.*

Kommittén hemställer i sådant hänseende,

att för åtnjutande af de aflöningsförmåner, som varda i blifvande stat för styrelsen för landets hästväsen upptagna för styrelsens sekreterare, måtte fastställas följande villkor och bestämmelser, nämligen:

att sekreteraren skall vara underkastad den vidsträcktare tjänstgöringsskyldighet eller jämkning i åligganden, som vid en möjligen inträdande förändrad organisation af styrelsen eller eljest i allmänhet kan varda stadgad, samt i sådant hänseende, äfvensom därest styrelsens ställning inom statsförvaltningen så förändras, att densamma ej längre kan såsom själfständigt ämbetsverk anses, eller därest vissa styrelsen tillhörande göromål öfverflyttas till annat ämbetsverk, vara pliktig att, med bibehållande af den tjänstegrad och den aflöning han innehar, efter ny eller förändrad arbetsordning sköta de med befattningen förenade göromål eller, efter Kungl. Maj:ts förordnande, tjänstgöra i det verk, till hvilket göromålen öfverlämnas;

att med sekreterarbefattningen icke må förenas annan tjänst å rikets, Riksdagens eller kommuns stat;

att med nämnda befattning ej heller må förenas vare sig uppdrag såsom ordförande eller ledamot i styrelse för verk eller bolag, som är med Kungl. Maj:ts oktroj försedt eller blifvit såsom aktiebolag registrerad, eller befattning såsom tjänsteman i sådant verk eller bolag eller annan tjänstebefattning af hvad slag som helst, såframt ej styrelsen för landets hästräsen uppå därom gjord framställning och efter pröfning, att ifrågavarande uppdrag eller tjänstebefattning ej må anses inverka hinderligt för tjänstgöringen hos styrelsen, jinner uppdraget eller befattningen kunna få tills vidare mottagas och bibehållas;

att tjänstgöringspenningar få uppbäras endast för den tid, sekreteraren verkligen tjänstgjort eller åtnjutit semester, men för den tid, han eljest varit från tjänstgöring befriad, skola utgå till den, som uppehållit befattningen;

att då sekreteraren af sjukdom hindras att sin befattning förrätta, han äger uppbära hela lönen jämte ortstillägget, men att, därest han undfår ledighet för svag hälsas vårdande, enskilda angelägenheter, tjänstgöring hos Riksdagen, dess utskott eller revisorer eller andra särskilda uppdrag eller i behörig ordning afstänges från tjänstgöring eller eljest är lagligen förhindrad att sköta befattningen, han kan förpliktas att under ledigheten utöfver sina tjänstgöringspenningar afstå så mycket af lönen eller ortstillägget, som för befattningens uppehållande erfordras eller eljest pröfvas skäligt;

att aflöning ej må utgå till sekreteraren för tid, hvarunder han afhållit sig från tjänstgöring utan att hafva i vederbörlig ordning erhållit tjänstledighet eller kunna styrka giltigt förfall;

att, därest sekreteraren varder afstängd från tjänstgöring eller i häkte tagen, den del af hans aflöning, som

icke af styrelsen pröfvas böra användas till befattningens uppehållande, skall under tiden innehållas, såvida ej styrelsen finner skäligt låta honom uppbära något däraf;

att i fråga om förhöjning af lönen efter viss tids fortsatt innehafvande af befattningen tidpunkten för första förhöjningen bestämmes att inträda efter fem år, under villkor att sekreteraren under mer än fyra femtedelar af den tjänstetid, som erfordras för att vinna nämnda förhöjning, med godt vitsord bestridt sin egen eller, på grund af förordnande, annan statens tjänst eller fullgjort annat offentligt uppdrag, dock att härvid icke må föras honom till last den tid han åtnjutit semester, och för andra förhöjningen efter ytterligare fem år, på samma villkor, under iakttagande, hvad hvar och en af omförmälda löneförhöjningar angår, att den högre aflöningen ej får tillträdas förr än vid början af kalenderåret näst efter det, hvarunder den stadgade tjänsteåldern blifvit uppnådd;

att likväl, därest sekreteraren, då han intjänat stadgad tid för erhållande af löneförhöjning, redan uppnått den lefnads- och tjänsteålder, som berättigar honom till pension, han icke må samma förhöjning tillträda;

att sekreteraren äger årligen, när sådant utan hinder för göromålens behöriga gång kan ske, åtnjuta semester under en och en half månad;

att vid afgang från tjänsten till följd af afskedstagande, entledigande eller dödsfall själfva lönen äfvensom ortstillägget utgå till månadens slut;

att i fråga om skyldighet att från tjänsten afgå äfvensom i fråga om rätt till pension skall gälla hvad i särskild lag angående civila tjänstinnehafvares rätt till pension är vid tiden för den nya statens ikraftträdande eller för den, som därefter tillträder befattningen, vid tillträdet till densamma stadgadt; samt

att sekreteraren skall vara skyldig underkasta sig, efter Kungl. Maj:ts bestämmande, upphörande af eller minskning i extra inkomster, som kunna åtfölja befattningen eller utgå för bestyr i sammanhang därmed.

**Särskilda
samman-
träden med
sakkunniga.**

1896 års kommitterade föreslogo, att chefen för styrelsen för landets hästväsen skulle en gång årligen sammankalla ordförandena i de särskilda prisbelöningsnämnderna till ett gemensamt sammanträde inför styrelsen. Syftet med detta förslag angafs vara, att, å ena sidan, styrelsen måtte vara i stånd att nogga kunna följa prisbelöningsssystemets verkningar och få kännedom om behovet af ändringar i själfva reglementet eller dess tillämpning samt, å andra sidan, prisbelöningsnämnderna bättre än dittills sättas i stånd att tillämpa reglementets grundsatser. Kommitterade ansågo äfven chefen för remonteringsstyrelsen böra närvara vid det nämnda sammanträdet för att gifva tillkänna sina erfarenheter och önskningsmål.

Kommitterade förordade tillika, att hvar femte år skulle inför styrelsen för rådplågningar rörande hästafveln sammanträda en kommission, bestående af cheferna för hingstdepåerna, ordförandena i prisbelöningsnämnderna, chefen för remonteringsstyrelsen, chefen för landtbruksstyrelsen, en representant för armén samt såsom ombud för de särskilda hushållningssällskapen de från deras sida valda medlemmarna af prisbelöningsnämnderna.

De sålunda framställda förslagen föranledde från stuteriöfverstyrelsens sida ej annan erinran, än att styrelsen ansåg hushållningssällskapen i valet af ombud till kommissionen ej böra vara begränsade till medlemmar af prisbelöningsnämnderna.

Förevarande kommitté finner för sin del goda skäl tala för, att tillfälle beredes premieringsnämndernas ordförande att årligen sammanträda med styrelsen och att vid detta sammanträde jämväl chefen för remonteringsstyrelsen är tillstädes. Det i sådant hänseende framställda förslaget anser kommittén således böra genomföras.

Hvad åter angår förslaget om den större kommissionen hvar femte år, kan kommittén ej ansluta sig därtill. Styrelsens chef skulle ju hafva tillfälle att dryfta viktigare frågor rörande hästafveln ej blott med styrel-

sens ledamöter och cheferna för statens hingstdepåer utan äfven, vid det föreslagna årliga sammanträdet, med ordförandena i premieringsnämnderna och chefen för remonteringsstyrelsen. Med den sistnämnde torde äfven mellan årssammanträdena öfverläggningar vara påkallade. Och då chefen för styrelsen för landets hästväsen flera gånger om året måste besöka hufvudstaden, lär ej för honom möta hinder att därvid, då sådant finnes behöfligt eller lämpligt, träda i förbindelse med vederbörande i landtbruksstyrelsen för utrönande, huruvida från dess sida finnes anledning till önskemål eller erinringar i fråga om landets hästafvel.

På nämnda sätt och äfven annorledes torde utvägar sålunda ej saknas för styrelsen för landets hästväsen att, äfven utan en så vidlyftig anordning som med den ifrågasatta kommissionen, hålla sig förtrogen med åsikter och önskemål hos de olika vederbörande, hvilka hafva intresse af hästafvelns utveckling.

Skulle emellertid undantagsvis någon gång finnas önskvärdt att samla representanter för samtliga olika vederbörande till öfverläggning i särskildt viktiga och trängande frågor, lär styrelsen för landets hästväsen eller dess chef kunna utverka sig bemyndigande i sådant hänseende af Kungl. Maj:t.

Att till en dylik tillfällig samling af intresserade inkalla en medlem för hvarje hushållningssällskap i riket torde dock näppeligen vara behöfligt. Tvifvelsutän kunde det lämpligen i förekommande fall så ordnas, att vid möte i hufvudstaden mellan ombud för de särskilda hushållningssällskapen några sakkunniga representanter utsåges att deltaga i öfverläggning af ifrågavarande slag.

Stuteristaten.

Stuteristatens organisation och verksamhet.

Uti det å sid. 3 omnämnda betänkande, som den 17 december 1869 afgafs af särskilda kommitterade med anledning af det den 12 september 1868 lämnade uppdraget att utarbete förslag till stuteriväsendets ändamålsenliga ordnande, framställdes förslag ej mindre till åtskilliga nya bestämmelser i afseende på den chefen för stuteriöfverstyrelsen anförtrodda ledningen och förvaltningen af de å statens sida vidtagna anstalter till den inhemska hästafvelns förkofran, än äfven till förändrad anordning af statens stuterier m. m.

1868 års
kommitté.

Sedan vissa myndigheter blifvit hörda med anledning af detta betänkande, meddelade Kungl. Maj:t uti den ofvan jämväl åberopade skrifvelsen den 1 november 1872 föreskrifter angående stuteriväsendets ordnande.

K. skrifvelsen
1/11 1872.

Under uttalande af sitt gillande af kommitterades åsikter, att framalstrande af hästar af ädelt slag för det dåvarande icke kunde, oberoende af utlandet, betryggas annorlunda än genom stamstuterier, att sådana stuterier därför borde under vissa förutsättningar och villkor tillsvidare bibehållas, samt att i sammanhang därmed borde, för befrämjande af hästafveln i allmänhet, ställas ett vidsträckt landtbeskålleri, fastställde Kungl. Maj:t genom nämnda skrifvelse plan för anordnande af statens stuterier och därmed sammanhängande inrättningar för inhemska hästafvelns befrämjande.

Enligt denna plan skulle af de tre då befintliga, staten tillhöriga stuterierna vid Ottenby, Flyinge och Strömsholm

a) det vid Ottenby befintliga bibehållas såsom stamstuteri med hufvudsaklig uppgift att uppdraga och vidmakthålla en i möjligaste mått

adel afvel, men därjämte innefatta en mindre depå af hingstar eller landtbeskällare;

b) det vid Flyinge hufvudsakligen verka såsom hingst- eller landtbeskällardepå med så fulltalig uppsättning, som stuteriets tillgångar medgäfvé, men tillsvidare jämväl såsom stuteri, innefattande ett mindre antal af stam- och afvelsdjur af ädelt slag; samt

c) det vid Strömsholm i den ordning, som i skrifvelsen angafs, öfvergå till uteslutande hingst- eller landtbeskällardepå, med beskällare för alla gagnsbruk.

Såsom allmän regel vid förvaltningen af stuterierna och hingstdepåerna skulle gälla, att, i den mån sådant kunde ske utan förfång för den uppgift, hvarje dylik inrättning finge sig uppdragen, inrättningens årliga utgifter afpassades och rättades efter de inkomster, som årligen inflöte dels från de inrättningen anslagna jordegendomar, dels ock vid försäljning af därvid uppfödda föl och hästar samt i afgifter för betäckning.

Jämte det vissa särskilda bestämmelser meddelades angående Ottenby stuteri, hvilka numera sakna betydelse och därför här kunna lämnas åsido, föreskrefs, att vid Flyinge stuteri sammanräknade hästantalet skulle tillsvidare uppgå till omkring 20 moderston och 40 hingstar. Om och när stuteriet icke längre ansågs vara behöfligt, skulle de därifrån afgående moderstona ersättas af hingstar; och i den mån stogången och fölantalet förminskades, skulle chefen för stuteriöfverstyrelsen inkomma till Kungl. Maj:t med förslag till utarrendering af sådan för stuteriets underhåll anslagen jordegendom, hvilken icke vidare behöfde brukas och skötas för stuteriets egen räkning.

Hvad Strömsholms stuteri beträffar, föreskrefs, att, i den mån och så snart sådant kunde utan olägenhet ske, stona skulle försäljas eller förflyttas till annat stuteri och hingstar inköpas, så att hingstbesättningen vid det sålunda med tiden till uteslutande hingst- eller landtbeskällardepå förändrade stuteriet kunde uppgå till omkring 80 fullgoda hingstar, afsedda till landtbeskällare och tillhörande de särskilda slag, som för sådant ändamål vore behöfliga och lämpliga. All den Strömsholms stuteri anslagna jord, som icke oundgängligen erfordrades för stuteriets behof vare sig såsom betesmark eller såsom aflöningsjord för chefen och betjäningen,

skulle, i den mån sådant kunde ske, utarrenderas, så att något egentligt jordbruk icke komme att idkas för den blifvande hingstdepåens räkning.

De vid statens stuterier och hingstdepåer underhållna hästar borde till kroppsbyggnad och egenskaper genom arbete utvecklas, ridhästar i ridskola och arbetshästar i förekommande körslor eller genom ridning och körning under ledning af beridare och kusk, och sålunda en efter djurens art och beskaffenhet afpassad öfving bibringas dem.

Åt chefen för stuteriöfverstyrelsen öfverlämnades att bestämma, med hvilka slag af hingstar depåerna borde besättas. Därvid skulle dock såsom orubblig grundsats gälla, att ett så stort antal fullgoda ädla beskällare underhölls, att därigenom remontering af de för landtförsvarets behof erforderliga hästar fullt tillgodosåges och betryggades. I öfrigt skulle hingstbesättningens art hufvudsakligen komma att bero af de tillkännagifvanden, som tid efter annan från orterna inginge om särskilda behof, samt af de iakttagelser om nödvändigheten af ett större eller mindre antal hingstar af arbets- eller adelt slag, hvilka depåchefen eller chefen för stuteriöfverstyrelsen kunde hafva tillfälle att göra.

Den lägre stallbetjäningen vid stuteri eller hingstdepå skulle utgöras af dels äldre, mera erfarna stalldrängar till erforderligt antal och dels yngre stall-lärlingar. För de senares utbildande till färdighet och skicklighet i hästens vård och skötsel samt i ridning och körning borde vid hvarje stuteri eller depå inrättas en stall- eller kuskskola. Vid denna skola borde lärjungarna, under den tid de voro stadda och gjorde tjänst såsom drängar, erhålla undervisning, i körkonsten af kusk, i ridning af beridare samt i hästens skötsel och vård äfvensom kännedom om hofvens ans och beslag samt i hästens vanligaste fel och sjukdomar af veterinärläkare.

För att utbilda så många skickliga kuskar som möjligt borde vederbörande stuteri- eller depåchef till lärlingar antaga så många personer, som omständigheterna medgåfve, samt, i den mån de äldre afginge, hvarje höst anställa nya lärlingar. Chefen ägde ock, i hvad på honom kunde ankomma, söka befrämja lärlingarnas anställande hos enskilda personer efter väl genomgången kurs; dock alltid med iakttagande, att stallskötseln vid stuteri eller depå icke komme att lida.

I afseende å landtbeskålleriet föreskrefs, att, för tillämpning af landtbeskållarsystemet samt nödig tillsyn däröfver och noggrant iakttagande af dess resultat, riket skulle indelas i tre landtbeskållarområden af angifven omfattning, hvart och ett ställt under uppsikt af chefen för den depå, hvarifrån området skulle förses med hingstar. Chefen för stuteriöfverstyrelsen skulle dock vara obetaget att, utan hinder af den sålunda gjorda indelningen, låta, därest omständigheterna i särskilda fall därtill föranledde, hingstar utföras till tjänstgöring jämväl utom området för den depå, till hvilken de hörde.

Härjämte meddelades vissa ytterligare bestämmelser rörande det sätt, hvarpå landtbeskålleriet borde ordnas.

*1874 års
reglemente
för landt-
beskålleriet.*

Genom kungl. kungörelse den 20 februari 1874 fastställdes särskildt reglemente för landtbeskålleriet i riket, hvilket reglemente, såsom förut å sid. 5 blifvit nämndt, ännu är till det väsentliga gällande.

Enligt detta reglemente bibehölls indelningen af riket i tre landtbeskållarområden, men erhöillo dessa en något ändrad omfattning.

Landtbeskålleriet ordnades sålunda, att dels hingstar för hela året utställas hos enskilda personer, hvilka hafva att ombesörja djurens utfodring, skötsel och användande (s. k. utplacering), dels ock hingstar, två eller flera tillsammans, från depåerna af deras betjäning vid betäckningstidens början utföras och under samma tid stationeras å orter med större häststock (s. k. stationering eller hingstkringföring).

I afseende på depåchefernas åligganden stadgar reglementet först, att depåchef årligen i mars månad skall ombesörja utfärdande af kungörelser rörande betäckningen vid depån af ston, tillhörande enskilda personer.

Beträffande utplacering af hingstar för hela året är föreskrifvet, att sådan bör äga rum endast hos personer, kända för nit och omsorg om hästafveln, och under sådana omständigheter, att hingstarnas ordentliga vård kan anses fullt betryggad. Öfverenskommelser i nämnda hänseende skola af depåchefen underställas stuteriöfverstyrelsens bepröfvande; och de utplacerade hingstarna skola årligen besiktigas af depåchef eller annan af stuteriöfverstyrelsen förordnad sakkunnig man.

Ansökningar från enskilda om stationering hos dem af hingstar under betäckningstiden ställas till vederbörande depåchef. Dylig ansökning skall innehålla, blund annat, uppgift å den persons namn och hemvist, hvilken åtager sig att i egenskap af stationschef ombesörja hingstarnas vård, förande af språngrullor m. m. Före utgången af hvarje år bör depåchefen, sedan han med vederbörande stationschefer träffat öfverenskomelser om billigaste pris för hingstarnas utfodring, stallrum m. m., uppgöra och till stuteriöfverstyrelsen insända förteckning å de sålunda bestämda stationerna för landtbeskällare, med uppgift tillika om de träffade villkoren. Uppllysning skall jämväl lämnas om de ansökningar, hvilka till följd af bristande tillgång på hingstar ej kunnat af depåchefen bifallas, på det styrelsen må blifva i tillfälle att om möjligt fylla behovet från annat landtbeskällarområde.

Förteckning å stationerna med uppgift om tiden för hingstarnas därvaro, språngeafgifter m. m. skall af depåchefen tillställas vederbörande länsstyrelser jämte rekvisition å furage och nödigt stallrum för nattläger åt hingstarna under fram- och återfärden. Instruktion för de hingstarna åtföljande stallbetjante utfärdas af stuteriöfverstyrelsen, som ock bestämmer dessa betjäntes extra aflöning under betäckningstiden. Styrelsen bestämmer äfven betäckningsafgifterna.

Efter betäckningstidens slut åligger det stationschef att till vederbörande depåchef insända de förda språngrullorna jämte betäckningsbevisen såsom verifikationer. Samtidigt afgifves redogörelse för influtna betäckningsafgifter.

Enligt reglementet böra depåcheferna, hvar inom sitt område, sätta sig i förbindelse med vederbörande hushållningssällskap och föreningar för hästafvelns befrämjande för att genom deras förmedling på billigaste villkor anskaffa tjänliga stationer för landtbeskällarna.

Såsom å sid. 5—6 är nämndt, tillsatte Kungl. Maj:t den 13 april 1886 en kommitté med uppdrag att uppgöra förslag till de förändrade anordningar i afseende på statens stuteriinrättningar, som kunde finnas af förhållandena påkallade för vinnande af ett ändamålsenligare användande af de till hästafvelns förbättrande anslagna tillgångar; och afgaf nämnda

1886 års
kommitté.

kommitté den 13 oktober 1886 betänkande, hvori meddelades, att de tillgångar, hvilka då voro af statsverket anslagna till hästafvelns befrämjande, utgjordes af Strömsholms, Ottenby och Flyinge (med Dalby) kungsgårdar samt ett kontant statsanslag af 58,550 kronor, förutom 35,000 kronor utslutande afsedda till premiering.

Kommitterade framhöllo i sitt betänkande, att de väl i princip gillade stuterisystemets bibehållande, men detta dock under förbehåll att stuteriverksamheten kunde så ordnas, att den icke — genom att kräfvä för stor del af det begränsade statsanslaget — inverkade hämmande på förmågan att *väl remontera* landtbeskällarpåerna, hvilkas materiel hade allt för stort och direkt inflytande på hela landthästafveln, för att den icke ständigt borde vara af *god*, för att icke säga *utmärkt* beskaffenhet.

Med hänsyn härtill förklarade sig kommitterade eniga därom, att mera än *ett stuteri* icke borde finnas i landet. Såsom hufvudskäl, hvarpå kommitterade grundade denna sin åsikt, anfördes vunen erfarenhet i de större kulturländerna, som väl vårdade sin hästafvel, att ett *litet stuteri* aldrig kunde bära de kostnader, som nedlades därpå. Att, såsom vid den tiden ägde rum, fördela de till ett antal af 60 uppgående moderstona på två håll, ansågo kommitterade mindre välbetänt, isynnerhet som detta antal, äfven det, var för litet för ett stuteri, där utgifterna måste tagas i betraktande. Då enligt kommitterades mening Ottenby var vida lämpligare än Flyinge till uppfödning af ädla hästar, höllo kommitterade före, att, om något stuteri skulle bibehållas, detta borde vara förlagdt vid Ottenby. Kommitterade ansågo sig emellertid böra uttala önskvärdheten af att jordbruket vid Ottenby, liksom vid Strömsholm och Flyinge, utarrenderades.

Då likväl kostnaden för ett stuteri med 100 moderston, det minsta stuteri som enligt kommitterades mening borde ifrågakomma, redan kräfde nära nog hela det dåvarande statsanslaget utan att kunna fylla det årliga behovet af landtbeskällare, inskränkte sig kommitterade att, med framläggande af resultaten af gjorda undersökningar, uttala såsom sin åsikt, att anläggandet af ett stuteri med de dimensioner, kommitterade ifrågasatt, borde vara ett eftersträfvansvärdt önskningsmål, enär ett dylikt stuteri, väl skött, skulle göra landets hästafvel mindre beroende af utlandet, samt

därjämte genom sin storlek lämna garantier för att de uppfödda, för staten bibehållna afvelsdjuren ej blefve allt för dyra.

För den händelse emellertid Kungl. Maj:t icke skulle dela denna kommitterades åsikt eller af andra skäl icke taga initiativ till uppnående af nämnda önskningsmål, ansågo sig kommitterade, på grund af gjorda beräkningar och med fästadt afseende på nödvändigheten af att kunna disponera öfver en större del af statsanslaget för landtbeskålleriets räkning, böra föreslå indragning af Ottenby stuteri, utarrendering af Ottenby kungsgård och arrendebeloppets ställande till chefens för stuteriöfverstyrelsen förfogande i och för hästafvelns befrämjande. Dessutom föreslogs, att under alla förhållanden Flyinge stuteri måtte såsom sådant upphöra.

Under erinran, att stuteriernas indragning föreslagits endast af ekonomiska skäl och i afsikt att kunna förbättra och utvidga landtbeskålleriet, framhöllo kommitterade, att af alla åtgärder till hästafvelns befrämjande ingen så kraftigt ingripit uti och direkt befordrat denna afvel som landtbeskålleriet. Just detta systems *direkta* ingripande i landthästafveln gjorde det enligt kommitterades åsikt dubbelt nödvändigt att väl underhålla och efter olika orters och tiders kraf tillgodose den materiel, hvarmed detta system verkade.

Att sålunda tillämpa landtbeskållerisystemet utan att omsorgsfullt och väl sörja för den årliga remonteringen af hingstdepåerna, ansågo kommitterade hvarken förenligt med god hushållning eller med en praktisk blick för det mål, hvaråt man sträfvade.

Kommitterade förklarade sig hafva efter noggrant öfvervägande funnit många skäl tala för landtbeskålleriets utvidgning. Först och främst manades man därtill — menade kommitterade — genom medvetandet om de många såsom afvelsdjur olämpliga hingstar, som på flera orter användes och hvarom en ej ringa del af landets häststock bure vittne. Förkärleken för den breda, tunga hästen hade så tagit öfverhand, att afvelsdjur af detta slag mångenstädes användes utan omdöme; inom hushållningssällskapen och privatindustrien gjordes så litet för att anskaffa afvelsdjur af ädlare och lättare raser; därför var det af största vikt, att staten, som borde vaka öfver att hästafveln utvecklades i en för landet i sin helhet lämplig riktning, sörjde för, att tillgång på det ädlare blodet

icke saknades. De resultat, som redan vunnits, och det förtroende till landtbeskällerisystemet, som framginge af de med hvarje år ökade anspråken på hingststationer, talade ock enligt kommitterades åsikt för att, så långt tillgångarna medgafve, utvidga landtbeskälleriet.

Kommitterade, som hemställde om indragning jämväl af hingstdepåen vid Ottenby, ansågo, att statens beskällare borde ökas till 150 samt stationernas 80, såsom dittills, vid Strömsholm och 70 vid Flyinge; och förordade kommitterade bemyndigande för chefen för stuteriöfverstyrelsen att, utan hinder af dittills gällande områdesindelning för landtbeskälleriet, låta utplacera hingstarna, där de för tillfället bäst behöfdes.

För att underhålla den föreslagna stammen af 150 hingstar syntes böra beräknas en årlig anskaffning af 15 stycken. Om statsstuterierna indrogos, återstode enligt kommitterades mening för denna anskaffning två utvägar, nämligen antingen att inköpa treåriga eller äldre hingstar från utlandet eller landets hästuppfödare eller ock att årligen inköpa hingstföl och uppföda dessa vid en därtill afsedd föluppfödninganstalt. Visserligen vore mera risk förenad med det sistnämnda sättet, men å andra sidan syntes man, om inköpet gjordes med sakkännedom och omtanke, därigenom kunna tillförsäkra sig ett ädlare blod för bättre pris, än om endast äldre djur inköptes. Mest praktiskt ansågo kommitterade vara att förena dessa bada vägar, d. v. s. att exempelvis inköpa hälften fullvuxna och hälften såsom föl, hvilka senare skulle uppfödas vid föluppfödninganstalt och därifrån uttagas vid tre års ålder.

*Indragning
af Flyinge
stuteri.
K. br. 3/6
1887.*

Hemställan om stuteriets vid Flyinge omorganisation till uteslutande hingstdepå gjordes sedermera af stuteriöfverstyrelsen i underdånig skrifvelse den 25 maj 1887. Såsom skäl för denna hemställan anfördes af styrelsen, att ett stuteri med så ringa hästbesättning som det vid Flyinge alltid måste blifva alltför kostsamt i förhållande till det inflytande det kunde utöfva på hästafveln; att erforderligt antal hingstämnen af vida bättre beskaffenhet än de, som med dåvarande materiel skulle kunna vid statens stuterier erhållas, kunde inköpas dels inom landet, men dels och hufvudsakligast från utlandet för betydligt billigare pris, än hvartill desamma kunde vid statens stuterier uppfödas; att synnerligast det hästslag, som Kungl. Maj:t bestämt skola

utgöra hufvudföremål för stuteriverksamheten, det engelska full- och halfblodet, kunde på sådant billigare och ändamålsenligare sätt åt hästafveln förvärfvas; samt att mångårig erfarenhet från de flesta af kontinentens kulturländer visade den ofantligt kraftiga och ingripande verkan på hästafveln, som det i dessa länder tillämpade landtbeskällarsystemet åstadkommit, men att stuteriet vid Flyinge inverkade hämmande på utvecklingen af det med denna anstalt afsedda hufvudändamålet att gagna såsom hingst- och landtbeskällardepå.

I bref till stuteriöfverstyrelsen den 3 juni 1887 förordnade Kungl. Maj:t, att stuteriet vid Flyinge skulle upphöra och därstädes finnas endast hingstdepå.

Uti underdånig skrifvelse den 8 februari 1892 hemställde stuteriöfverstyrelsen, att Ottenby stuteri med hingstdepå måtte indragas samt Ottenby kungsgård den 14 mars 1894 få öfverlämnas till domänstyrelsens förvaltning, men afkastningen däraf fortfarande såsom dittills användas till hästafvelns befrämjande.

*Indragning
af Ottenby
stuteri med
hingstdepå.
K. br. 26/6
1892.*

I anledning däraf föreslogs i kungl. proposition (n:r 50) vid 1892 års riksdag, att Riksdagen måtte medgifva att, därest Ottenby stuteri med hingstdepå nedlades, Ottenby kungsladugård jämte den öfriga fasta egendom, som för stuteriet disponerades, finge utarrenderas och arrendet användas till de ändamål, för hvilka det å riksstaten uppförda anslaget till hästafvelns förbättrande var afsedt.

Sedan Riksdagen, enligt skrifvelse den 9 maj 1892 (n:r 42), bifallit nämnda framställning, fann Kungl. Maj:t, jämlikt nådigt bref den 25 juni 1892, godt bifalla stuteriöfverstyrelsens hemställan, samt uppdrog åt domänstyrelsen att ombesörja, att Ottenby kungsladugård jämte den öfriga fasta egendom, som för Ottenby stuteri disponerades, blefve i den ordning och på de villkor, som för utarrendering af statens domäner vore i tillämpliga delar gällande, utarrenderad med tillträdesrätt för arrendatorn den 14 mars 1894; och bemyndigades stuteriöfverstyrelsen att hos vederbörande myndighet lyfta de inflytande arrendeafgifterna.

Härmed var det gamla systemet, att staten borde jämväl genom egna stuterier medverka för anskaffandet af för landet lämplig häst-

materiel, öfvergifvet. För staten återstod emellertid i detta hänseende såsom en särskild hufvuduppgift, förutom premieringen, att för de båda hingstdepåerna vid Strömsholm och Flyinge anskaffa goda beskällare.

*Strömsholms
och Flyinge
hingstde-
påer.*

I sådant afseende blef af stuteriöfverstyrelsen uti underdånig skrifvelse den 4 december 1902 framhållet, att det då tillgängliga antalet beskällare, 61 vid Strömsholms och 92 vid Flyinge hingstdepå, var för ringa. Äfven om, hvad Strömsholms hingstdepå angick, antalet halvblodsbeskällare måhända kunde anses för den närmaste tiden tillräckligt, var dock ej under några omständigheter så fallet beträffande de därstädes uppställda fullblodsbeskällarna. Och hvad Flyinge hingstdepå vidkom, syntes de vid depån uppställda såväl fullblods- som halvblodsbeskällarna ej tillnärmelsevis motsvara den efterfrågan, som inom Flyinge landtbeskällarområde redan förefanns och hvilken, ifall lämpliga åtgärder vidtoges, vore att i ännu högre grad därstädes förvänta.

Styrelsen ansåg den sålunda påpekade, då rådande bristen på beskällare tydligen undertrycka den utveckling och det uppsving af afveln utaf ädla hästar, som annars vore att förvänta inom vissa delar af landet. Men den nämnda bristen syntes vara att noga beakta äfven direkt från statens egen synpunkt. Skulle det nämligen finnas utsikt för, att det för den nya härordningens genomförande erforderliga stora antal remonter allt fortfarande skulle kunna inom landet anskaffas, måste inom de delar af landet, hvarest afvel af ädla hästar bedrefves, fullgoda beskällare kunna utstationeras till så stort antal, att afståndet till beskällarstationerna blefve så pass ringa, att transportens risk och kostnad icke afskräckte vederbörande stoägare från att mera allmänt föra sina ston till statens beskällare.

Styrelsen meddelade vidare, att den under de senaste tio åren remonterat depåernas halvblodsbeskällare genom årliga inköp från utlandet af dels 10—15 hingstföl, hvilka därefter uppdragits å Flyinge hingstdepå, och dels treåriga hingstar, samt att styrelsen därvid funnit, att de såsom föl inköpta och på depån uppfödda hingstarna blifvit fullt jämförliga med och likväl billigare än de såsom treåriga inköpta.

För att på det för såväl staten som hästuppfödarna förmånligaste sätt kunna icke endast ersätta de beskällare, som på grund af ökade

anspråk på beskällarnas kvalitet eller till följd af för hög ålder skulle vid depåerna utranteras, utan äfven genom ökad hingstmateriel sätta depåerna i stånd att på ett fullt tidsenligt sätt tillfredsställa de alltjämt ökade fordringarna på fullgoda beskällare, med afseende särskildt fästadt på en rationellare uppfödning, ansåg stuteriöfverstyrelsen, att nämnda årliga följinköp borde ej endast fortsättas utan äfven ökas därhän, att 30 hingstföl af ädelt halfblodsslag årligen inköptes dels från utlandet och dels, till direkt uppmuntran för landets egna hästuppfödare, inom landet, samt att därstädes tillika om möjligt förvärfvades lofvande treåriga hingstar, äfvenledes af ädelt slag. Därjämte borde tidtals, i den mån tillgängliga medel det tilläte, från utlandet inköpas fullblodshingstar äfvensom en eller annan halfblodsbeskällare af hög klass.

Vid föredragning den 12 januari 1903 inför Kungl. Maj:t af stuteriöfverstyrelsens berörda skrivelse erinrade vederbörande departementschef därom, att, enligt hvad erfarenheten visat, de hästar, som vore produkter af den ädlare afveln, bäst fyllde de fordringar, som ställdes på en för arméns behof lämplig häst, men att erfarenheten också visat, att den varmblodiga afveln behöfde statens understöd i form af tillhandahållande af lämpliga beskällare. Departementschefen framhöll äfven, hurusom tack vare i främsta rummet det stöd, som staten skänkt genom sina hingstdepåer vid Strömsholm och Flyinge, den varmblodiga hästafveln under de senare åren i de delar af landet, som lämpade sig för en sådan afvel, gjort betydelsefulla framsteg, och hurusom intresset för densamma var, i synnerhet bland södra Sveriges mindre jordbrukare, i ständigt stigande. Därom bure vissa angifna kollektivutställningar af varmblodiga hästar, tillhöriga mindre jordbrukare i Skåne, ojäfaktiga vittnesbörd, och dittills hade remonteringsstyrelsen kunnat inom landet fylla arméns behof af remonter. Skulle emellertid detta förhållande kunna fortfara, måste staten tillse, att ett tillräckligt antal lämpliga hingstar funnes tillgängligt för afvel.

Enligt hvad stuteriöfverstyrelsen framhållit, motsvarade emellertid icke den statens hingstdepåer tillhöriga hingstmaterielen de kraf, som ställdes på densamma. Antalet beskällare motsvarade icke det förefintliga behovet. Beträffande kvaliteten hos den befintliga hästmaterielen framgick redan af meddelad uppgift å hingstarnas ålder, att en synnerligen kraftig

remontering inom den närmaste framtiden var nödvändig, men en sådan betingades afven däraf, att ett flertal hingstar jämväl i andra hänseenden brusto i de fordringar, man med rätta borde ställa på en beskällare vid en statens depå.

Att från hushållningssällskapens eller enskildas sida påräkna medverkan till fyllandet af behovet därutinnan syntes, efter hvad erfarenheten lärt, icke vara skäl. Antalet varmblodiga beskällare tillhörande enskilda hade förminskats och hushållningssällskapen hade i allmänhet koncentrerat sin direkta verksamhet till hästafvelns befrämjande på den kallblodiga afveln och uppförde på denna afvel, såsom den för landtmannen för tillgodoseendet af hans eget behof af lefvande dragkraft viktigaste, betydande belopp.

Departementschefen ansåg därför det af stuteriöfverstyrelsen framställda förslag att vid Flyinge öka antalet beskällare och för deras remontering afsedda unghingstar fullt befogadt; och hade han mot omfattningen af samma förslag intet att erinra.

För bestridande af de kostnader, som voro förenade med genomförandet af förslaget, blefvo, efter framställningar från Kungl. Maj:ts, medel anvisade af Riksdagen: vid 1903 års riksmöte på extra stat för år 1904 81,500 kronor till bestridande af kostnader för byggnader och anläggningar vid Flyinge hingstdepå samt vid 1904 års riksmöte dels på ordinarie stat genom höjande af den del af reservationsanslaget till hästafvelns förbättrande, som icke utgjordes af det till prisbelöningar för hästar särskildt anvisade anslag, från 58,550 till 113,200 kronor och dels på extra stat för år 1905 3,790 kronor för bestridande af kostnad för extra personal vid Flyinge hingstdepå. Det sistnämnda anslaget har beviljats afven för åren 1906—1908.

Vid det besök, som af vissa utaf kommitténs ledamöter, enligt kommitténs på Kungl. Maj:ts bemyndigande grundade uppdrag, gjorts vid de båda hingstdepåerna, meddelades, att remonteringen af nämnda depåer numera skedde på sätt i stuteriöfverstyrelsens ofvanberörda skrifvelse af den 4 december 1902 var föreslaget.

För Flyinge depås räkning inköpas sålunda årligen cirka 30 hingstfölar af halfblod i första lefnadsåret. Allteftersom dessa fölar visa sig olämpliga för sin egentliga uppgift, att med tiden användas såsom beskällare, kastreras de och säljas. Genom dylika gallringar äfvensom genom döds- eller olycksfall minskas småningom hvarje årsgrupp, så att af densamma plägar i regel återstå allenast ett tiotal hingstar i fjärde lefnadsåret, lämpliga såsom beskällare. När hingstarna uppnått tre års ålder, börjas deras dresserande, först genom körning för ett lätt åkdon, sulky, och därefter genom lättare ridning. Efter att sedermera vid Strömsholm vid därvarande ridskola hafva under sex månaders tid erhållit slutlig dressyr i ridning anses hingstarna vara utbildade till beskällare, och detta vid en ålder af fyra år. Af de sålunda såsom beskällare godkända unghingstarna behålles en eller annan vid Strömsholms depå, medan de öfriga återsändas till depån vid Flyinge.

Under det att remonteringen vid depåerna af halfblodsbeskällare i regel försiggår såsom ofvan beskrifvits, d. v. s. genom inköp och uppfödande af ungfölar, lærer dock, efter hvad som meddelats kommittén, äfven en eller annan äldre fullblods- eller halfblodshingst årligen inköpas från hingstuppödare inom landet eller från utlandet. Af fullblodshingstar inköpas ofta sådana, som på kapplöpningsbanor visat sig såsom framstående löpare, men hvilka till följd af någon ådragen skada icke längre kunna uppträda i denna egenskap. Dessa betinga emellertid rätt höga pris.

Beträffande antalet vid depåerna befintliga hästar har meddelats, att vid utgången af september månad år 1907 funnos:

såsom hörande till Strömsholms depå 66 beskällare i femte lefnadsåret och däröfver, af hvilka 6 hingstar voro placerade vid Uppsala akademi för att därstädes användas vid den studerande ungdomens undervisande i ridning,

och såsom hörande till Flyinge depå 106 beskällare i femte lefnadsåret och däröfver, 15 unghingstar i fjärde, 19 i tredje, 25 i andra och 25 i första lefnadsåret äfvensom 4 valacker eller tillsammans 194 hästar, hvaraf för tillfället 10 unghingstar i fjärde lefnadsåret voro afsända till Strömsholm för inridning.

I sammanhang med det ofvan skildrade ordnandet af stuteri-väsendet i Sverige genom 1872 års kungl. skrifvelse befanns det äfven nödvändigt att delvis omorganisera personalen vid stuterierna och hingst-depåerna samt vidtaga ändringar i sagda personals aflöningsförhållanden. Vid redogörandet härför har kommittén ansett sig icke behöfva medtaga stuteriet och hingstdepåen vid Ottenby, som enligt kungl. brevet den 25 juni 1892 indrogos.

Då vederbörande departementschef den 9 januari 1874 inför Kungl. Maj:t föredrog frågan om reglerandet af utgifterna under riksstatens sjätte hufvudtitel, meddelade departementschefen, att stuteriöfverstyrelsen uppgjort och med underdånigt memorial öfverlämnat förslag till ny stat för de hos styrelsen och vid stuteristaten i orterna anställda tjänstemän.

Enligt uppgjord tablå funnos då vid Strömsholms och Flyinge stuterier följande tjänstemannabefattningar, nämligen: vid Strömsholm 1 chef, 1 intendent, 1 förste beridare, 1 andre beridare (platsen hölls dock vakant), 1 kontrollör, 1 människoläkare, 1 hästläkare, 1 skogsförvaltare, 1 skollärare och 2 fodermarskar, samt vid Flyinge 1 chef, 1 förste beridare, 1 bokhållare, 1 hästläkare och 1 fodermarsk.

I sitt underdåniga memorial fästade styrelsen Kungl. Maj:ts uppmärksamhet på några förhållanden, som enligt styrelsens mening visade, hvilka verkligen ansvarsfulla åligganden en del tjänstemän vid stuterierna innehade och huru nödvändigt det var att förse dem med tillräckliga löner.

Sålunda var vederbörande beridare chefens närmaste man och förde under hans frånvaro befälet inom stuteriet. Nämnde beridare ålåg att ansvara för betäckningarna, hvarjämte han inred stuteriets hästar och undervisade stalleleverna i ridning m. m.

Hästläkaren ålåg, förutom öfriga skyldigheter, att utan särskild ersättning vid de af Kungl. Maj:t anbefallda stallskolorna meddela undervisning i veterinärlära och hofbeslag.

Skolläraren vid Strömsholm hade full sysselsättning med det stora antal barn inom skolåldern, som tillhörde stuteriets personal. Skulle kommunen i en framtid öfvertaga skolundervisningen, komme troligen

skolan i alla fall att inrättas på stuteriets ägor och underhållet af densamma att till största delen drabba stuteriet.

Fodermarsk ålåg, utom att vid behof vikariera för beridare, att hafva närmaste tillsynen öfver hästarna och furaget. Han måste däråt ägna en oafbruten uppmärksamhet och borde därför aflönas så, att han kunde existera på lönen och finna sin fördel vid att kvarstanna på platsen, emedan ett oftare ombyte af fodermarsk menligt inverkade på stalltjänstgöringen och hästarnas välbefinnande.

Stuteriöfverstyrelsen ansåg vidare, dels att skogsförvaltaren vid Strömsholm, när dåvarande innehafvaren af befattningen afginge, borde utbytas mot en examinerad skogsvaktare, dels ock att såväl intendentsbefattningen som kontrollörstjänsten vid Strömsholm borde kunna indragas. Bemälda intendents och kontrollörs åligganden kunde, enligt styrelsens förmenande, väl skötas af en bokhållare, såsom förhållandet var vid de öfriga då befintliga stuterierna. Äfven en af de två fodermarskarna vid Strömsholm syntes styrelsen kunna indragas, såsom icke vidare behöflig, hvarjämte platsen såsom andre beridare därstädes icke ansågs böra i ny stat upptagas.

Det af stuteriöfverstyrelsen uppgjorda organisationsförslaget upptogs i Kungl. Maj:ts proposition n:r 1 till 1874 års riksdag och godkändes af Riksdagen.

Genom bref till stuteriöfverstyrelsen den 29 maj 1874 fastställde Kungl. Maj:t aflöningsstat för de hos styrelsen samt vid stuteristaten i orterna anställda ämbets- och tjänstemän, att lända till efter rättelse från och med år 1875.

Enligt denna stat skulle vid hvardera af Strömsholms och Flyinge stuterier finnas 1 chef, 1 beridare med skyldighet att vid stallskolan undervisa i ridning, 1 människoläkare, 1 hästläkare med skyldighet att vid stallskolan undervisa i »veterinär» och hofbeslag samt 1 fodermarsk äfvensom vid Flyinge 1 bokhållare. För Strömsholms stuteri upptog staten, förutom ofvanuppräknade tjänstemän, 1 intendent, 1 kontrollör, 1 skollärare och 1 skogsförvaltare, men med tillägg dels att vid dåvarande intendents afgång såväl hans som kontrollörens tjänst skulle indragas och

en bokhållare i stället tillsättas, dels att vid skogsförvaltarens afgang denne skulle ersättas af en examinerad skogvaktare.

Sedermera har en organisationsförändring i så måtto vidtagits, att, på förslag af stuteriöfverstyrelsen, enligt kungl. bref den 19 maj 1893 fodermarsk skall hänföras till betjäningen och antagas af vederbörande depåchef. Såsom skäl för sitt förslag i detta hänseende hade styrelsen anført, att de med fodermarskbefattningen förenade göromål voro af den beskaffenhet, att platsens innehafvare, fastän han icke gjort sig skyldig till sådana förseelser, som berättigade styrelsen att skilja honom från tjänsten, borde kunna, då han befundes mindre lämplig för densamma, afskedas, efter föregående uppsägning, i likhet med andra tjänare.

Betjäningen vid de numera befintliga hingstdepåerna utgöres, enligt af Kungl. Maj:t den 10 september 1906 fastställda stater, vid Strömsholm af 1 fodermarsk, 1 kusk, 30 stallbetjante, 1 nattvakt, 2 skogvaktare och 1 gårdssmed, samt vid Flyinge af 1 fodermarsk, 1 kusk, 40 stallbetjante, 1 nattvakt, 1 statpiga och 1 gårdssmed.

Aflöningsförhållanden.

Det af stuteriöfverstyrelsen afgifna, å sid. 66—67 omnämnda organisationsförslag, som af vederbörande departementschef den 9 januari 1874 föredrogs inför Kungl. Maj:t, gifver vid handen, att till dåvarande stuteritjänstemän aflöningen utgick dels med kontanta belopp, dels ock, förutom med bostad jämte kåltäppa eller mindre planteringsland, med vissa andra naturaförmåner, råg, korn, kobeten och ved samt vid Strömsholms stuteri hö och i ett fall haln.

Tjänstemännen.

De förhöjningar i aflöningsförmåner, som af stuteriöfverstyrelsen då föreslogos, ansåg styrelsen påkallade af de högt uppdrifna lefnadskostnaderna men äfven däraf, att tjänstemännens göromål till följd af kungl. skrifvelsen den 1 november 1872 skulle komma att i icke obetydlig mån ökas dels genom prisbelöningssystemets införande öfver hela riket, dels ock genom inrättandet af de anbefallda stallskolorna vid stuterierna, därundervisning skulle meddelas i ridning, körning, »veterinär» och hofbeslag m. m.

Styrelsen sade sig hafva vid förslagets uppgörande utgått från följande grunder.

Tjänstemän af samma grad vid de olika stuterierna borde erhålla samma löner, enär enligt styrelsens åsikt någon omständighet icke förefanns, som försvarade det dåvarande förhållandet, att t. ex. vid Flyinge stuteri en del tjänstemän hade mindre löner än tjänstemän i motsvarande grader vid de andra stuterierna.

Enär enligt de från 1874 års midfasta gällande arrendekontrakten arrendena vid Strömsholm och Flyinge icke vidare skulle komma att

utgöras i spannmål, hade styrelsen funnit denna i dåvarande stat upptagna artikel böra förvandlas i penninglön.

1868 års kommitté hade i sitt den 17 december 1869 afgifna betänkande — under förutsättning att arrendatorerna af kungsladugårdarna skulle vid arrendenas förnyande tillförbindas att leverera erforderlig mjölk efter visst pris — ansett kofoder kunna ersättas med penningar. De kontrakt, som uppgjorts om arrende af såväl Strömsholms som Flyinge och Dalby kungsgårdar, voro emellertid grundade på kungl. bref den 9 november 1871, som bestående att arrendet skulle utgöras endast af hö, halm, hafre och penningar. Arrendatorerna vid dessa kungsgårdar kunde fördenskull icke åläggas att leverera mjölk, ännu mindre till ett bestämdt pris. Därför blefve det för vederbörande löntagare, såvida då utgående utfodring af lönekor skulle utbytas mot penningar, nödvändigt att anskaffa och underhålla egna kor, enär han icke på annat sätt kunde erhålla den för hans hushåll oundgängliga mjölken; och då det dessutom blefve mindre betungande för staten att lämna redan befintliga naturprodukter såsom hö, halm och gräsbete emot att utbetala fullt motsvarande ersättning därför i penningar, hade stuterikommissionen enhälligt uttalat den åsikt, att det vore såväl för staten som för löntagaren fördelaktigast, om den senare bibehölles vid rättigheten att erhålla kofoder in natura, en åsikt som stuteriöverstyrelsen för sin del icke kunde annat än biträda. Af dessa skäl hade styrelsen ansett, att utfodring af och kobete för ett bestämdt antal statkor borde i nya staten bibehållas, dock med den jämkning i dåvarande antalet kor, att detsamma för hela tjänstemannapersonalen nedsattes från 67 till 54.

Tjänstemännen borde vidare, enligt styrelsens åsikt, bibehållas vid rätt till bostad med kåltäppa eller mindre planteringsland.

Hvad »människoläkarna» vid stuterierna beträffade, erinrade styrelsen därom, att lön på stat fanns uppförd för en dylik vid Strömsholm, men att enligt Kungl. Maj:ts beslut den 18 februari 1870 tjänsten ej finge besättas med ordinarie innehafvare utan uppehölls af en utaf dåvarande sundhetskollégium förordnad person. Då emellertid den talrika personalen vid Strömsholms kungsgård, uppgående till ett antal af 342 individer, gjorde behovet af en på stället boende läkare alldeles oafvisligt, hade sty-

relsen ansett sig böra i den uppgjorda staten upptaga för en sådan läkare, förutom bostad och ved, ett arfvode, förslagsvis beräknadt till 400 riksdaler eller samma belopp, som då utgick till den tillförordnade läkaren. Vid Flyinge åter, där personalen var mindre talrik och dessutom närbelägenhet till stad gjorde behovet af läkare på stället icke fullt så tränande, hade styrelsen inskränkt sig till begäran om ett mindre läkararfvode af 150 riksdaler.

Det af stuteriöfverstyrelsen afgifna förslaget till aflöningsstat hade, hvad beträffar stuterierna vid Strömsholm och Flyinge, följande lydelse:

	Kontant lön.	Kofoder och beten.	Ved.	Anmärkningar.
	Rdr.	St.	Famnar.	
Strömsholms stuteri.				
1 chef	5,000	6	50	Veden furu, famnen beräknad till 6 fots höjd, 6 fots bredd och 3 fots längd eller lika med $\frac{1}{2}$ kubikfamn. Innehafvare af planteringsland bör från stuteriet erhålla 2 parlass gödsel för hvarje kvadratref tjänstjord han innehar.
1 intendent (inberäknadt 300 rdr såsom skrifvarhjälp)	1,800	4	18	
1 beridare, med skyldighet att vid stallet undervisa i ridning	1,500	3	16	
1 människoläkare, arfvode, förslagsvis	400	—	16	
1 kontrollör, arfvode	300	—	—	
1 hästläkare, med skyldighet att vid stallet undervisa i veterinär och hofbeslag	1,400	3	16	
1 skollärare	600	2	10	
1 skogsförvaltare, arfvode	300	—	—	
1 fodermarsk (inberäknadt 200 rdr såsom tjänstgöringspenningar)	750	2	8	
1 dito i årlig pension	100	—	4	
Säger rdr 12,150.				
<i>Ann.</i> Vid nuvarande intendents afgang indrages såväl hans som kontrollörens tjänst, hvaremot en bokhållare tillsättes med samma lönevillkor som vid de andra stuterierna.				
Vid skogsförvaltarens afgang ersättes han af en examinerad skogvaktare.				

	Kontant lön.	Kofoder och beten	Ved.	Anmärkningar.
	Rdr.	St.	Famnar.	
Flyinge stuteri.				
1 chef	5,000	6	20	Veden bok eller ek, famnen lika med den vid Ströms- holm. Innehafvare af planterings- land bör från stuteriet erhålla 2 parlass gödsel för hvarje kvadratref tjänstjord han innehar.
1 beridare, med skyldighet att vid stallskolan undervisa i ridning	1,500	3	5	
1 bokhållare (inberäknadt 300 rdr till skrifvarhjälp)	1,500	3	5	
1 människoläkare, arfvode, förslagsvis	150	—	—	
1 hästläkare, med skyldighet att vid stallskolan undervisa i veterinär och hofbeslag	1,400	3	5	
1 fodermarsk (inberäknadt 200 rdr såsom tjänstgöringspenningar)	750	2	4	
Säger rdr 10,300.				

Den föreslagna staten blef, på Kungl. Maj:ts framställning, vid 1874 års riksdag gillad, hvarefter densamma, enligt nådigt bref den 29 maj 1874 till stuteriöfverstyrelsen, af Kungl. Maj:t fastställdes, att lända till efter rättelse från och med år 1875. Därvid meddelades ock, i öfverensstämmelse med hvad afsedt varit vid statförslagets uppgörande, att de, som förut varit i åtnjutande af bostad med planteringsland, skulle bibehållas vid sådan förmån.

Med anledning däraf att från den 1 januari 1889 i kronans räkenskaper och förhandlingar endast det metriska mått- och viktsystemet skulle användas, fastställde Kungl. Maj:t den 14 december 1888 ny, af stuteriöfverstyrelsen uppgjord aflöningsstat för tjänstemännen vid Strömsholms och Flyinge hingstdepåer, att gälla från och med år 1889.

Denna stat var emellertid — oafsedt att i densamma icke upptogs de tjänstebefattningar, för hvilka i den år 1874 fastställda staten angifvits, att de skulle vid dåvarande innehafvarnas afgang indragas eller utbytas mot nya — i sak öfverensstämmande med den sistnämnda, endast att på grund af metersystemets tillämpning de gamla måtten utbyts mot nya.

Vederbörande tjänstemän tillkommande vedkvantiteter bestämdes sålunda på följande sätt:

Vid Strömsholms hingstdepå:

Chefen	141 35 kbm. furuved
Beridaren	45 23 » »
Bokhållaren	45 23 » »
Människoläkaren	45 23 » »
Hästläkaren	45 23 » »
Skolläraren	28 27 » »
Fodermarsken	22 61 » »

Vid Flyinge hingstdepå:

Chefen	56 53 kbm. bok- eller ekved	} samt löfvingt forst, surskog och ris.
Beridaren	14 13 » » » »	
Bokhållaren	14 13 » » » »	
Hästläkaren	14 13 » » » »	
Fodermarsken	11 30 » » » »	

Därjämte bestämdes, att innehafvare af tjänstjord vid Strömsholm och Flyinge skulle erhålla 2 parlass gödsel för hvarje 8:15 ar sådan jord.

Den år 1888 fastställda staten är ännu gällande, allenast med det undantag att, såsom ofvan nämnts, i kungl. bref den 19 maj 1893 förklarats, att fodermarsk skall hänföras till betjäningen.¹

Betjäningens aflöningsförhållanden hafva tid efter annan förändrats och bestämdes enligt senaste, af Kungl. Maj:t den 10 september 1906 fastställda aflöningsstater på följande sätt, att lända till efter rättelse från och med den 24 oktober samma år:

Betjante.

¹ För tjänstemännen vid Strömsholms stuteri samt deras änkor och barn finnes en särskild pensionsfond, för hvilken Kungl. Maj:t den 28 mars 1851 fastställt reglemente, hvari vissa ändringar vidtagits enligt kungl. bref den 8 februari 1889. Jämlikt § 2 mom. 2 i kungl. reglementet den 21 december 1907 för civilstatens änke- och pupillkassa äro från delaktighet i denna kassa undantagna innehafvare af tjänster, med hvilka är förenad skyldighet att för beredande af pension åt änkor och barn erlagga afgifter till vissa kassor eller inrättningar, däribland äfven ofvannämnda pensionsfond.

Vid Strömsholms hingstdepå

	Kontant lön.	Städja.		Råg.	Korn.	Hö.	Halm.	Ko- bete.	Plante- rings- land.	Ved (barr).	Anmärkningar.
	Kronor.	Kro- nor	öre.	Hl.	Hl.	Kg.	Kg.	St.	Ar.	Kbm.	
1 fodermarsk . . .	1,000	—	—	—	—	2,040	1,020	2	49.39	22	
1 kusk	350	5	—	8	6.60	2,040	1,020	2	24.65	16	
och för skyldighet att vid stallskolan undervisa i körning, arfvode . . .	100										
30 stallbetjante:											Efter 5 års oförvitlig tjänst i 3:e löneklassen uppflyttas stallbetjänt i 2:a löneklassen och ingår, efter ytterligare 5 års oförvitlig tjänst, i 1:a löneklassen.
1:a klassen	300	4	50	8	6.60	1,020	510	2	24.65	14	
2:a »	250	4	50	8	6.60	1,020	510	2	24.65	14	
3:e »	200	4	50	6.60	6.60	1,020	510	2	24.65	14	
1 nattvakt	200	4	50	6.60	6.60	1,020	510	2	24.65	14	
1 skogvaktare . . .	400	—	—	—	—	—	—	2	301.07	17	
1 »	—	—	—	—	—	—	—	—	1,332.86	—	Däraf hälften stembunden mark.
1 gårdssmed	—	—	—	—	—	2,040	1,020	2	24.65	16	Vid nuvarandegårdsmedens afgång upphör den gårdsmedenenligt denna aföningsstat tillkommande förmån att erhålla kofoder.

Stallbetjäning, som icke åtnjuter särskild bostad utan bebor gemensamt för densamma anvisadt rum, hvilket genom depåens försorg uppvärms, undfår inga bränsleförmåner in natura.

Vid Flyinge hingstdepå:

	Kontant lön.	Städja.	Råg.	Korn.	Potatis.	Söt mjölk per dag.	Torf.	Stenkol.	Sur-skog.	Ris-brän-sle.	Anmärkingar.	
	Kronor.	Kro-nor öre.	Hl.	Hl.	Hl.	L.	Lass.	Hl.	Lass.	Lass.		
1 fodermarsk . . .	1,000	—	—	—	—	5	6	30	2	2		
1 kusk	350	5	—	8	6'60	5	3	1 ¹ / ₂	17	1	2	
och för skyldighet att vid stallskolan undervisa i körning, arfvode . .	100											
40 stallbetjante:											Efter 5 års oförvitlig tjänst i 3:e löneklassen uppflyttas stallbetjänt i 2:a löneklassen och ingår, efter ytterligare 5 års oförvitlig tjänst, i 1:a löneklassen.	
1:a klassen . . .	300	4	50	8	6'60	5	3	1 ¹ / ₂	17	1		2
2:a »	250	4	50	8	6'60	5	3	1 ¹ / ₂	17	1		2
3:e »	200	4	50	6'60	6'60	2'50	1'5	1 ¹ / ₂	17	1		2
1 nattvakt	200	4	50	6'60	6'60	2'50	1'5	1 ¹ / ₂	17	1		2
1 statpiga	150	4	50	5	5	2'50	1'5	—	—	—	—	
1 gårdssmed	—	—	—	—	—	—	3	1 ¹ / ₂	17	1	2	Vid nuvarande gårdssmedens afgång upphör den gårdssmeden enligt denna aflöningsstat tillkommande förmån att erhålla mjölk.

Åt en hvar af tre fölskötare, hvilka af depåchefen utses bland betjäningen, må utbetalas ett årsarfvode af 150 kronor utöfver den enligt denna stat utgående aflöning.

Stallbetjäning, som icke åtnjuter särskild bostad utan bebor stallkammare eller för densamma anvisadt gemensamt rum, hvilket genom depåens försorg uppvärms, undfår inga bränsleförmåner in natura.

Härförutom gäller fortfarande följande den 19 maj 1893 af Kungl. Maj:t till efterrättelse från och med den 24 oktober samma år fastställda beklädnadsstat för stallbetjäningen vid Strömsholms och Flyinge hingstdepåer:

	Slitningstid.		Årligt värde.	
	År.	Kronor	öre.	
1 ytterrock	6	6	—	
1 vapenrock med väst af blått kläde	3	11	33	
1 stalljacka med väst	3	10	—	
1 mössa	2	2	50	
2 par byxor	3	11	50	
För stöflar i enlighet med fastställd modell	1	12	—	
Stöfvelkragar	4	2	—	
Summa	—	55	38	

Inkomna framställningar.

Genom cirkulär den 25 oktober 1901 anbefalldes Kungl. Maj:t ämbetsverk och myndigheter att hvar för sin förvaltningsgren inkomma med utredning, huruvida, under angifven förutsättning, för tiden efter år 1902 ändringar i vederbörande lönestater kunde anses böra äga rum, därvid tillika borde komma under öfvervägande, huruvida genom förenklingar i förvaltningen tillfälle kunde beredas till indragning af tjänster, som genom de förändrade anordningarna kunde undvaras. I anledning däraf afgaf stuteriöfverstyrelsen den 31 maj 1902 underdånigt utlåtande i fråga om behovet af ändringar i de för styrelsen och statens hingstdepåer gällande aflöningsstater m. m. Detta utlåtande öfverlämnades till kommittén från jordbruksdepartementet med skrifvelse den 19 november 1902.

Sedermera har kommittén fått mottaga:

med remisskrifvelse från jordbruksdepartementet den 18 januari 1907 underdåniga framställningar af den 4 maj 1906 från de vid statens hingstdepåer anställda beridare, bokhållare och veterinärer äfvensom läkaren vid Strömsholms hingstdepå angående förbättrade aflöningsförmåner, jämte öfver dessa framställningar afgifna yttranden af chefen för Strömsholms hingstdepå och stuteriöfverstyrelsen;

med remisskrifvelse, likaledes från jordbruksdepartementet, den 13 februari 1907 stuteriöfverstyrelsens och statskontorets underdåniga utlåtanden med anledning af Riksdagens i skrifvelse den 13 maj 1904 gjorda

anhållan, att Kungl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, huruvida icke en omarbetning af kungl. afskrifningsreglementet den 11 augusti 1812 kunde böra ävägabringas, i syfte att den dittills vissa kronans uppborrdsmän och redogörare tillkommande rätt till lösen för behållen afskrifningsprocent må upphöra; samt

med kungl. bref den 3 maj 1907 en af beridarna, bokhållarna och veterinärerna vid hingstdepåerna gjord framställning angående tillfällig löneförbättring, jämte däröfver afgifvet underdånigt yttrande af stuteriöfverstyrelsen.

Härjämte hafva direkt till kommittén inkommit

en skrifvelse från stuteriöfverstyrelsen af den 11 november 1907 angående löneförbättring för en hvar af kuskarna vid Strömsholms och Flyinge hingstdepåer samt den ene skogvaktaren vid den förstnämnda depåen, jämte bifogade framställningar i detta hänseende från vederbörande depåchefer;

en skrifvelse från samma styrelse den 12 november 1907 i fråga om aflöningsförmånerna till vissa tjänstemän vid hingstdepåerna; äfvensom

en skrifvelse den 6 november 1907, hvarmed sekreteraren i nämnda styrelse, enligt honom gifvet uppdrag, öfverlämnat uppgifter från beridarna, bokhållarna och veterinärerna vid de båda hingstdepåerna samt läkaren vid Strömsholms hingstdepå angående den tid, som för en hvars tjänstgöring vid depåen dagligen tages i anspråk.

Från de sålunda inkomna handlingarna anser sig kommittén böra här återgifva följande.

Stuteriöfver-
styrelsens
utlåtande ³¹
1902.

I det af stuteriöfverstyrelsen den 31 maj 1902 afgifna underdåniga utlåtandet — som, enär vid samma års riksdag vissa förändringar i styrelsens egen stat beslutits, ej innehöll något förslag beträffande styrelsen — anmäldes, att de vid Strömsholms och Flyinge hingstdepåer anställda beridare, bokhållare och veterinärer hemställt hos styrelsen om beredande af förbättrade löneförmåner åt dem. Sökandena hade därvid erinrat, att de för dem enligt stat bestämda löneförmånerna varit gällande i 28 år och dåmera voro alldeles otillräckliga för deras uppehälle, äfvensom

att, då bostadsförmån ingick i aflöningen, sökandena icke kommit i åtnjutande af dyrtidstillägg.

Styrelsen framhöll, att enligt gällande, den 14 december 1888 fastställda aflöningsstat ifrågavarande tjänstemän åtnjöto, förutom fri bostad och vissa naturaförmåner, i kontant årlig lön, beridarna och bokhållarna hvardera 1,500 kronor samt veterinärerna hvardera 1,400 kronor, med inberäknande uti en hvar bokhållares lön af 300 kronor till skrifvarhjälp, samt att berörda stat ej innehölle någon annan väsentlig ändring i den därförut ända sedan 1875 gällande, den 29 maj 1874 fastställda aflöningsstaten för de vid statens stuterier anställda tjänstemän, än som betingats af införandet från och med år 1889 i kronans räknenskaper och förhandlingar af det metriska mått- och viktsystemet.

Den ifrågavarande framställningen, hvilken blifvit förordad af vederbörande depåchefer, syntes stuteriöfverstyrelsen billig och synnerligen behjärtansvärd, och uttalade styrelsen den uppfattningen, att förbättring uti ifrågavarande tjänstemäns aflöningsförmåner lämpligast borde kunna beredas i form af ålderstillägg till lönen på det sätt, att den kontanta lön, som enligt gällande stat tillkomme beridaren, bokhållaren och veterinären vid en hvar af Strömsholms och Flyinge hingstdepåer, efter fem års väl vitsordad tjänstgöring kunde höjas med 300 kronor och efter tio års dylik tjänstgöring ytterligare med 200 kronor.

I detta sammanhang anmälde styrelsen, att tillfälle till indragning af någon af de vid hingstdepåerna varande tjänster icke under några omständigheter syntes kunna beredas.

Uti tvenne till Kungl. Maj:t ställda och till stuteriöfverstyrelsen ingifna framställningar af den 4 maj 1906 anhöllo dels beridarna, bokhållarna och veterinärerna vid hingstdepåerna, dels ock läkaren vid Strömsholms depå om förbättrade aflöningsförmåner.

*Vissa depå-
tjänstemäns
framställ-
ningar ⁴/₅
1906.*

Därvid anfördes af de förstnämnda, att deras aflöningsförmåner utgjorde:

kontant lön till beridare och bokhållare	kronor 1,500:—
och till veterinär	» 1,400:—
äfvensom följande naturaförmåner till en hvar af dem:	

3,061 kg. hö, enligt senaste 10-åriga medelmarkegångspris motsvarande ett värde af	kronor	172: 03
1,530 » halm, dito	»	41: 46
3 kobeten, enligt ortspris lika med	»	36: —
45-23 ¹ kbm. ved, enligt ortspris motsvarande	»	135: 69
49 ar planteringsland, värderade till	»	10: —
bostadslägenhet, som i förhållande till belägenhet, inredning samt ortens hyrespris motsvarade högst	»	400: —
eller sammanlagdt (enligt sökandenas beräkning ²) för:		
beridare	kronor	2,285: 18
bokhållare	»	2,285: 18
veterinär	»	2,185: 18

Det erinrades vidare, att nämnda aflöningsförmåner icke undergått någon reglering allt sedan år 1874; att sedan dess lefnadskostnaderna mer än fördubblats och tjänstemän vid de flesta andra statens verk och inrättningar fått sina löner förbättrade samt dessutom under de senaste åren kommit i åtnjutande af dyrtidstillägg; att depåernas tjänstemän vore betagna all möjlighet till befordran; att vid sjukdomsfall sökandena måste själfva anskaffa och aflöna vikarier eller ock afstå hela kontanta lönen; att de icke vore i stånd att gifva sina barn den skolunderbyggnad, tiden kräfde, enär de höga inackorderingsprisen uti angränsande städer toge hufvudparten af deras inkomster; att depåernas betjäning fått sedan år 1874 vid flera tillfällen förhöjning i sina aflöningsförmåner; samt att med vissa tjänster vid depåerna vore förenadt uppborrdsmannaansvar.

Såsom önskemål framhölls, att kontanta lönen för en hvar af beridarna, bokhållarna och veterinärerna måtte höjas till 1,800 kronor med två ålderstillägg, hvartera å 500 kronor, att utgå efter fem och tio års väl vitsordad tjänstgöring; att grundlönen måtte fördelas i lön och tjänstgöringspenningar; och att de ifrågavarande tjänstemännen i likhet med andra statens tjänstemän måtte komma i åtnjutande af någon tids årlig semester.

Läkaren vid Strömsholms hingstdepå anförde såsom skäl för sin framställning om löneförbättring, att arvodet för hans tjänst utgjorde endast 400 kronor, hvartill komme bostad och vedbrand; att denna

¹ 45-23 kbm. furuved vid Strömsholm, men 14-13 kbm. bok- eller ekved vid Flyinge. Bägge dessa vedkvantiteter anses emellertid i värde motsvara hvarandra.

² Rätt räknade, utgöra summorna resp. kronor 2,295: 18, 2,295: 18 och 2,195: 18.

aföning under minst lika lång tid som för de öfriga tjänstemännen vid depåerna icke undergått någon reglering; att under denna tid tjänstemännen vid statens flesta öfriga verk fått sina villkor förbättrade; att lefnadskostnaderna sedan år 1874 mer än fördubblats; att utsikten för läkaren att genom praktik skaffa inkomster vore mycket inskränkt på grund af nära grannskap till tre, på 1¹/₂ à 3 mils afstånd från depåen belägna städer, i hvilka minst femton läkare praktiserade och dessutom tre lasarett vore belägna; att kommunikationerna till städerna alltjämt förbättrats, så att befolkningen i trakten i allmänhet hade vida lättare och bekvämare att resa till någon af städerna än till Strömsholm; att i följd af den fortgående förbättringen af kommunikationerna till städerna någon ökning i inkomsterna ej vore att påräkna, men väl minskning; att den del af befolkningen, som hade bekvämare att söka läkare i Strömsholm än i städerna, icke ens utgjorde hälften af den folkmängd, som ansåges nödvändig för att bilda ett läkardistrikt med utsikt till skälig inkomst för läkaren; att läkarna vid Strömsholm under flera årtionden i regel varit militärläkare, anställda vid det regemente, som hade sin exercisplats förlagd invid Strömsholm, hvarför arfvodet vid depåen för dem, af hvilka de flesta varit regementsläkare, spelat en underordnad roll; samt att det vore fullkomligt omöjligt för en läkare vid Strömsholm att under nuvarande villkor kunna beräkna en inkomst, på hvilken det funnes någon möjlighet att anständigt existera.

Med stöd af det anförda hemställdes, att den vid Strömsholms hingstdepå anställda läkaren måtte undfå åtminstone samma löneförmåner, som åtnjöttes af depåens veterinär, i all synnerhet som läkarens arbete i depåens tjänst vore ojämförligt mera tidsödande och betungande än veterinärens.

Anmodad att afgifva yttrande med anledning af de gjorda framställningarna, tillstyrkte chefen för Strömsholms hingstdepå bifall till de af vederbörande beridare, bokhållare och veterinär framställda önskemålen. Beträffande däremot den vid depåen anställda läkaren, hvilken enligt depåchefens mening egentligen icke var att betrakta såsom en tjänsteman vid depåen, ställde bemålde chef sig tveksam, huruvida icke läkarbefattningens uppehållande vid Strömsholm borde anordnas på samma sätt som vid Flyinge. Därför syntes tala hvad af bemålde läkare framhållits med af-

seende på verksamhetskretsens ringa omfattning, den stora tillgången på läkare och kommunikationsförhållandena. Då det emellertid onekligen var en stor fördel att vid svårare fall hafva tillgång till läkare på platsen, isynnerhet hvad beträffade personalen vid kavalleriets ridskola, som ofta behöfde hastig hjälp, ansåg depåchefen, att han icke borde motsätta sig läkarens begäran, men öfverlämnade ärendet till stuteriöfverstyrelsens eget afgörande och godtfinnande.

Uti det underdåniga utlåtande, som stuteriöfverstyrelsen den 29 november 1906 afgaf med anledning af ofvannämnda framställningar, förklarade sig styrelsen icke längre vidhålla sitt i det underdåniga utlåtandet den 31 maj 1902 afgifna förslag till aflöningsförbättring för beridare, bokhållare och veterinärer vid hingstdepåerna, enär nämnda förslag, enligt styrelsens åsikt, icke längre kunde motsvara dessa tjänstemäns berättigade anspråk på förbättrade aflöningsförmåner.

Deras nuvarande aflöningsförmåner, hvilka varit gällande i öfver 31 år, syntes styrelsen, med hänsyn till de rådande dryga lefnadsomkostnaderna och i betraktande af de med jämförliga tjänster förenade aflöningsförmåner, dämera vara allt för ringa och väl påkalla den af vederbörande depåchefer varmt förordade tillökning i kontant aflöning och rättighet till ålderstillägg, som af bemälda tjänstemän ifrågasatts. Beträffande den af nämnda tjänstemän verkställda uppskattningen af rättigheterna till fri bostad och vissa naturaförmåner, hade styrelsen icke något att däremot erinra. Styrelsen hemställde, att Kungl. Maj:t måtte föreslå Riksdagen medgifva

att den för beridarna, bokhållarna och veterinärerna vid statens hingstdepåer bestämda årliga kontanta aflöningen af 1,500 kronor för en hvar af beridarna och bokhållarna samt 1,400 kronor för en hvar af veterinärerna måtte få höjas till 1,800 kronor för en hvar af dem;

att denna kontanta aflöning måtte få utgå med 1,200 kronor såsom lön och 600 kronor såsom tjänstgöringspenningar;

att bemälda tjänstemän måtte berättigas att efter fem års väl vitsordad tjänstgöring komma i åtnjutande af ålderstillägg å lönen till belopp af 500 kronor samt efter ytterligare fem års dylik tjänstgöring af ytterligare 500 kronor, med rätt för en hvar af de vid hingstdepå-

erna anställda beridare, bokhållare och veterinärer att, för tillgodonjutande af dessa ålderstillägg, tillgodoräkna sig de år, han redan varit såsom tjänsteman anställd vid någon af statens hingstdepåer;

att en hvar af nämnda tjänstemän måtte tillförsäkras att, då sådant kunde ske utan förfång för tjänstens behöriga uppehållande, komma i åtnjutande af semesterledighet under en tid af högst en månad årligen, under villkor i öfrigt att tjänstemannen själf såväl droge försorg därom, att kompetent, af vederbörande depåchef godkänd vikarie under ledighetstiden uppehölle hans tjänst, som ock därunder åt vikarien hyresfritt uppläte eller eljest anskaffade erforderlig bostad på depåen; samt

att till dylik vikarie måtte få utgå ersättning till belopp af 100 kronor för månad räknadt.

Däremot förklarade sig styrelsen icke kunna under förhandenvärande omständigheter till bifall förorda den af läkaren vid Strömsholms hingstdepå gjorda framställningen om löneförbättring.

Nämnda framställning skulle visserligen hafva syntts styrelsen både billig och värd all tillstyrkan, därest nämnda läkare var hänvisad att uppehålla sig uteslutande på den från depåen utgående aflöningen och särskild läkares stationerande vid depåen fortfarande vore obetingadt nödvändigt. Men, äfven om vid den nuvarande läkarens afgang det skulle möta svårigheter att med de gällande aflöningsförmånerna besätta läkarbefattningen i fråga, syntes det dock styrelsen böra, innan af sådan anledning förhöjning af dessa förmåner ägde rum, tagas under ompröfning, huruvida icke läkarvården vid Strömsholms hingstdepå kunde, utan ökade utgifter för depåen, på tillfredsställande sätt uppehållas genom någon af de många praktiserande läkarna i de kringliggande tre städerna. På liknande sätt förfores, enligt hvad styrelsen vidare meddelade, vid Flyinge hingstdepå, där läkarvården sedan långa tider tillbaka utan anmärkning uppehållits af en i Lund bosatt läkare, och detta ehuru personalen vid Flyinge depå var betydligt större och kommunikationerna därstädes ända till på allra sista tiden varit sämre än vid Strömsholms depå.

Enär den af beridarna, bokhållarna och veterinärerna vid hingstdepåerna i maj 1906 gjorda ansöknigen om aflöningsförbättring

Framställning ^{10/3}
1907 om tillfällig löneförbättring.

icke föranledde någon framställning i den af Kungl. Maj:t vid 1907 års riksdag framlagda statsverkspropositionen, aflåto nämnda tjänstemän en ny ansökning i ämnet, daterad den 10 februari 1907. I denna ansökning begärde de, att Kungl. Maj:t måtte vid 1907 års riksdag framlägga proposition om tillfälligt lönetillägg för dem från och med samma år.

Vid öfverlämnande till Kungl. Maj:t af denna ansökning, som förordats af vederbörande depåchefer, hemställde stuteriöfverstyrelsen i skrifvelse den 21 mars 1907, att, därest Kungl. Maj:t funnit frågan om aflöningsförbättring för nämnda tjänstemän böra för ytterligare utredningsvinnande tillsvidare anstå, Kungl. Maj:t täcktes vidtaga åtgärder för att, i afvaktan på ärendets slutliga afgörande, måtte beredas dem någon tillfällig förbättring i deras kontanta aflöningsförmåner. Denna förbättring syntes styrelsen böra tillerkännas dem från och med år 1907 och för hvar och en icke understiga det belopp, hvarmed enligt styrelsens underdåniga utlåtande den 29 november 1906 den kontanta aflöningen ansetts böra höjas.

Stuteriöfverstyrelsens skrifvelse 12/11 1907.

Uti den skrifvelse, som stuteriöfverstyrelsen den 12 november 1907 aflåtit direkt till kommittén, erinrar styrelsen om sitt underdåniga utlåtande den 29 november 1906 och de förslag, styrelsen däri framställt.

Efter nämnda tid hade emellertid — säges det vidare — åtskilliga verk och inrättningar fått sina aflöningsförhållanden af Kungl. Maj:t och Riksdagen omreglerade och af de för dem fastställda aflöningsstaterna framginge, att åtskilliga med beridare, bokhållare och veterinärer vid hingstdepåerna i viss mån likställda befattningsinnehafvare fått sina aflöningsförhållanden långt gynnsammare ordnade än hvad af stuteriöfverstyrelsen föreslagits för dessa depåtjänstemän.

Styrelsen hade därför ansett sig böra för kommittén framhålla, att det dåmera syntes styrelsen nödvändigt, att de kontanta lönebelopp, som funnos upptagna i dess till behandling föreliggande förslag till förbättrade aflöningsförmåner för ifrågavarande depåtjänstemän, blefve i några fall höjda i erforderlig mån.

Så kunde, enligt styrelsens förmenande, bokhållarna vid hingstdepåerna, hvilka hade sig ålagd en både ansvarsfull och ansträngande tjänst-

göring under 7 à 9 timmar dagligen, efter nuvarande förhållanden icke anses blifva tillbörligt aflönade med de förmåner, som för dem föreslagits af styrelsen i det underdåniga utlåtandet af den 29 november 1906. Detta hade afven af bokhållarna själfva framhållits i en till styrelsens chef ingifven skrift. Styrelsen ansåg förhållandet vara enahanda beträffande beridarna, hvilkas tjänst syntes påkalla 5 à 8 timmars daglig tjänstgöring.

Enligt hvad styrelsen vidare meddelar, hade bokhållarna vid hingstdepåerna i nyssnämnda skrift likställt sig med sysslomän vid rikets större hospital, hvilkas aflöningsförmåner, enligt 1907 års riksdags beslut, bestode af kontant lön till belopp af respektive 3,200¹, 3,700 och 4,200 kronor, allt efter hospitalens storlek, samt fri bostad, ved och lyse. I anslutning därtill hade bokhållarna gjort framställning, att deras aflöningsförmåner måtte bestämmas till antingen 3,700 kronor i kontant lön jämte samtliga öfriga dem för närvarande tillkommande aflöningsförmåner eller ock 4,000 kronor i kontant lön samt fri bostad och ved.

Emot denna framställning anser styrelsen sig icke hafva något annat att erinra, än att styrelsen finner den kontanta aflöningen för depåtjänstemännen böra vara förenad med ålderstillägg samt att några viktigare skäl ej synas styrelsen föreligga för ersättande med kontant aflöning af de nuvarande naturaförmånerna af kofoder och planteringsland.

Med anledning häraf och då bokhållare och beridare enligt styrelsens åsikt böra vara i aflöningshänseende fullt likställda, föreslår styrelsen för dessa båda kategorier följande aflöningsförmåner: kontant aflöning 2,700 kronor, däraf 1,800 kronor i lön och 900 kronor i tjänstgöringspenningar; bostads- och naturaförmåner såsom hittills, af styrelsen uppskattade till omkring 800 kronor; samt två ålderstillägg till lönen à 500 kronor, det ena efter fem års väl vitsordad tjänstgöring och det andra efter ytterligare fem års dylik tjänstgöring.

Beträffande åter veterinärerna vid hingstdepåerna, hvilka enligt styrelsens mening kunna med sina tjänster förena gifvande enskild praktik, anser styrelsen någon ändring i de för dem redan föreslagna aflöningsförmånerna ej böra påkallas.

¹ Enligt Riksdagens skrifvelse den 31 maj 1907 (n:r 6) utgår till sysslomännen vid fyra hospital i riket den kontanta aflöningen med lägre belopp.

Däremot finner styrelsen det i aflöningsstaten för Flyinge hingstdepå upptagna arfvodet till en »människoläkare» af »förslagsvis 150 kronor» böra höjas till »förslagsvis 300 kronor», enär vid nuvarande läkarens afgång från sysslan någon annan läkare näppeligen torde kunna anställas mot lägre arfvode.

Hvad depåchefs aflöningsförmåner angår, syntes dessa styrelsen väl böra vara så afpassade, att de i kontant värde uppginge till enahanda belopp som regementschefs aflöning, men anser styrelsen dock depåchefernas aflöningsförmåner böra kunna bibehållas vid hvad uti nu gällande aflöningsstater finnes bestämdt för dem, under förutsättning emellertid af bifall till styrelsens i underdånig skrifvelse den 17 maj 1906 gjorda framställning om ersättning till nämnda chefer vid upphörande af dem nu tillkommande rätt till lösen af kronan för behållen afskrifningsprocent.

*Styrelsens
skrifvelse 11/11
1907 om af-
löningsförhöj-
ning åt vissa
betjänte.*

Uti särskilda skrivelser till stuteriöfverstyrelsen i oktober 1907 hemställde cheferna för Strömsholms och Flyinge depåer om förhöjning af aflöningen till den ena skogvaktaren vid Strömsholm samt till kuskarna vid de båda depåerna.

Härvid anfördes af depåchefen vid Strömsholm, att den ifrågavarande skogvaktarsysslan kräfdde en nitisk och duglig person; att till följd af skogarnas stora areal och vidt skilda belägenhet skogvaktarens tjänstgöring var mycket betungande och ansvarsfull; samt att nuvarande innehafvaren af ifrågavarande syssla under 16 års tid med nit och skicklighet skött densamma. Depåchefen hemställde, att skogvaktarens kontanta aflöning måtte, med hänsyn jämväl till hvad en kronojägare åtnjuter i aflöning och andra förmåner, höjas till 800 kronor.

Beträffande kusen vid samma depå anförde depåchefen, att skickliga, pålitliga och absolut nyktra körkuskar voro särdeles eftersökta, att kuskbefattningen vid depåen ställde stora fordringar på innehafvaren dels såsom instruktör vid körskolan och dels vid inkörning af hingstar och att kuskens tid var dagligen strängt upptagen såväl med körning som med rengöring och skötsel af vagnar och seldon m. m. Det hemställdes af depåchefen, att kuskens kontanta aflöning måtte förhöjas med 100 kronor och honom

tillerkännas rätt till två ålderstillägg, hvardera å 50 kronor, efter 5 och 10 års oförvitlig tjänstgöring.

Chefen för Flyinge hingstdepå anförde, att vid uppgörandet af den förnyade lönestat för stallbetjäningen vid Flyinge, som fastställdes den 10 september 1906, någon framställning om ökning i kuskens aflöning ej förelåg. Detta berodde därpå, att löneförhöjning beviljats honom så sent som den 13 oktober 1899, och att det ansågs kunna beräknas, att kusken, på grund af sitt ökade arbete genom sulkykörning med de två- och treåriga unghingstarna, skulle komma i åtnjutande af ett af de s. k. fölskötararfvodena å 150 kronor. Den dåvarande kusken afflyttade emellertid, och oaktadt annonsering under såväl år 1906 som år 1907 hade någon kompetent sökande till kusksysslan ej anmält sig. Ej heller hade någon af depåens stallbetjäning, ehuru bland dem funnits kompetenta personer, velat mottaga platsen. Dessa stallbetjante ansågo sig nämligen vara, oaktadt deras mindre ansvarsfulla arbete, bättre aflönade än kusken, vid åtnjutande af 1:a klassens aflöning och med inberäkning af arfvode å en krona 50 öre för dag under utstationeringstiden, hvilken kunde i medeltal beräknas till 105 dagar om året. Emellertid ansåg depåchefen det ej kunna bestridas att, med de fordringar, som numera ställdes å kusken, bland annat för att utbilda depåens yngre betjäning i körning och inköra depåens yngre hingstar äfvensom verkställa den ansvarsfulla sulkykörningen med två- och treåriga unghingstar, en kompetent kusk borde aflönas högre än någon af den öfriga stallbetjäningen. Depåchefen hemställde därför, att kuskens lön, nu 350 kronor, måtte, med bibehållande af öfriga förmåner, höjas med 100 kronor. Med afseende å den synnerliga vikten af att ej för täta ombyten ägde rum, föreslogs därjämte, att kusken måtte tilldelas två ålders-tillägg, hvart och ett å 50 kronor, att utgå det första efter fem års och det andra efter ytterligare fem års oförvitlig tjänstgöring.

I den skrifvelse af den 11 november 1907, hvarmed stuteriöfverstyrelsen öfverlämnat ifrågavarande framställningar till kommittén, har styrelsen för egen del, med biträdande af de till stöd för framställningarna åberopade skäl, föreslagit följande ändringar i gällande aflöningsstater för betjäningen vid statens hingstdepåer.

Den kontanta årslönen höjes för en hvar af depåkuskarna med 100 kronor eller till 450 kronor samt för den ena skogvaktaren vid Strömsholms depå med 400 kronor eller till 800 kronor, med rätt för kuskarna att fortfarande åtnjuta det särskilda arfvode af 100 kronor för år, som enligt gällande stater tillkommer hvar och en af dem såsom ersättning för undervisning i körning.

Depåkusk berättigas vidare till två ålderstillägg, hvarterda å 50 kronor, det första efter fem års väl vitsordad tjänstgöring och det andra efter ytterligare fem års dylik tjänstgöring.

*Vissa depå-
tjänstemäns
dagliga
tjänst-
göringstid.*

Enligt de af stuteriöfverstyrelsens sekreterare med skrifvelse den 6 november 1907 öfverlämnade, af depåcheferna attesterade uppgifter rörande vissa underlydande tjänstemäns dagliga tjänstgöringstid är beridaren vid Strömsholm sysselsatt med »hingstarnes motionering och rast» 5 å 6 timmar dagligen. Därutöfver står han till disposition öfriga tider af dagen, då så påfordras. Under de tre månader, då hingstarna äro utstationerade, är »kortare tid med rast».

Beridaren vid Flyinge är sysselsatt med visitation och tillsyn, hingstarnas motionering m. m. $8\frac{3}{4}$ timmar hvarje söckendag mellan kl. 5 f. m. och 7,45 e. m. Hvarje helgdag ägnas 2 timmar åt visitation och tillsyn. Men ej ens öfver den tid, som efter nämnda tjänstgöring för honom återstår, kan han disponera för vistelse annorstädes än vid depåen, ty, exempelvis, vid sjukdomsfall bland hästarna skall han, dag eller natt, efter kallelse af stallvakten infinna sig för vidtagande af behöfliga åtgärder. Under betäckningstiden, månaderna mars—juni, då endast ett tiotal äldre hingstar kvarstå vid depåen, bortfaller en del motioneringsarbete, men i stället tillkommer betäckningstjänst alla dagar utom söndagar.

Bokhållaren vid Strömsholm är sysselsatt i tjänsten 7 timmar dagligen alla söckendagar, hvilken arbetstid under arrendeleverans- och bokslutstiderna utsträcker ytterligare 2 timmar.

Bokhållaren vid Flyinge har en daglig arbetstid af 7 timmar, som under bokslutstiden torde ökas med ännu en timme.

Veterinären vid Strömsholm aflägger hvarje morgon ett besök i depåens stall om en halftimmes eller timmes tid; i särskilda fall göras flera

besök allt efter sjukdomsfallets beskaffenhet. Natttjänstgöring förekommer stundom, ehuru ej ofta. Veterinären måste emellertid vara beredd att på kallelse infinna sig till tjänstgöring, när så påfordras.

Af veterinären vid Flyinge anföres, att det på grund af tjänstgöringens beskaffenhet är omöjligt att för densamma fastslå något visst antal timmar; men då han alltid måste vara beredd att inskrida vid påkommande sjukdomsfall bland hästarna, anser han sin tjänstgöring böra betraktas såsom i det närmaste ständig.

Läkaren vid Strömsholm meddelar, att han anslagit två förmiddagstimmar för daglig mottagning af depåens personal, men att han dessutom är skyldig att, vid förekommande sjukdomsfall, hvilken tid som helst af dygnet stå till tjänst med besök i hemmen.

I skrifvelse den 13 maj 1904 (n:r 108), i anledning af Riksdagens år 1903 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning af statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1902, väckte Riksdagen fråga om upphörande af den enligt kungl. reglemente den 11 augusti 1812 vissa kronans uppbördsmän och redogörare tillkommande rätt till lösen för behållen afskrifningsprocent.

Frågan om upphörande af rätt till lösen för behållen afskrifningsprocent.

I sådant hänseende erinrades, att genom nämnda reglemente blifvit föreskrifvet, bland annat, att uppbördsmän och redogörare vid alla kronans magasin skulle äga rätt till afskrifning å alla varor, som vid aflevering från magasin vägdes eller mättes, hvilken afskrifning skulle beräknas och utgå efter viss för de särskilda varuslagen angifven procent. Därjämte hade i berörda författning stadgats, att, då den sålunda bestådda afskrifningen blifvit uppbördsmannen till godo beräknad, denne därefter skulle svara för all å uppbörden uppkommande brist, sedan likväl persedlar, hvilka vid räkenskapsslutet utfallit med öfverskott, blifvit kvittade, efter värdet, mot dem, hvarå brist uppstått, samt att, om uppbördsmannens redogörelse utfölle med öfverskott, som af vederbörande administration godkändes och fastställdes, detta öfverskott skulle af Kungl. Maj:t och kronan inlösas efter medelpriset af upphandlingen, hvaremot det skulle vara uppbördsmannen ovillkorligen förbjudet att om öfverskottet af sin uppbörd in natura disponera.

Den sålunda medgifna rätten till lösen för behållen afskrifningsprocent hade, beträffande vissa militära befattningshafvande med furageringsuppbörd, varit föremål för erinran från 1894 års statsrevisorers sida. Dessa hade därvid uttalat, att för uppbördsmännens betryggande mot förlust genom afgang å de utlevererade varorna en lämpligt afpassad afskrifningsprocent visserligen borde såsom dittills vara bestämd, men att denna procent borde beräknas endast till godtgörelse af den brist, som vid utlevereringen verkligen uppstått, och icke till någon del, in natura eller efter lösen, af uppbörds mannen tillgodonjutas, i händelse brist ej förefunnnes eller understege den stadgade afskrifningsprocenten. Nyssnämnda revisorer ansågo icke giltiga skäl förefinnas för bibehållande i detta fall af sportelinkomster åt fast affönade tjänstemän, helst det icke kunde förnekas, att detta system kunde innebära en frestelse till missbruk. Hvad särskildt angick den omförmälda furageringsuppbörden, syntes det revisorerna vara i alla afseenden olämpligt, att de tjänstemän, som i första rummet borde utöfva kontroll däröfver, att utfodringen skedde i öfverensstämmelse med gällande rationsbestämmelser, skulle hafva personlig fördel af en knapp utmätning af rationerna.

Genom kungl. bref den 5 november 1897 hade sedermera föreskrifvits, bland annat, den ändring i förut gällande bestämmelser angående afskrifning å varor, som för landtförsvarets räkning magasineras eller afsändas från ett till annat magasin, att den arméns uppbörds män dittills medgifna rätt till lösen från kronan för eller disposition af det öfverskott, som låge inom den medgifna afskrifningsprocenten, skulle från och med den 1 januari 1898 upphöra.

Riksdagens år 1903 församlade revisorer fästade uppmärksamheten däraf, att i de fall, då ej genom särskild bestämmelse kronans redogörarens rätt till lösen för behållen afskrifningsprocent borttagits, denna rätt fortfarande kvarstode på grund af reglementet den 11 augusti 1812. Revisorerna hade i detta hänseende vid granskning af Flyinge hingstdepås räkenskaper för revisionsåret funnit, att chefen för nämnda depå i lösen för honom tillkommande afskrifningsprocent å hö och halm för år 1901, hvilken procent vid slutfodring af nämnda års skörd befunnits vara till fullo i behåll och inlösts för depåens räkning, uppburit tillhopa 1,354 kronor 50 öre, äfven-

som att den redogöraren vid depåen för år 1901 tillkommande afskrifningsprocent å hafre för depåens räkning inlösts med 777 kronor 50 öre. Med afseende å sistnämnda belopp hade väl inom kammarrätten anmärkts, att bemälda redogörare jämlikt åberopadt stadgande i ofvanberörda reglemente icke ägt uti ifrågavarande hänseende uppbara mera än 705 kronor 35 öre, men det hade i allt fall syntts revisorerna uppenbart, att det, såsom 1894 års revisorer anmärkt, i hithörande fall åtminstone ofta vore fråga om en tämligen stadigvarande och väsentlig tillökning i vederbörande ämbets- och tjänstemäns aflöningsförmåner, hvilken extra inkomst icke vore upptagen eller beräknad i fastställda aflöningsstater. Hvad 1894 års revisorer ytterligare anfört angående olämpligheten af en sådan anordning som den ifrågavarande ägde, enligt 1903 års revisorers mening, full tillämplighet å de af dem angifna förhållandena; och uttalade de, med anledning af hvad sålunda förekommit, den mening, att den rätt till lösen för behållen afskrifningsprocent, som i vissa fall ännu kvarstode på grund af 1812 års afskrifningsreglemente, borde så fort sig göra låte afskaffas. Särskildt måste det, enligt sistnämnda revisorers åsikt, efter utfärdandet af kungl. brefvet den 5 november 1897 anses vara oegentligt, att vissa kronans redogörare fortfarande ägde tillgodoräkna sig sportelinkomster af förevarande slag, under det att denna rätt i visst annat fall borttagits.

Stuteriöfverstyrelsen hade i ett den 18 januari 1904 afgifvet utlåtande förklarat sig för sin del ej hafva något att erinra mot, att den rätt till lösen af kronan för behållen afskrifningsprocent å hö, halm och spannmål, som jämlikt kungl. reglementet den 11 augusti 1812 och gällande instruktioner¹ tillkomme chefer och redogörare vid statens hingstdepåer, blefve afskaffad, under förutsättning likväl att nämnda tjänstemän samtidigt blefve befriade från den dem åliggande ansvarsskyldighet för möjligen uppkommande undermål utöfver den fortfarande medgifna afskrifningsprocenten.

I enahanda riktning hade jämväl depåcheferna och redogörarna vid Strömsholm och Flyinge i afgifna yttranden uttalat sig.

¹ Instruktioner för chefen vid Strömsholms stuteri ^{18/5} 1837 § 12, för intendenten vid samma stuteri ^{18/5} 1837 § 13, för chefen vid Flyinge hingstdepå ^{11/4} 1838 § 12 (k. hr. ^{4/12} 1868) och för stallbokhållaren vid samma depå ^{11/4} 1838 § 3.

Riksdagen anförde i sin ofvannämnda skrifvelse, att de i 1812 års afskrifningsreglemente meddelade föreskrifter angående rätt i vissa fall till afskrifningsprocent utan tvifvel icke stode i öfverensstämmelse hvarken med de förändrade förhållanden, som sedan den tiden inträdt i fråga om varors transporterande och magasinering m. m., eller med den numera rådande uppfattningen om sättet för tjänstemännens aflöande; och då, på sätt revisorerna meddelat, ändringar i detta reglemente redan genomförts hvad arméns redogörare beträffade, syntes det samma äfven böra underkastas omarbetning i hvad det berörde andra förvaltningsgrenar, i syfte att för samtliga uppbördsmän och redogörare vid kronans förråd borttaga rätten till lösen för afskrifningsprocent. Riksdagen anhöll därför, att Kungl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, huruvida icke en omarbetning af ofvannämnda reglemente af den 11 augusti 1812 borde åvägabringas, i syfte att den dittills vissa kronans uppbördsmän och redogörare tillkommande rätt till lösen för behållen afskrifningsprocent måtte upphöra.

I anledning af denna Riksdagens framställning anbefalldes stuteriöfverstyrelsen att till Kungl. Maj:t inkomma med förslag till erforderliga bestämmelser, i syfte att den på grund af nämnda reglemente cheferna och redogörarna vid Strömsholms och Flyinge hingstdepåer tillkommande rätt till lösen af kronan för behållen afskrifningsprocent måtte upphöra.

Stuteriöfverstyrelsen afgaf den 17 maj 1906 utlåtande i ämnet.

Däri meddelade styrelsen, att de nämnda depåcheferna och redogörarna uti infordrade yttranden hemställt, att, därest rätten till lösen af kronan för behållen afskrifningsprocent komme att upphöra, de måtte befrias från ansvar för uppkommande undermål utöfver den medgifna afskrifningsprocenten.

För egen del anförde styrelsen, att de af cheferna och redogörarna vid hingstdepåerna omhänderhafda varor årligen uppginge till högst betydande kvantiteter. Sålunda utgjorde under hvart och ett af åren 1902—1905 i medeltal värdet af utlevererad spannmål vid Strömsholm 13,585 kronor och vid Flyinge 24,996 kronor samt värdet af utlevererad förråd af hö och halm vid Strömsholm 19,732 kronor och vid Flyinge 27,701 kronor. Styrelsen ansåg det fördenskull tydligt, att betydande förluster kunde uppstå genom brister, uppkomna utan chefernas och redogörarnas förvällande.

Denna risk hade emellertid dittills uppvägs af möjligheten till extra inkomst genom försäljning till kronan af behållen afskrifningsprocent, och denna inkomst hade för några af nämnda uppbördsmän varit rätt betydande.

Styrelsen fann det vara med billighet öfverensstämmande, att, därest för ifrågavarande depåchefer och redogörare rätten till lösen af behållen afskrifningsprocent skulle upphöra, i stället bereddes dem en särskild godtgörelse utöfver nuvarande aflöningsförmåner, hvilken godtgörelse, i likhet med den uppbördsmän tillkommande afskrifningsprocenten, syntes styrelsen lämpligen böra utgå med en viss procent å de under året utlevererade varor. I hvarje fall syntes nuvarande depåchefer och redogörare icke böra vidkännas en så betydande minskning i inkomster, som den af Riksdagen ifrågasatta förändringen i 1812 års afskrifningsreglemente skulle för en del af dem medföra.

Det hemställdes af styrelsen, att den i åberopade reglementet uppbördsmän medgifna rätt till lösen af kronan för behållen afskrifningsprocent måtte beträffande cheferna och redogörarna vid Strömsholms och Flyinge hingstdepåer upphöra från och med ingången af år 1907 samt i stället tillerkännas nämnda tjänstemän rätt att årligen tillgodoräkna sig godtgörelse, beräknad med tillämpning af gällande medelmarkegångspris, för depåchef efter två procent å värdet af utlevererad förråd af hö och halm samt för redogörare efter samma procent å värdet af utlevererad spannmål, dock att dylik godtgörelse ej skulle få uppgå till högre belopp för någon af dem än 600 kronor för år.

Enligt hvad styrelsen tillika meddelade, skulle, med tillämpning af sådana bestämmelser och under förutsättning af enahanda utleverering, som angifvits hafva under åren 1902—1905 ägt rum, den särskilda godtgörelsen i medeltal uppgå vid Strömsholm för depåchefen till 394 kronor 64 öre och för redogöraren till 271 kronor 70 öre samt vid Flyinge för depåchefen till 554 kronor 2 öre och för redogöraren till 499 kronor 92 öre.

En dylik godtgörelse ansåg styrelsen så mycket mera vara af behofvet påkallad, som de nuvarande aflöningsförmånerna för ifrågavarande tjänstemän, åtminstone hvad redogörarna angick, vore små i förhållande till det stora ansvar och de mångahanda maktpåliggande sysslor, som vore förenade med de af dem innehafda befattningarna. Styrelsen fann sig

däremot icke kunna tillstyrka befrielse för vederbörande depåchefer och redogörare från ansvar för uppkommande undermål utöfver den medgifna afskrifningsprocenten.

Sedan därpå i ärendet inforrats statskontorets utlåtande, afgafs detta den 31 december 1906.

Beträffande stuteriöfverstyrelsens förslag att den vederbörande nu tillerkända förmånen skulle utbytas mot en särskild ersättning, sade statskontoret sig ej kunna biträda detsamma, helst någon dylik ersättning icke blifvit tillerkänd arméns uppbördsmän, då de genom kungl. brefvet den 5 november 1897 fränkandes den dem dittills medgifna rätt till motsvarande lösen från kronan.

Statskontoret var likväl ense med stuteriöfverstyrelsen därutinnan, att nuvarande depåchefer och redogörare icke borde utan vidare beröfvas en så pass betydlig del af sina inkomster, som en förändring i antydd riktning af 1812 års afskrifningsreglemente skulle för några af nämnda tjänstemän medföra.

Skyldigheten att ansvara för möjligen uppkommande brist, sedan författningssenlig afskrifningsprocent beräknats, syntes statskontoret i verkligheten icke kunna medföra synnerligen stor risk. Skulle emellertid denna risk anses vara af afsevärd betydelse, borde enligt statskontorets mening en utredning ske, huruvida afskrifningsprocenten tilläfvventyrs vore för en eller flera varor för låg, i hvilken händelse rättelse borde ske genom denna procents förhöjning, men icke, såsom stuteriöfverstyrelsen föreslagit, genom att tillägga vederbörande uppbördsmän en direkt tillökning i aflöningen.

Statskontoret hemställde, att den cheferna och redogörarna vid Strömsholms och Flyinge hingstdepåer på grund af 1812 års reglemente tillkommande rätt till lösen af kronan för behållen afskrifningsprocent måtte, i likhet med hvad redan från och med år 1898 föreskrifvits beträffande arméns uppbördsmän, upphöra från och med år 1907, dock att nuvarande chefer och redogörare finge vid nämnda rätt bibehållas, så länge de kvarstode i sina respektive befattningar.

Kommitténs förslag.

Beträffande tjänstemännen vid hingstdepåerna föreligger i de kommittén tillhandakomna framställningar från vederbörande depåchefer och stuteriöfverstyrelsen icke något annat ändringsförslag i organisativt hänseende, än att chefen för Strömsholms hingstdepå och stuteriöfverstyrelsen ifrågasatt, huruvida ej vid nämnda depå läkarvården kunde, på sätt vid Flyinge äger rum, uppdragas åt någon i trakten bosatt läkare och alltså för framtiden undvaras en på stat anställd läkare.

*Hingst-
depåernas
personer*

Kommittén finner ock för sin del af handlingarna bestyrkt, att det ej vidare kan anses behöfligt att hafva för Strömsholms hingstdepå å stat uppförd någon läkarbefattning, utan att med läkarvården lämpligen kan ordnas å nyssberörda sätt. Ifrågavarande befattning synes därför böra vid nuvarande innehafvarens afgang indragas och i afvaktan därå uppföras å öfvergångsstat.

Med den ordning för läkarvårdens bestridande, som redan tillämpas vid Flyinge hingstdepå, torde ej heller å dess stat böra finnas uppförd någon särskild läkarbefattning.

För framtiden torde alltså i stat för tjänstemän vid hingstdepå ej böra upptagas något visst arfvodesbelopp för bestridande af läkarvården vid depåen, utan ersättning därför få bero på öfverenskommelse med hugad läkare. Det öfverenskomna ersättningsbeloppet torde sedermera anvisas att utgå af tillgängliga medel.

Enligt hvad kommittén inhämtat, åligger det skolläraren vid Strömsholm att undervisa icke blott depåpersonalens barn utan äfven andra barn

från Kolbäcks församling, inom hvilken depåen är belägen. Till skolläraren, hvilken förr tillsatts af stuteriöfverstyrelsen, men numera, enligt lämnadt medgifvande, förordnas af församlingens skolråd, utgå för hans åligganden i nämnda egenskap 1,250 kronor jämte bostad, ved, planteringsland och kofoder. Däraf lämnar församlingen emellertid allenast 650 kronor, utgörande skillnaden mellan hvad han såsom folkskollärare är berättigad att undfå i kontant aflöning och hvad han åtnjuter i dylik aflöning från depåen. Samtidigt uppbär församlingen från statsverket sedvanligt bidrag till skollärarens aflönande.

För Kolbäcks församling innebära de sålunda träffade anordningarna en afsevärd förmån i jämförelse med andra kommuner, och en förmån, för hvilken fog ej torde finnas, då i betraktande tages, att vederbörande funktionärer vid depåen utgöra kommunalskatt till församlingen och depåpersonalen väl bör vara berättigad att för sina barn få beredd undervisning inom församlingen på samma villkor som andra församlingsmedlemmar.

Frågan om en ändring i nu angifna, sedan lång tid tillbaka befintliga förhållanden synes dock lämpligen böra, utan att vidare sammanbindas med förevarande löneregleringsförslag, göras till föremål för särskild utredning. I afvaktan därå torde skolläraryrket i fråga böra uppföras på öfvergångsstat.

Öfriga tjänstemannabefattningar vid hingstdepåerna torde böra å blifvande ny stat uppföras.

Hvad betjäningen vid depåerna angår, föreligger icke någon framställning om ändring beträffande denna personals organisation och antal; och har kommittén för sin del ej funnit anledning att framställa något förslag därutinnan.

Kommittén hemställer här uti nu ifrågavarande hänseende allenast,

att af de tjänstemannabefattningar vid hingstdepåerna, som för närvarande finnas å stat uppförda, må i blifvande ny stat uteslutas vid Strömsholm läkaren och skolläraren samt vid Flyinge läkaren;

att läkarbefattningen vid Strömsholm må vid nuvarande innehafvarens afgang indragas;

att frågan om ändring i nuvarande förhållanden beträffande skolläraryrket vid Strömsholm må göras till föremål för särskild utredning; samt

att, i afvaktan å indragning af läkarbefattningen vid Strömsholm och slutlig pröfning af frågan om skolläraryrket därstädes, dessa båda befattningar må uppföras på öfvergångsstat.

Vidkommande därefter aflöningsförmånerna till de tjänstemän vid hingstdepåerna, som böra upptagas i blifvande ny stat, har kommittén först funnit sig böra till behandling upptaga spörsmålet, i hvad mån dessa tjänstemän böra bibehållas vid nu utgående naturaförmåner, och har det därvid synts kommittén, att de böra fortfarande i enahanda omfattning som hittills åtnjuta fri bostad.

Aflöningsförmåner för tjänstemän å ny stat.

Därmed anser kommittén böra, likasom inom vissa andra områden af statstjänsten, förenas rätt till fritt bränsle. I afseende å dylik rättighet råder för närvarande det förhållandet, att, förutom det vederbörande tjänstemän vid bägge depåerna äro tillförsäkrade vissa kubikmeter ved, tjänstemännen vid Flyinge äga i mån af behof fritt bekomma torf, surskog och ris. Enligt hvad kommittén inhämtat, hafva emellertid vid Flyinge vissa tjänstemän för en del af den dem å stat anvisade veden fått uppbära värdet i penningar.

För framtiden bör enligt kommitténs åsikt rätten till bränsle, af hvad slag det vara må, inskränkas att afse den bestämda kvantitet, som må anses erforderlig. Då emellertid detta är väsentligen beroende af den anvisade fria bostadens omfattning och beskaffenhet i öfrigt, samt förändringar därutinnan kunna inträda tid efter annan, synes det kommittén icke vidare böra ifrågakomma att i själfva staten fastslå de bränslekvantiteter, som skola tillkomma olika befattningshafvare, utan bör i staten blott medgifvas vederbörande rätt till fritt bränsle samt bestämmelser om arten och mängden af detta bränsle meddelas af Kungl. Maj:t på förslag af styrelsen för landets hästväsen.

Vid hingstdepåerna åtnjutes vidare enligt nu gällande stat rätt till planteringsland. Vid Flyinge har i detta hänseende ordnats så, att åt vederbörande anvisats, närmast omkring den åtnjutna bostaden, ett mindre jordstycke för att, om så önskas, användas till prydnads- och köksträdgård. Mot en dylik anordning finner kommittén icke något att erinra. Vid Strömsholm åter har, åtminstone beträffande vissa befattningshafvare, så förfarits, att åt dem till köksträdgård upplåtits någon del af den kungsgården tillhörande åkerjord. Med en sådan anordning kan emellertid förmänen erhålla en helt annan betydelse, än hvad därmed varit afsedt. Kommittén anser därför den anordning böra träffas, att åt vederbörande tjänsteman må såsom tillhörande den fria bostaden afgiftsfritt upplåtas det jordutrymme närmast omkring bostaden, som kan erfordras för en mindre trädgård.

Godkännes denna uppfattning, synes det kommittén, att minskning i lämplig mån bör ske af det område om mera än 2 hektar, som hittills varit åt chefen vid Flyinge hingstdepå upplåtet till park och trädgård.

För närvarande äro de tjänstemän, som åtnjuta planteringsland, äfven tillförsäkrade viss kvantitet gödsel. Då kommittén för vederbörande tjänstemän i förslaget till ny stat upptager rätt till fri bostad med trädgård, förutsätter kommittén, att de må från depåen få afhämta utan betalning de kvantiteter gödsel, som skäligen anses erforderliga för trädgårdens brukande.

Enligt nu gällande stat åtnjuta de flesta af hingstdepåernas tjänstemän rätt till visst antal kofoder och beten. Vid indragningar af bostäl- len inom olika områden af statstjänsten har såsom skäl därför anförts, att vederbörande tjänsteman, där han själf begagnar sig af förmånen i fråga, lätteligen föranledes att låta utnyttjandet af densamma inkräkta på den tid och det intresse, som borde ägnas åt tjänsten, samt att sysslandet med dylika uppgifter, i de fall där vederbörande ej ägt erforderlig praktisk läggning eller utbildning, ofta kommit att inveckla honom i svårigheter. Och om förmånen ej kommit till användning in natura, utan upplåtits till annans bruk mot kontant vederlag, har man ansett ännu starkare skäl föreligga att indraga den antydda naturaförmånen och ersätta densamma med kontant aflöning.

Hvad sålunda anförts synes kommittén ej sakna tillämplighet å depåtjänstemäns rätt till kofoder och beten. Äfven denna rätt torde numera i de flesta fall icke utnyttjas in natura utan upplåtas åt andra mot vederlag i penningar. Den bör därför enligt kommitténs mening upphöra.

Då kommittén sålunda anser, att af de naturaförmåner, som nu tillkomma depåtjänstemän, böra i den blifvande nya staten bibehållas allenast rätt till fri bostad med därtill hörande trädgård samt, i ofvan angifna omfattning, fritt bränsle, måste naturligen hänsyn härtill tagas vid tillmätandet af den kontanta aflöningen.

Innan kommittén inlåter sig vidare härå, bör till behandling upptagas frågan om rätt för chefer och bokhållare vid hingstdepåerna till lösen af kronan för behållen afskrifningsprocent.

Hvad i detta hänseende från Riksdagens och dess revisorers sida anförts och erinrats, synes kommittén innefatta fullgiltiga skäl för upphörandet af nyssnämnda rättighet. Och, i likhet med statskontoret, kan kommittén icke finna något skäl, hvarför upphörandet af denna rätt vid hingstdepåerna skulle böra föranleda till särskild ersättning, då någon sådan ej tillerkänts de uppbördsmän vid armén, hvilka redan tidigare fränkänts enabanda rättighet. En annan sak är, såsom jämväl af statskontoret framhållits, att, därest i fråga om ett eller annat varuslag den nu medgifna afskrifningsprocenten kan visas vara för låg och således medföra verklig fara för förlust, sådan fara bör förebyggas genom höjning i erforderlig mån af afskrifningsprocenten.

Lika med stuteriöfverstyrelsen och statskontoret finner kommittén det emellertid icke böra ifrågakomma att för *nuvarande* innehafvare af chefs- eller bokhållarbefattning vid hingstdepå utan vidare borttaga den hittills åtnjutna rätten till lösen af kronan för behållen afskrifningsprocent. Spörsmålet härom synes kommittén lämpligen böra lösas så, att nuvarande innehafvare af dessa befattningar må fortfarande åtnjuta ifrågavarande rätt, så länge de kvarstå på hittillsvarande stat, men att samma rätt upphör med deras inträde å blifvande ny stat och åtnjutande af där utfästa aflöningsförmåner.

Såvidt af hingstdepåernas räkenskaper för åren 1899—1906 kunnat inhämtas, synes lösen för behållen afskrifningsprocent icke hafva utgått vid Strömsholms depå.

Däremot hafva vid Flyinge chefen och bokhållaren under nämnda år uppburit i dylik lösen följande belopp:

	Chefen.		Bokhållaren.
1899 kronor	1,122: —	kronor	516: —
1900 »	1,259: 70	»	652: 50
1901 »	1,311: —	»	660: —
1902 »	1,354: 50	»	705: 35
1903 »	1,329: —	»	732: 29
1904 »	1,596: 12	»	748: 90
1905 »	1,837: 71	»	705: 74
1906 »	2,417: 67	»	756: 80
Summa kronor	12,227: 70	kronor	5,477: 58;
alltså i medeltal kronor	1,528: 46	kronor	684: 70.

I sammanhang med frågan om depåtjänstemännens aflöningsförmåner torde jämväl böra meddelas inhämtade upplysningar angående biinkomster, som vissa af dessa tjänstemän åtnjuta.

Vid Strömsholm är depåchefen tillika ståthållare på Strömsholms slott och åtnjuter i sådan egenskap en inkomst af 300 kronor. Bokhållaren vid hingstdepåen därstädes uppbär som slottskamrerare 400 kronor, såsom redogörare vid den till Strömsholm förlagda ridskolan 800 kronor och såsom räkenskapsförare för tjänstemännens vid Strömsholms stuteri samt deras ankors och barns pensionsfond 150 kronor. Veterinären vid Strömsholms hingstdepå åtnjuter i arfvode från ridskolan 600 kronor och från remontdepåen vid Uttnäs löt 600 kronor. Såväl denne veterinär som veterinären vid Flyinge hafva vidare enskild praktik af afsevärd omfattning. För veterinären vid Strömsholm uppgifvas inkomsterna af denna praktik till omkring 3,000 kronor.

Hvad nu sedan angår de kontanta aflöningar, som må bära i blifvande ny stat upptagas för tjänstemän vid hingstdepåerna, anser kommittén dessa aflöningar bära, med hänsyn jämväl till de inskränkningar i öfriga hittills utgående förmåner, som af kommittén föreslås, bestämmas på följande sätt.

Depåchef, som nu åtnjuter i kontant aflöning 5,000 kronor, bör få denna höjd till 6,000 kronor. Af denna aflöning skulle 4,000 kronor utgöra lön och 2,000 tjänstgöringspenningar.

För beridare och bokhållare torde den kontanta aflöningen bära bestämmas till 1,400 kronor i lön och 1,200 kronor i tjänstgöringspenningar eller tillhopa 2,600 kronor, hvartill skulle kunna komma två ålders-tillägg till lönen efter 5 och 10 år, hvartdera å 300 kronor.

Beträffande åter veterinärerna har kommittén af inkomna handlingar och eljest vunna upplysningar kommit till den uppfattning, att dessa tjänstemän icke kunna anses i enahanda omfattning som de ofvan nämnda upptagna af sin tjänst. Båda de ifrågavarande veterinärerna syssla jämväl med enskild praktik i ganska stor omfattning. Kommittén anser därför innehafvarna af dessa befattningar bära erhålla den ställning i aflöningshänseende, att de, förutom vissa naturaförmåner, bekomma allenast visst årligt arfvode. Med hänsyn till den inskränkning i naturaförmåner, som å ny stat skulle inträda enligt kommitténs förslag, synes emellertid nämnda arfvode bära sättas till 1,700 kronor.

Under åberopande af hvad sålunda anförts, hemställer kommittén,

att chef för hingstdepå må erhålla 6,000 kronor i kontant aflöning, hvaraf 4,000 kronor lön och 2,000 kronor tjänstgöringspenningar, jämte rätt till fri bostad med trädgård och fritt bränsle;

att beridare och bokhållare vid hingstdepå må tillerkännas, förutom fri bostad med trädgård och fritt bränsle, 1,400 kronor i lön och 1,200 kronor i tjänstgöringspenningar eller tillhopa 2,600 kronor hvar-

till kunna komma två ålderstillägg till lönen, det första efter fem år med 300 kronor och det andra efter ytterligare fem år, likaledes med 300 kronor;

att veterinär vid hingstdepå må erhålla årligt arfvode å 1,700 kronor jämte rätt till fri bostad med trädgård och fritt bränsle; samt

att den chef och bokhållare tillkommande rätt till lösen af kronan för behållen afskrifningsprocent må upphöra, dock att nuvarande innehafvare af dylik befattning må, om och så länge han kvarstår å nu gällande stat, varda vid sin hittills åtnjutna rätt i nämnda afseende bibehållen.

**Betjäningens
aflönings-
förmåner.**

Bestämmandet af aflöningsförmånerna för betjäningen vid hingstdepåerna har ansetts tillhöra Kungl. Maj:t¹. Då dessa aflöningsförmåner reglerats så nyligen som år 1906, finner kommittén icke anledning att därutinnan föreslå andra ändringar än att, med hänsyn till de gjorda framställningarna om förbättrade löneförmåner för kusken vid hvardera depåen och för den ena skogvaktaren vid Strömsholm, den kontanta aflöningen må höjas för hvardera kusken med 100 kronor samt för den nämnda skogvaktaren med 400 kronor.

Kommittén hemställer,

att för betjäningen vid hingstdepåerna må fortfarande gälla de genom kungl. bref den 10 september 1906 fastställda aflöningsstater, allenast med de ändringar att den kontanta aflöningen höjes för kusk med 100 kronor samt för den skogvaktare vid Strömsholms depå, som åtnjuter kontant aflöning, med 400 kronor.

¹ På grund af särskilda kungl. bref åtnjuta jämväl vissa afskedade betjante pension eller annat understöd från depåerna.

I sammanhang med ordnandet af aflöningsförmånerna för depåchefer, beridare och bokhållare på sätt kommittén ofvan föreslagit, torde för dem böra i tillämpliga delar uppställas enahanda aflöningsvillkor, som vid 1907 års riksdag antogs för statskontoret.

Aflöningsvillkor för depåchefer, beridare och bokhållare.

De afvikelser från berörda aflöningsvillkor, som kommittén här funnit påkallade, torde ej behöfva särskildt motiveras i annat hänseende än hvad angår frågan om semester. De ordinarie tjänstemännen vid centrala ämbetsverken äro, som bekant, i allmänhet berättigade till semester under viss tid årligen, och äfven vid en del distrikts- och lokalförvaltningar har dylik förmån medgifvits. För vissa tjänstemän vid centrala verk likasom för en del kårer (såsom kronofogdar, häradsskrifvare och länsmän samt öfverjägmästare och jägmästare) har däremot förmånen af semester ej kunnat komma till stånd. Sådan förmån har nu af stuteriöfverstyrelsen under vissa villkor föreslagits för beridare, bokhållare och veterinärer vid hingstdepåerna, men kommittén har ansett sig icke kunna tillstyrka detta.

Kommittén hemställer,

att för åtnjutande af de aflöningsförmåner, som varda i blifvande ny stat upptagna för chefer, beridare och bokhållare vid Strömsholms och Flyinge hingstdepåer, måtte fastställas följande villkor och bestämmelser, nämligen:

att depåchef, beridare och bokhållare skola vara underkastade den vidsträcktare tjänstgöringsskyldighet eller jämkning i åligganden, som vid en möjligen inträdande förändrad organisation af vederbörande depå eller eljest i allmänhet kan varda stadgad, samt i sådant hänseende, äfvensom därest göromålen vid depå helt eller delvis öfverflyttas till annan anstalt eller myndighet, vara pliktiga att, med bibehållande af den tjänstegrad och den aflöning de innehafva, efter ny eller förändrad arbetsordning sköta de med befattningen förenade göromål eller, efter Kungl. Maj:ts förordnande, tjänstgöra vid den anstalt eller myndighet, till hvilken göromålen öfverlämnas;

att med ordinarie befattning såsom depåchef, beridare eller bokhållare icke må förenas annan tjänst å rikets, Riksdagens eller kommuns stat;

att med dylik ordinarie befattning ej heller må förenas vare sig uppdrag såsom ordförande eller ledamot i styrelse för verk eller bolag, som är med Kungl. Maj:ts oktroj försedt eller blifvit såsom aktiebolag registrerad, eller befattning såsom tjänsteman i sådant verk eller bolag eller annan tjänstebefattning af hvad slag som helst, såframt ej, hvad angår depåchef, Kungl. Maj:t och, hvad angår innehafvare af beridar- eller bokhållarbefattning, styrelsen för landets hästväsen uppå därom gjord framställning och efter pröfning, att ifrågavarande uppdrag eller tjänstebefattning ej må anses inverka hinderligt för tjänstgöringen vid depåen, finner uppdraget eller befattningen kunna få tills vidare mottagas och bibehållas;

att tjänstgöringspenningar få uppbäras endast för den tid, befattnings innehafvare verkligen tjänstgjort, men för den tid, han varit från tjänstgöring befriad, skola utgå till den, som erhållit förordnande att uppehålla befattningen;

att den, som af sjukdom hindras att sin befattning förrätta, äger uppbära hela lönen, men att den, som undfår ledighet för svag hälsas vårdande, enskilda angelägenheter eller särskilda uppdrag eller i behörig ordning afstänges från tjänstgöring eller eljest är lagligen förhindrad att sköta befattningen, kan förpliktas att under ledigheten utöfver sina tjänstgöringspenningar afstå så mycket af lönen, som för befattningens uppehållande erfordras eller eljest pröfvas skäligt;

att aflöning ej må utgå till tjänsteman för tid, hvarunder han afhållit sig från tjänstgöring utan att hafva i vederbörlig ordning erhållit tjänstledighet eller kunna styrka giltigt förfall;

att, därest tjänsteman varder afstängd från tjänstgöring eller i häkte tagen, den del af hans aflöning, som icke af styrelsen för landets hästväsen prövas böra användas till befattningens uppehållande, skall under tiden innehållas, såvida ej styrelsen finner skäligt låta honom uppbära något däraf;

att, därest förhöjning af lönen efter viss tids fortsatt innehafvande af befattning är i staten medgifven, tidpunkten för första förhöjningen bestämmes att inträda efter fem år, under villkor att innehafvaren under mer än fyra femtedelar af den tjänstetid, som erfordras för att vinna nämnda förhöjning, med godt vitsord bestridt sin egen eller, på grund af förordnande, annan statens tjänst eller fullgjort annat offentligt uppdrag, och för andra förhöjningen efter ytterligare fem år, på samma villkor, under iakttagande, hvad hvar och en af omförmälda löneförhöjningar angår, att den högre aflöningen ej får tillträdas förr än vid början af kalenderåret näst efter det, hvarunder den stadgade tjänsteåldern blifvit uppnådd; börande löntagare därvid tillgodoräknas den tid, som före den nya aflöningsstatens trädande i kraft förflutit från hans tillträde till befattningen;

att likväl löntagare, som, då han intjänat stadgad tid för erhållande af löneförhöjning, redan uppnått den lefnads- och tjänsteålder, som berättigar honom till pension, icke må samma förhöjning tillträda;

att vid afgang från tjänsten till följd af afskedstagande, entledigande eller dödsfall själfva lönen utgår till månadens slut;

att i fråga om skyldighet att från tjänsten afgå äfvensom i fråga om rätt till pension skall gälla hvad i särskild lag angående civila tjänstinnehafvares rätt till pension är vid tiden för den nya lönestatens ikraftträdande eller, såvidt angår innehafvare af befattning,

som därefter tillträdes, vid tillträdet till befattningen stadgadt; samt

att den, som tillträder den nya aflöningsstaten, skall vara skyldig underkasta sig, efter Kungl. Maj:ts bestämmande, upphörande af eller minskning i extra inkomster, som kunna åtfölja tjänstebefattning eller utgå för bestyr i sammanhang därmed.

Därjämte torde, likaledes i öfverensstämmelse med hvad som blifvit bestämdt för statskontoret, böra förklaras,

att enhvar, som med eller efter ingången af det år, med hvars början den nya staten träder i kraft, tillträder befattning såsom depåchef, beridare eller bokhållare, skall vara pliktig att underkasta sig ofvanberörda villkor och bestämmelser, samt

att de förutvarande innehafvare af dessa befattningar, hvilka icke före viss angifven tidpunkt anmäla, att de vilja underkasta sig den nya aflöningsstaten samt nämnda villkor och bestämmelser, och som icke lagligen kunna därtill förbindas, skola varda bibehållna vid dem dittills tillkommande aflöningsförmåner äfvensom, i den mån ej annat föranledes af bestämmelserna i förenämnda lag, vid den rätt till pension, som dittills må hafva tillkommit dem.

**Beridares
pensionsålder.**

I de ofvan föreslagna aflöningsvillkoren för depåchefer, beridare och bokhållare ingår den bestämmelsen, att i fråga om skyldighet att från tjänsten afgå äfvensom i fråga om rätt till pension skall gälla hvad i särskild lag angående civila tjänst innehafvares rätt till pension är vid tiden för den nya lönestatens ikraftträdande eller, såvidt angår innehafvare af befattning, som därefter tillträdes, vid tillträdet till befattningen stadgadt.

Den 11 oktober 1907 har af Kungl. Maj:t utfärdats lag angående civila tjänst innehafvares rätt till pension, att träda i kraft den 1 januari 1908.

Enligt denna lag inträder för manliga tjänst innehafvare i allmänhet rätt till hel pension vid 67 lefnads- och 35 tjänstår. I fråga om vissa kategorier af tjänst innehafvare har emellertid, på grund af tjänstens särskilda beskaffenhet och de kraf, densamma ställer på vederbörandes krafter, eller af andra orsaker, medgifvits rätt till hel pension vid lägre lefnads- eller tjänsteålder. Så är, bland annat, stadgadt, att för landtbruksingenjörer dylik rätt inträder vid 65 lefnads- och 35 tjänstår.

I fråga om skyldighet att från tjänsten afgå gäller i allmänhet enligt den nya lagen, att tjänst innehafvare är pliktig afgå vid uppnäendet af den för rätt till hel pension stadgade lefnadsåldern, Konungen eller, där viss ämbetsmyndighet äger att från tjänsten afskeda, den myndigheten obetaget att låta med afskedet anstå, därest och så länge tjänst innehafvaren pröfvas kunna i tjänsten på ett tillfredsställande sätt gagna det allmänna, dock icke i något fall längre än till fyllda 70 år.

På grund af de särskilda åligganden, som tillhöra hingstdepåernas beridare, synes påkalladt att medgifva dem rätt till hel pension vid något lägre lefnadsålder än för tjänst innehafvare i allmänhet; och anser kommittén denna lefnadsålder böra bestämmas till 65 år.

I öfrigt torde uti nu ifrågavarande hänseende böra gälla samma bestämmelser som för civila tjänst innehafvare i allmänhet.

Kommittén hemställer,

att för beridare vid hingstdepå skall i fråga om skyldighet att afgå från tjänsten äfvensom i fråga om rätt till pension gälla hvad enligt lagen den 11 oktober 1907, angående civila tjänst innehafvares rätt till pension, gäller för landtbruksingenjörer.

Förslag till stater

jämte kostnadsberäkning m. m.

Med tillämpning af hvad kommittén i det föregående föreslaget, skulle staten för styrelsen för landets hästväsen erhålla följande utseende: *Förelag till stater.*

	K r o n o r.				
	Lön.	Tjänstgöringspenningar.	Orts-till-lägg.	Arfvode.	Summa.
Chefen	—	—	—	6,000	6,000
1 ledamot	—	—	—	500	500
1 d:o	—	—	—	500	500
Sekreteraren	3,600	1,800	400	—	5,800
Till vikariatsersättning och extra biträde	—	—	—	—	600
» vaktmästares aflönande och expenser	—	—	—	—	750
Summa	—	—	—	—	14,150

Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.

Vid hvardera af statens hingstdepåer skulle, enligt kommitténs förslag, för tjänstemän gälla följande stat:

	K r o n o r.				
	Lön.	Tjänstgöringspenningar.	Arfvode.	Summa.	
Chef	4,000	2,000	—	6,000	} Efter 5 år kan lönen höjas med 300 kronor och efter 10 år med ytterligare 300 kronor.
Beridare (med skyldighet att vid stallskolan undervisa i ridning)	1,400	1,200	—	2,600	
Bokhållare	1,400	1,200	—	2,600	
Veterinär (med skyldighet att vid stallskolan undervisa i veterinärlära och hofbeslag)	—	—	1,700	1,700	
<i>Anm.</i> Samtliga åtnjuta därjämte fri bostad med trädgård och fritt bränsle.					
Summa	—	—	—	12,900	

I afseende å läkar- och skolläraryrkefattningarna vid Strömsholms hingstdepå skulle tills vidare gälla följande

Öfvergångsstat.

	Kontant aflöning.	Kofoder och beten.	Furuved.	
	Kronor.	St.	Kbm.	
Läkare	400	—	45·23	} Åtnjuta därjämte hvar för sig fri bostad, planteringsland och 2 parlass gödsel för hvarje 8·815 ar däraf.
Skollärare	600	2	28·27	

Kostnadsberäkning.

Enligt nu gällande stat för stuteriöfverstyrelsen utgå i arfvoden till chefen och sekreteraren tillhopa 4,000 kronor, till vikariatsersättning under sekreterarens semester och till extra biträde 400 kronor samt till vaktmästares aflönande och expenser 600 kronor eller sålunda tillsammans 5,000 kronor. Läggas härtill ytterligare det belopp af 150 kronor, som till expenser och vaktmästares aflönande utgår från anslaget för prisbelönande af hästar, uppgå utgifterna i nämnda särskilda hänseenden till samman-

lagdt 5,150 kronor. Den af kommittén föreslagna staten för styrelsen för landets hästväsens slutar — oberäknadt blifvande ålderstillägg för sekreteraren — å 14,150 kronor; innebärande alltså en ökad utgift af 9,000 kronor.

Hvad hingstdepåerna angår, skulle läkaren och skolläraren vid Strömsholms hingstdepå uppföras å öfvergångsstat. Till dessa befattningar torde fördenskull ej böra tagas hänsyn i detta sammanhang. Enahanda lärar få anses vara förhållandet med det för närvarande i staten för Flyinge uppförda arfvodet å 150 kronor till läkare. Detta arvode skulle visserligen enligt kommitténs förslag uteslutas från aflöningsstaten för tjänstemän vid depåen, men medel behöfva dock fortfarande anvisas för bestridande af läkarvården därstädes.

Beträffande åter depåchefer, beridare och bokhållare samt veterinärer utgöra deras kontanta aflöningsförmåner nu tillhopa 18,800 kronor. Enligt kommitténs förslag skulle deras kontanta aflöningar komma att — fränsedt ålderstillägg till beridare och bokhållare — uppgå till sammanlagdt 25,800 kronor; således en ökning af 7,000 kronor. Från sistnämnda belopp torde emellertid böra dragas värdet af de till ifrågavarande tjänstemän nu utgående kofoder och beten, hvilket värde torde kunna uppskattas till 2,500 kronor. Ökningen skulle då — fortfarande fränsedt ålderstillägg — utgöra allenast 4,500 kronor. Lägges härtill det belopp, 600 kronor, hvarmed enligt kommitténs förslag aflöningarna till depåbetjäning skulle höjas, så erhålles för depåerna en ökad utgift på det hela af 5,100 kronor.

Sammanlagdt skulle sålunda, enligt denna beräkning, utgifterna i nu ifrågavarande hänseenden vid stuteriöfverstyrelsen och stuteristaten komma att ökas med 14,100 kronor.

En däremot svarande höjning lärer böra ske af reservationsanslaget till hästafvelns förbättrande. Samtidigt blifver emellertid å det särskilda anslaget till prisbelöningar för hästar disponibelt för annat ändamål det från detta anslag till stuteriöfverstyrelsen nu utgående beloppet, 150 kronor, för expenser och vaktmästares aflönande.

I detta sammanhang har kommittén trott sig böra lämna en sammanställning, utvisande de medel, som — fränsedt det särskilda anslaget till prisbelöningar för hästar samt det å sid. 64 omnämnda extra anslaget å 3,790 kronor — år 1906 stodo till förfogande för hästafvelns förbättrande.

*Disponibla
medel år 1906
till häst-
afvelns för-
bättrande.*

		K r o n o r.			
Statsanslag, häri ej inräknadt det särskilda reservationsanslaget för år 1906 af 100,000 kronor ¹ till prisbelöningar för hästar		—	—	—	113,200
Arrendemedel:					
för Strömsholms kungsladugård		44,444	25		
› Flyinge och Dalby kungsgårdar		24,013	88		
› Ottenby kungsladugård		11,060	61	79,518	74
Jordbruket:					
vid Strömsholms hingstdepå, tillfälliga arrenden		195	—		
› Flyinge d.o: gräsbetesafgifter och försäljningsmedel 11,724: 78 värdet å egen skörd 2,415: —		14,139	78	14,334	78
Skogarna vid Strömsholms depå:					
betesafgifter		2,029	—		
värdet å ved, timmer m. m.		5,884	40	7,913	40
Språngafgifter:					
° vid Strömsholms depå		25,440	—		
› Flyinge		65,058	—	90,498	—
Försålda hästar:					
vid Strömsholms depå		580	—		
› Flyinge		11,950	—	12,530	—
Räntemedel:					
hos stuteriöfverstyrelsen		2,040	50		
vid Strömsholms depå		129	95		
› Flyinge		425	83	2,596	28
Utdelning från allmänna brandförsäkringsverket för byggnader på landet:					
för Strömsholms kungsladugård		592	61		
› Flyinge och Dalby kungsgårdar		245	79		
› Ottenby kungsladugård		191	79	1,030	19
Diverse inkomster:					
vid Strömsholms depå		292	50		
› Flyinge		66	75	359	25
Summa		—	—	—	321,980 64

¹ Detta anslag höjdes vid 1907 års riksdag till 160,000 kronor.

I delen I (sid. 135—137) har kommittén redogjort för de skäl, på grund af hvilka den s. k. post- och telegrafkommittén i sitt betänkande den 31 oktober 1901 föreslog för tjänstemän vid post- och telegrafverken upphörande af skyldighet att ställa uppördssäkerhet.

*Upphörande
af skyldighet
att ställa
uppörds-
säkerhet.*

Det onnämnes ock, att i kungl. bref till generalpoststyrelsen och telegrafstyrelsen den 6 juni 1902 förklarades, att befintliga föreskrifter rörande dylik skyldighet för vissa posttjänstemän och vissa telegrafverkets tjänstemän skulle upphöra att gälla i fråga om uppörd, tillhörande tiden efter utgången af år 1902.

Kommittén har i delen I uttalat, att hvad som anfördes till stöd för borttagandet af skyldigheten för tjänstemän inom post- och telegrafverken att ställa uppördssäkerhet torde i sin allmänlighet äga tillämpning äfven å andra statsverkets redogörare; hvarför ock, hvad särskildt de centrala ämbetsverken angick, kommittén uttryckte den mening, att befintliga föreskrifter om skyldighet för vissa tjänstemän att ställa dylik säkerhet böra upphävas.

I öfverensstämmelse härmed hemställde kommittén i sitt betänkande rörande statskontoret (delen IV), att föreskrifterna om skyldighet för registratorn och stämpelkassören därstädes att ställa uppördssäkerhet måtte upphävas; och i betänkandet angående landsstaten (delen V) gjorde kommittén enahanda hemställan beträffande tjänstemän vid landsstaten.

Då statsrådet och chefen för finansdepartementet den 15 mars 1907 för Kungl. Maj:t framlade frågan om lönerglering för statskontoret, erinrade han om kommitténs förslag rörande upphörande af skyldigheten för vissa tjänstemän hos statskontoret att ställa uppördssäkerhet; och anslöt sig departementschefen till förslaget, under förklarande att de skäl, som föranledt detsamma, syntes honom äga full giltighet. Vid behandlingen hos Riksdagen af regleringsförslaget för statskontoret gjordes, kommittén veterligen, icke någon gensaga mot den af departementschefen uti ifrågavarande hänseende intagna ståndpunkten.

Enligt 5 § i 1837 års instruktion skall sekreteraren hos stuteri-öfverstyrelsen till säkerhet för de medel, som kunna anförtros honom af chefen, ställa vederhäftig borgen till det belopp chefen bestämmer. Sty-

relsens nuvarande chef har emellertid, efter hvad kommittén inhämtat, icke ansett påkalladt att affordra sekreteraren dylik borgen eller annan uppbördssäkerhet.

Bokhållarna vid hingstdepåerna hafva däremot ställt uppbördssäkerhet.

Under åberopande af hvad ofvan anförts, tillåter sig kommittén hemställa,

att vederbörande tjänstemän vid styrelsen för landets hästväsen och statens hingstdepåer måtte befrias från skyldighet att ställa uppbördssäkerhet.
